

Keremiyaxi

¹ 'Iki Keremiyaxi niukieya kanihikitini Kirikiyaxi nu'aya. Keremiyaxi 'Anatuti kiekatari mawari wewiwamete wanuiwaritsie pumiemetikai, kiekari Wenikamini kwieyaritsie mukumakai.

² Yawé niukieya Keremiyaxi hetsia kaninuani, tamamata heimana haika wiyari Kutsiyaxi 'Amuni nu'aya ti'aitakaku Kura kwieyaritsie.

³ Metatsiere hetsiana kaninuani Kuhatsimi Kutsiyaxi nu'aya ti'aitakaku Kura kwieyaritsie, meta 'imatirieka wiyaritsie Tserekiyaxi Kutsiyaxi nu'aya ti'aitakaku Kura kwieyaritsie, tatsiari tamamata heimana xeiwiyari heimana 'auxiwime metseriyaritsie, kepauka Kerutsaremetari memehapanietsie.

Keremiyaxi kemiranayexeiyarie

⁴ Merikitsi Yawé mipai kanetiniutahiawe:

⁵ «Meripaiti 'amaamatsie 'akuxi nekamat-sikayeweti nepumatsimatekai,
nepimatsi'anayexeiyakairi,
pekatiniuwawekaku 'akuxi,
nepimatsi'anuyewaukairi,
Neniukame nepimatsi'ayeitiakairi nuiwarite wahetsiemieme».

⁶ Ne mipai nepitita'ei:

«Yawé nekakaiyari. Xia'ui 'akuxi 'aixia nepikareutaxatawe meta temaiki nepihiki yakinepinemate».

⁷ Peru Yawé mipai pinetiutahiawixi:

«Mipai pepikahaineni: “Temaiki nepihiki yakinepinemate”, matsi hiki ne hakewa nemimatsihetani'ani pekanimieni, kenemimatitahiawe naimeki yapekanitayimiki.

⁸ Ne 'ahamatia nepuyeikani 'aheima nemitanuaniki, nixeimetima pepikahaumakaka». Yawé mipai nekanaineni.

⁹ Hiki Yawé netenitsie kaneniutamayani, mipai kanetiniutahiawe:

«Hiki 'atenitsie neniuki nekamaniupitiani pe-meutaniuweniki.

¹⁰ Neuxei, ne hiki heitserie nekamanipitiaka nuiwarite meta te'aitamete wahetsie, »pemiwarahunaniki meta pemiwaka'unaniki, pemiwareuyehipaniki meta pe-muwaratixiriwaniki, pemiwaranuku'uitiwaniki meta pemitika'iteitaki».

¹¹ Yawé niukieya nehetsia kaninuani mipai kanetiniutahiawe:

«Keremiyaxi, ¿ketita petixeiya?»

Mipai nekatinita'eiya:

«'Arimenituru 'iteiriyari xeimamayari nepixeiya».

¹² Yawé mipai kaniutayini:

«'Aixia pepitiunierixi, neta mipai nepitita'iwiya neniuki maye'atarieniki».*

¹³ Hutarieka, Yawé niukieya nehetsia kaninuani mipai kanetiniutahiawe:

«¿Tita 'aku petixeiya?»

* **1:12 1:12** 'Arimenituru 'iteiriyari hepırayutsixi waniukiki nepitita'iwiya hepai piti'eniriki.

Mipai nekatinita'eiya: «Xari nekanixeiyani 'uk-wakeme tayeta hakayewiweme».

14 Hiki Yawé mipai kanetiniutahiawe:

«Yunaime 'iki kwieyaritsie memitama wahetsie 'uximatiarika nekananuni'amiki, xeyeta kanakayuumiki.

15 Ne nekaniwata'inimiki te'aitamete xeyeta miemete —ne Yawé mipai nekanaineni—.

»Mekani'axiakuni, yu'uweni mekani'at'axiakuni
Kerutsareme miranutahakitiretsie
mekanikuyaxikuni,

kuraruyari naime mekanika'unakuni,
meta naime Kura kiekariyarite mekani-
watakwikuni.

16 Ne neteiterima wahetsiemieme yanepitayini
nemitiwaka'enitsitianiki,
waikawa 'axamemite'uyuriki,
meminetsi'uku'eiriki,

hipame kakaiyarixi pita 'ikwa
memiwatairietiwekaiki,
meta yumamateki mete'utiwewieka
memite'ayexeiyakaiki.

17 »Peru 'eki keneuyukuha'aritia. Kenemie yaketiniwaretahiawi naime ne kenematitahiawe. Pepika'utimamaweni miki wahixie, xika pe'utimani marika wahixie matsi nekamanipitiamiki.

18 Ne hiki kiekari yukuraru 'a'atitewame mexeiya hepai nekamatiniupitiani, tepia 'apati 'amuwe hepai meta wurunitse tepiyari kuraruyari hepai, naime 'iki kwieyaritsie hepaitisa, Kura kwieyaritsie te'aitamete wahepaitisa, 'itsikate meta mawari wewiwamete

metatsiere yunaiti 'iki kwieyaritsie kiekatari
wahepaitsita.

¹⁹ Mepimatsitamieni peru mepikamatsikemakaxiani,
kariki ne 'ahamatia nekaniuyeikamiki
nematsixinake», Yawé mipai nekanaineni.

2

'Ixaheri Kakaɣyari kemitiuku'eiri

¹ Yawé niukieya nehetsia kaninuani:

² «Kenemie Kerutsareme kiekatari mipai ketini-
waretaxatia Yawé mipai kanaineni:

»“Nepa'eriwa matiarī 'imariyari
kepeminetinaki'eriekaisie,
'anaki'eriyaki kepauka nemetsi hewititsie,
kepauka makumawetsie peminetsi'uweiyakai,
'iya kwietsie 'etsiya mumawetsie.

³ 'Ixaheri pipatsiekai Yawé hetsiemieme,
matiarī mieme 'ikwaxi pihikitikai hetsiena
mieme,
kemi'ane memitikwa'akai mete'uka'eniwati
mepakikakai,
wahetsie 'uximatiarika pi'axekai”»,
Yawé mipai kanaineni.

⁴ Yawé niukieya xekeneu'eni Kakuwu
xiyarimama,
yunaiti 'Ixaheri nuiwarima teiterimama.

⁵ Yawé mipai kanaineni:

«ǂKetita 'axati'aneme mete'ukaxei nehetsie xetut-
sima,
merikite yemeki menetsi'uku'eiri?
Tixaiti mikatiyunaki'erie 'utia pita mepeki,
'ayumieme tixaiti mepikatehaki.

6 Hatsuaku mipai mepika'utiyua:

“¿Hakewari Yawé

'Ekipitu mitatsihayewiti,

makumawetsie mitatsi'uwitiximekai,

'uwakikaku kweriwa'anekea,

tixaiti mikaraxuawetsie meta 'umariwekaku,

hakewa xewiti muka'anuyeikatsie

meta xewiti muwa mikakietsie?”

7 Ne nepixe'atia kwie 'aixia mi'anetsie,

mana 'ikwaxi mitixuawe xemitekwakaki

tinaiti mana mitixuawe.

Peru xeme xe'u'axiaka nekwie ka'itiyakame xepayeitia,

xeme kwie nemixeyetuiiri ne'ixani'eriekame

xepayeitia.

8 Hatsuaku mawari wewiwamete mipai mepika'utiyua:

“¿Hakewari Yawé?”

'Iniari niukiyari memakumate hatsuaku mepikanetsi hetima,

teiteri wahetsiemieme memanuyetekai

menetsi'aye'unieti mepaki,

neniukamete Wahari hetsiemieme pita mepite'utaxa

meta kakaiyarixi tixaiti memikateyunaki'erie

pita mewaruweiyati mepaki.

9 'Ayumieme, hiki 'akuxi hekwameki nepixetaxaneta,

metatsiere xeniwema waniwema wahetsie

nepirahiani,

—Yawé mipai kanaineni—.

10 »Xekenehu Tsipire kwieyari haramara hixiapa
 miyema hatetsitana, meta xekenenenieri
 mana kereyiane,
 hipame xekeniwarutani'a Tseraxi paiti, mana
 memeneniereki kemireyiane,
 hiki xekeneuyu'iwiya xika hawaiki meripaiti
 mipai reyini:

11 ¿Kamitsi xewiti nuiwari tiuyeika hipame
 kakaiyarixi waruku'eirieka hipame pita
 wareweiyaka,
 tsepaneti mekakakaiyarixi?
 Neteiterima mepinetsi'uku'eiri, nemimariwe wa-
 hetsiemieme,
 tixaiti mikatiyunaki'erie heki.

12 Muyuawi, kenemaka, 'iki miya mitiyyiki.
 Keneutayiyiakani meta waikawa keneutima-
 maweni.

—Yawé mipai kanaineni—.

13 »Pitihuta 'axamiti'ane
 neteiterima 'axakememite'uyuri:

Mepinetsi'uku'eiri,
 haixa mayeniere muhane nehikitime,
 putsute pita haa mukatuariketika yikimana
 mepuyutiwewiriexia,
 putsute mitatari haa mikareuteteritiwa.

14 ¿Ixaheri kuta wairiyarika ti'uximayatame tihiki?
 Mira'uximayatsietsie pika'utinuiwaxi.
 ¿Kamitsi titayari tinawatsiyarie?

15 Mayetsi meputitsua hetsiena mieme,
 mepuyutihaxiatia karima hetsiena mieme.
 Kwieya yuxaitame puyuhayewaxi,
 kiekariteya naiti putitaiyarie,

nixewitiri mana pika'uka.

16 » 'Akuxi matsi waikawa pemitiuka'eniwaniki,
Menipitsi kiekatari meta Tapinetsi kiekatari
mekameniukaxini pemu'umetsekame meka-
menayeitiani.

17 Mipai pekatinanuyemieni
'akakaiyari Yawé pemuku'eiriki,
mimatsi'uwitiximekai 'ahuyeta.

18 Hikita, tixaiti pepikarekaxeiya 'Ekipitu xika pe-
heyani
haa Niru mieme pamanuhareniki.
Tixaiti pepikarekaxeiya 'Atsiriyá xika peheyani
haa 'Eupirate mieme pamanuhareniki.

19 'Axakepemituyuri miki 'ahetsie pirahiani,
heitserie yapemikatikatiaki pepe'atimani.

Keneutimaixia ke'axami'ane meta
kemituuka'eniexiani
xika Yawé 'akakaiyari 'uku'eirieni
meta xika pekanetsi'ayemakati pe'ayani
—Ti'aitame mipai kanaineni, Yawé
Naimekimitirikaie—.

20 » Miixa wiyari panuyemie 'ayuku pamanumu-
raxi,
pemihiakai pepi'axinaxi
meta mipai peputayi: “Ahetsiemieme
nepikareu'uximayatamiki”.

Naitsarie hiri 'amanutititsie,
meta naime kiyexi mi'e'etitikatia,
pepi'ayetua tuminiki pemikumayiiwaniki.

21 Ne nepumatsi'uka'e hatsi 'aixia mi'aneki,
kaxie 'aixia mi'ane nemanayexei hepai.

¿Titayari petiu'apataxi

kaxie 'axami'ane nemika'imate peratia?

- 22 Tsepa waikawa mitiyeitiawe ki pemi'akahauxi,
meta tsepa waikawa xapuni pemi'akawiri,
'akuxi ne, 'axamiti'ane 'ahetsie nepixeyani
—Yawé mipai kanaineni naimekimiyiwe—.

- 23 »¿Pepikayiwe mipai pemutayini:
“Neka'itiyati nepikahayuyeitia,
meta Wahari kakaiyarixiyarite newarayex-
eiyati nepika'uyeika”?

Kenaye'eri kepemitiuyuri mayeweritsie.

Keneu'atimaixia kepemitiuyuri.

Kameyu 'ukaratsi manautsawe,
naitserie pemukuyeika.

- 24 Puxu 'ukaratsi yeutanaka 'itsita xeikia
pemi'iyamate.

Kepauka 'ahetsie pemireuyehiwa, 'ekapa
pepireuti'ikwe,

kepauka pemeu'aweiyaniaka, xewiti
matsi'ukunuitiani pikayiwe.

Nixewititima 'uki pikati'uxe matsikuwauneti:

kepauka 'atukari maye'axe, yapauka
pimetsi'ukaxeiya.

- 25 »Peheumamaweti pepikakuyeikani,
petiu'akwinitiani,
meta pamanatiwaukeniki pepikayupitiaka.

Peru 'eki mipai peputaine: “Hawaiki yemeki
nepikayiwe nemitihayewa yanetiurieneti.
Nepuwanaki'erie hipame kakaiyarixi, meta
miki wa'itima nepumieni”.

- 26 »'Ixaheritsixi mepuyutitetewiya,

meta tewa'aitiwamete, 'itsikate
 meta mawari wewiwamete, Kakaiyari niukame-
 temamata tsiere,
 tinawayame kemitiyutewiya kepauka
 mixeyarieni hepai.

27 Kiyē yatewime mipai xepitekihiawe:

“Eki pepinēpaapa”,

meta xeime tete mipai xepitehahiawe:

“Eki pepinetsi'utinuiwitia”.

Xepinetsi'uarixiwiya,

xepikanetsixeyaku.

Peru xehetsie 'uximatiarika munuanitsie mipai
 xepinetekihawe:

“Kēnanukukexi meta ketaneutawikweit-
 sitia”.

28 Kura, ħakewari tami kakaiyarixi
 pemi'atiwewiri?

Yuwaikawame kakaiyarixi pepiwarexeiya
 kiekarite hepai.

Mipai ketiniwarutahiawi meke'anuku'uni.

Xika 'aku memetsitawikweitsitakuni
 kepauka 'uximatiarika pemexeyanitsie.

29 »ħTitayari xenetexaneta?

Xeme yunaiti xenetsi'aye'unieti xepaki

—Yawé mipai kanaineni—.

30 »Yaki xekia nepitiwakwinitia neteiterima,

kenemitiwaheitseritia mepika'eniku.

Maye mikatiuyukamariya hepai,

xe'ixipara puwarutikwai Kakaiyari niukame-
 temama xehetsia miemete.

31 »Peru xeme, hiki miemete,

- xekeneu'eni Yawé niukieya:
 ¿Kamitsi ne makumawe netihiki
 yatini makumariwe 'Ixaheri hetsiemieme?
 ¿Titayari neteiterima mipai mete'utiyuane:
 “Tekanixixinini, tawari 'ahetsia
 tepika'axiani”?
- 32 ¿Kamitsi tiyiwe 'uka 'iimari yukukate
 miraye'atika miratimaiya,
 yatini wikiwame 'iwiyar matimaiya?
 Neuxei mixa wiyariri kananuyemieni
 neteiterima meminetsihatimaitsie.
- 33 Keperakumate 'eki
 pemiwakuwauniki 'ahamatia memikahini.
 Matsi 'ukarawetsixi 'axamemite'u'iyari
 'ahetsie mepitehetimamateke.
- 34 'Akamixa xuriyamakame pepanakatiki,
 teiteri wahetsie mikarahiwa waxuriya meta
 nutuite,
 hatsuaku pemikawarutaxe metenawatiweme.
- Naime 'ikiki
- 35 'ahetsie nepirahiani:
 mipai pemutaineki kename
 'axapekatiyuriwe,
 mipai pemutaineki kename 'atsipekatiyuruwame,
 mipai pemutaineki meta: “Kakaiyari
 pikaha'ari nehamatia”.
- 36 Yapauka pepi'akupata hipame wahetsie pita
 petiwiyamiti.
 Yaxeikiatsiere 'Ekipitu kameniku'eirimiki,
 'Atsiriya kemimatiuku'eiri hepai.
- 37 Mana pekaniyeyeimiki 'akatutsitia
 peheukumetikaiti,

kariki Yawé kaniwarexirieni
kemi'ane wahetsie pemitiwiyakai,
wahamatia 'aixia pepikatiyeyani.

3

¹ »'Iniariki, xewiti 'uki yi'iya kaniuku'eirieni,
mikita 'uka kanihayewa xeime pita 'uki tiwitinike.
¿Tiyiwe 'uki matiari mewitikikai nuame miti-
witiniki? Pikayiwe. Mipai xikatiuyini kwie naimé
ka'itiyakame kanayeitiamiki. Mipai kani'aneni,
'ekiri yumireme pekaniwarukumayiani,
'ayumieme pekapiyiweri nehetsia hutarieka
pemunuani —Yawé mipai kanaineni—.

² »Keneuxeiya 'iya hirite mimeetse:
Hakewa 'ahamatia pikarekahitiwe.
Harawe tewiyari makumawetsie 'amuyeika
hepai,
huye tetsita pepikayeixakai,
'atuxexerima pewakwewieti.
Kwie ka'itiyakame pekanayeitiani
memika'akinama wahamatia pehuneti.

³ 'Ayumieme pikawiyemiki,
'ayumieme taxarita mieme wiyeri pikanua.
'Ukaratsi tuminiki muyuwitiniá hepai
pepiti'akihawe,
tewiyarika pepikamate.

⁴ Miixa wiyari pika'anuyemie mipai
peminetiumarekai:
“Nepaapa, 'imariyari peminehamiku,

⁵ ¿'aheyemeki petiha'a?
¿Haxia peti'utani 'aheyemeki?”
Mexi petikuxataakai,
kepemituuyiwekaxia 'axapepitiuyuri».

'Ixaheri ke'axamitiuka'iyari

⁶ Kepauka Kutsiyaxi ti'aitametikaku Yawé mipai kanetiniutahiawe: «¿Petimate kemitiyuriene 'Ixaheri, yamikatikamie hikiti? Kaneyani hiri 'amanutititsie, mana kiyexi mi'e'etitia tuminiki muyumayinia kanayuyeitiani.

⁷ Ne mipai nepitiku'eriwakai 'arike mipai tiyurieme tsenekati tinenuani nehetsia. Peru pikanua nehetsia. Taruya 'iki naime pitixei, Kura yamikatikamie,

⁸ yaxeikiatatsiere punierixi kenemitiku'eiri 'Ixaheri minetsihehia, 'eiriya xapayari kenemitawewiri hipame wahamatia mukahuiki. Miyatiti taruya, Kura 'axamitiuka'iyari, pika'utima, yaxeikia pinetsi'uku'eiri, hipame wahamatia huneti kanayani.

⁹ »'Ixaheri mikatiuhayewaxiki hipame wahamatia huneti, kwie ka'itiyakame kanayeitiani meta kemi'ane mikayikina mukumaiwa kanayuyeitiani tete meta kiye kakaiyarixiyari muwarayexeyakaiki.

¹⁰ Tsepaneti 'iki naiti miyamitiyi, taruya Kura 'axamitiuka'iyari, pikanua nehetsia yu'iyariki, kenameti nehetsianua kaniuyini», Yawé mipai kanaineni.

¹¹ Yawé mipai kanetiniutahiawe: «Minetsihehia 'Ixaheri matsi 'aixia pitiuka'iyari keyuri Kura 'axamitiuka'iyari.

¹² Kenemie tayeta 'iki niuki kenetaxata:
»“Kenenua, 'Ixaheri pemnetsi'uku'eiri.

Neha'ati nepikamatsixeiya

—Yawé mipai kanaineni—.

Haxiari 'ahetsiemieme nepika'utani yuheyemeki,
ne nemitiyukanenimayaki
—Yawé mipai kanaineni—.

¹³ Keneu'atimaixia xeikia ke'axapemitiuyuri,
meta kename Yawé pe'aye'unieti pehatia
'akakaiyari.

Naime kiyexi mi'e'etitika hetia
hipame kakaiyarixi pepiwarayexeiyakai,
meta kepemikati'awairiya
yapemitikamieniki”».

¹⁴ Yawé mipai kanaineni: «Nehetsia
xekeneu'axia xeminetsi'uku'eiri, kariki ne xekina
nekanihikitini. Yuxexuime xeikiekariyaritsie
nepiwarayewitixiani meta yuhuhutakame
xeinuiwaritsie miemete, Tsiyuni paiti
nepuwa'atiani.

¹⁵ Muxatsi wahiwemete nepiwahiritiani
yamemitekahu keminetinake, memiwa'iwianiki
metemaiwaweti meta mete'akumaiti.

¹⁶ »'Iya tukaritsie, kepauka xemuyutimire
kepauka xemiyuwaikawani 'iki kwieyaritsie,
'ipairi pikatitaniukieni: “Tiratu kakuniyari
Yawé hetsiemieme”. Xewitiri pikahe'eriwani,
hauyeweti pikahayani meta hekwati
pikatawewiyani —mipai kanaineni Yawé—.

¹⁷ »'Iya tukaritsie Kerutsareme pititeriwarieni:
“Yawé 'uwenieya”. Yunaiti nuiwarite
mepuyukuxerieni Kerutsareme memeyex-
eiyani Yawé kemititewa, meta yu'iyari
'axamitiuka'iyari mepika'eniekari.

¹⁸ »Miki tukaritsie Kura nuiwariyari
mepuyutinini 'Ixaheri xiiyarimama wahamatia,
yunaiti mekanayekinikuni tayeta kwie

mukumatsie, mekani'axiakuni kwie watutsima
nemıwayetuiritsie.

¹⁹ »Ne mıpai nepıtiunehiawixi:

»“Ne neniwe 'uki hepai nemereuxeiyamıkıkaku,
kwie yuheiwe'eriniakame
nepımatsiyeturienikayu,
'imikieri yemekı witsimı'ane 'iki nuiwarite
watsata”.

Ne mıpai nepıtikuleriwakai “Ne'ukiyari” peneti-
mareke nepı'eriekai,
meta hatsuaku penetsi'uweiyati pekati-
hayewake nepı'eriekai.

²⁰ Peru 'eki, 'Ixaheri tewiyari,
pepıkanetsiheu'enie
'ukaratsi yıkına 'uku'eirieka xeime
manukuwei hepai»,
Yawé mıpai kanaineni.

²¹ Hiwari payu'enıiriiki hirite mımeetsetsie,
'Ixaheritsixi wahiwerika hiwariyari,
'axameteyurieti 'amemu'uwakaiki,
Yawé yukakaiyari mematımaiki.

²² «Xekeneu'axia, xeminetsi'uku'eiri,
nepıxeti'uayemani heitserie
xemıka'u'uwaki».

«'Ena tepu'uwa, 'ahetsia teputi'axe,
'eki Yawé takakaiyari pemihikiki.

²³ Yuriki hiritsie ketemıteyuriekai
pıtikwamanarika,
meta yemuritsie kemıtiutatırarıka pıti'itarika.
Yuriki Yawé takakaiyari hetsie
'Ixaheri wikweitsitıarikaya puxuawe.

24 Kakaiyarixi kepauka tewarayexeiyati temaki
 pitiutixi piinite tatutsima 'etsiteyumatekaku
 memite'ukaxeiyakai:
 muxatsi meta wakaitsixi,
 tiiri 'ukitsi meta 'ukari.
 25 Tatewiyarikatsie tepahini,
 tatewiniarika ketatsi'anukanani.
 Tame meta tatutsima
 Yawé takakaiyari hepaitsita 'axatepite'uyuri.
 Tiiriyari paititi meta hiki 'akuxi,
 yatepikatekakiniwawe Yawé takakaiyari
 kemitinake».

4

1 Yawé mipai kanaineni:
 «'Ixaheri, xika penuamiki nehetsia,
 kenenua nehetsia.
 Xika nehixie kakaiyarixi pewarexirieni
 memixani'eriwa
 meta xika pekanetsi'uku'eirieni,
 2 xika yuriki, 'aixia 'anemeki meta heitseriemeki,
 yape'utayini: “Yuriki Yawé 'amuyeikaki”,
 hiki, “hetsiena mieme nuiwarite 'aixia me'itiarieti
 mepakine,
 meta me'iniawati mepakine”».

3 Yawé mipai kanaineni
 Kura meta Kerutsareme kiekatari wahet-
 siemieme:
 «Xekenekwietsanatiweni hakewa
 mikareka'etsitiwetsie,
 meta xuyatsata xepika'etiweni.
 4 Kura kwieyaritsie kiekatari meta Kerutsareme,
 yu'iyaritsie xeketeneu'utia tiratu 'iniariyariki:

xitekiya 'iniariyari xekeneuyuwewiri Yawé
 xemayexeiyaniki,
 nikahirixia 'axaxemite'uyuriki
 nehaxia 'utani tai hepai
 kayutinaiati xe'utitaiya.

Kura kemitika'unarienikekai

5 »'iki xeketenetaxata Kura kwieyaritsie,
 meta xeketenetaxata Kerutsareme kiekari-
 yaritsie.
 'Awa xekeneutahitsi naitсарie 'iki kwieyarit-
 sie.

Kwi mipai xeketeneuhiwa:

“Xekeneuyukuxeiri meta tekaneuta-
 haxiakuni
 kiekarite yukuraru 'ahatitetewame
 mexeiyatikata”.

6 Tsiyuni xekeneutamawiya pateraki
 memuyuta'unaki,
 hakewa xemeyuti'awieta xekeneutiwawa,
 kayuwati xepikate'uka.

Ne xeyetatsie nekanekanetiamiki
 'uximatiarika meta tiyu'uname mariweme.

7 Maye yuterita kanewayeyaniri,
 xewiti nuiwarite 'uname kanayeyaniri,
 yukie kanayeyaniri
 'akwie 'akumaweme mihayewaki,
 'akiekarite 'u'uniti kaniyuhayewamiki
 meta yemeki kiiripa kanayeimiki.

8 'Ayumieme, hiwerika kamixayari xeke-
 nanakatixia,
 xekeneutitsuanani xeyu'iyaritiati,
 kariki Yawé haxiaya mitiyukwaxiya
 'akuxi tahetsie pikahayeyeiwe.

9 »'Iya tukaritsie ti'aitame peuyuyehiani
 meta teiteri wahetsiemieme memanuyetei
 mepeuyuyexirieni,
 mawari wewiwamete waikawa mepitimamani
 meta Kakaiyari niukametetemama
 mepikatexatawaweni»,
 Yawé mipai kanaineni.

10 Ne mipai nekaniutayini: «Neuxei, Yawé
 nekakaiyari,
 pepiwakwamanane 'iki teiteri meta Kerut-
 saremetari.
 Mipai peputayi: “Kayuwati mepexeyani”,
 peru xiari 'ixipara wakiipitia peuwe».

11 'Iya tukaritsie mipai mepitetahiawarieni
 'iki teiteri meta Kerutsaremetari:
 «Hirite mimeetse makumawetsie mititeitsie paiti
 'eka xikati pataneika
 neteiterima wakiekari neminaki'erie
 makuma hepa 'erieti.
 Miki 'eka tihename pikahiki
 meta tiriku hename pikahiki,

12 'eka nemani'ani mipai pika'ayumieme
 miki matsi waikawa pitirikaiye,
 kariki ne yanekanitayimiki
 wahetsie nekatinihihamiki».

13 Xekeneuxeyia hai hepa 'a'ahume.
 Kaxetamama wiyeri mitirikaiye hepa
 pitiyuxexeyia.
 Kawayutsiximama kwinimieme matsi me-
 payiwawe kwixitsi kememikahayiwawe.
 Xia'ui tame. Tame tepeuyexiri.

14 Kerutsareme, 'a'iyaritsie keneu'a'iti
 'axamiti'aneki,
 pemitawikweitsitiarieniki.

¿Kepaukake pepitihayewa
 'iyaritarika kemimatikuyuitiwa?

15 Xewiti pahiwa 'uximatiarika haxaxatati
 Rani kwieyaritsie paiti meta 'Epirahini
 hiriyaritsie paiti.

16 «Xekeniwarayehitia nuiwarite,
 xeketeneutaxata Kerutsareme kiekariyarit-
 sie:

“Ateewa kiekatari mepi'axiani
 memitatsi'anutinaniki
 kuyaxa hepai mete'uhiwati
 Kura kiekariteya hepaitsita”.

17 Mepaketiki waritana 'etsiya mihirieka hepai,
 netsi'aye'unieti matiaki
 —Yawé mipai kanaineni—.

18 Kepemitiuka'iyari kepemitiyuriene
 'ayumieme 'iki miya pepiranuyemie.
 'Iki 'a'uximatiarika kanihikitini. Kwinimieme
 piratsiwi.
 Pimatikwinitia 'a'iyaritsie».

19 Waikawa nepinehiwerie, nepitiuka'eniwa.
 Kukuiniya pinetsi'uta'iimura.

Ne 'iyari puwatayuane. Xia'ui ne'iyari.
 Kayuwati nemituayerini nepikayawe.

Nepi'enie 'awa metahitsieriwa
 meta hiwari mirayukwine mieme.

20 Xika tiuyutakwini tawarita pitiyutakwini,
 naiti 'iki kwieyari pika'unariexime.

Yapauka puka'unarie

ne'ixuriki kiiyari hakewa nemayekatei.

21 ¿Kepaukari tamí patera kayuwatí pitamare
meta 'awa hetahitsieriwatí?

22 «Neteiterima mepíka'u'iyari,
mepíkanetsimate,
tiiri 'atsimemíkatemate mepíhiki
memíkatemaiwawe.

Kwinimieme mepanayeyíne 'ax-
amemíteyurieniki,
'aixia memíteyurieniki mepíkamate».

23 Kwiepa nepeukanierixi, kwie píkamatsiikikai
puyuxamuriekai,
muyuawitsie nepeutinierixi, manatatsiere
naiti piyíwikai.

24 Hirite nepuxei, puyíyíakatíkatei,
naiti yemurite pítí'uníkekai.

25 Nemunierixi, xewití tíma píkayuhayewanekai,
yunaiti wikixi mepeuyuta'unaxiakai.

26 Nemunierixi, kwie 'aixia mí'ane makumawe
píhíkítikai,
naiti kiekarite 'u'uniti puyuhayewanekai,

Yawé míyamítiuyuriekaiki,
haxiaya mítiyukwaxiyaki.

27 Yawé mípai kanaineni:

«Naiti 'íkí kwieyari 'akumawetí kanayeimiki,
peru naimeta nepíkaka'una.

28 'Ayumieme 'íkí kwieyari puyuhiwerieka,
meta muyuawi meutitewatsie píkiyíre,
'ari mípai nekaniutayini, nepíkatihayewa,
'ari mípai nepítíu'eri, ne'ítia nepíkátayani».

29 Tupiki temimimete meta kawayutsixi wahetsie
memutei wayuariya me'enieti
yunaiti kiekatari mepitananautsa.

Hipati 'itsita mepitahake,
hipatita 'aitsie mepeutiwiwire.

Naiti kiekari puku'eiriwaxi,
xewiti tima kiekame pika'uyuhayewaxi.

30 ¿Kepetiyurimiki, kiekari pemuka'unarie?
¿Titayari 'ixuriki witsimitixeta peranakatiki?
¿Titayari huru pereukapine?
¿Titayari 'ahixita perayu'utiwa?
Yaki xeikia witsipepi'akuyuruwa,
kariki 'atuxexerima mekamenixani'erieka,
mepiwautiwe xeikia kememimetemieniki.

31 Hiwari nepi'enie, niweyame hiwarieya hepai
'aniyineme,
'aiwarika matiari miniweneni 'aiwarikaya
hepai 'aniyineme.
Tsiyuni witsimiti'imari 'aiwarieya kanihikitini,
wairiyarika meka'ietieika,
yumamá 'utatsetserati mipai mutaine:
«Xia'ui ne, nepimiximeri.
Teyumiekate 'ari mepinetsiwiya».

5

Kerutsareme meta Kura ke'axamemiteyuriekai

1 «Kerutsareme kayeyaritetsie xekeneutikini,
'anikai xekunieretiwetu,
teiteri memayukuxexeiriwatsie xekeneu-
tinieri.
Xika xeime xehetaxeiya

heitseriemeki yatiyurieneme, tita yuri
miraine tikuwauneme,
ne nepireiyehiwirieni 'iki kiekari.

² Tsepa mipai memiteyuhiritia: “Yuriki Yawé
mayeyuriki”,
yaki xeikia mekateniyuhiritiaka».

³ Yawé, 'eki pepitikuwaune 'ateiterima
yamemitekahuniki.
Pepitiwarukwinitia miki teiteri, matsi
pikawarekwinihi,
pepiwarutayuniyaxi, matsi mepika'uyuwa'iri
'aixia memuyuyurieniki.

Yunierika meputseiriyaxi 'ai hepai,
mepika'uyuwa'iri memitehayewaki.

⁴ Hiki mipai nepitiu'eri: «Mipai pi'ane
hawerimi'ane,
memika'u'iyarini wahepai mepite'u'uwa,
memika'imateki Yawé huyeya
meta yukakaiyari 'aitsikateya.

⁵ Memanuyetei wahetsia nepumie
hiki nepitiwaretaxatiani,
miki hirixia mepimate Yawé huyeya
meta kemiti'aita wakakaiyari».

Peru mikita yuyuku mepanumuraxi
meta kaunari kimana memihiatikatei
xekananutekixiani.

⁶ Ayumieme maye yeutanaka pitiwakwinitiani
meta puwatikwani 'irawe makumawetsie
kiekame,
wakiekarite hixie tiwe puhupa wahupieti,
kemi'ane muwayeyani pitatsanarieni,
waikawa 'axamemite'uyuriki

meta miiremeki yamemikatekakiki.

7 «¿Titayari nemereuehiwirieka?
'Aniwema mepinetsi'uku'eiri,
memikakakaiyarixi wahetsia
mepiteyuhiritia.

Kepauka nemitiwakupinirieкаи tita
memiteheuehiakai,
miki memikayi'itama mepiwarukumayia
'ukarawetsixi yuwaikawati
memiwakumaiwa wakiita mepuyukux-
exeiriwakai.

8 Kawayutsixi 'aixia memitemikie meta waikawa
memitirikawi wahepai mepi'anene,
yunaiti 'ukarawetsixi memikawa'itama wa-
heki mekaniutitsuanani».

9 Yawé mipai kanaineni:

«¿Kareuyewetse mikiki nemitiwakwinitiani?
¿Kareuyewetse miki nuiwari miya memite'u'iyari
nemitiwarakapitianiki miki ke-
meminetsi'uyuri?

10 »Xuruku 'utia xekeneutayeixia 'iki kaxie
mayematsie,
xekenayehuna, peru hipame
xekeneuhayewa.

Xekenamuraxia yirariyarite,
kariki miki Yawé hetsia pikamietete.

11 Teiteri 'Ixaheri hetsiemietete meta Kura
kwinimieme yemeki yamepikatehu»,
Yawé mipai kanaineni.

12 Miki Yawé hepaitsita mekatenu'itani,

mipai paiti matsi mekaniutiyaneni:
 «Kakaiyari pika'uyeika.
 Tahetsie 'axati'aneti pikatinuani,
 kuyaxa tahetsie pikanuani meta haakaxa».

13 Kakaiyari niukametemama 'eka hepai
 mepi'anene:
 Yawé niukieya wahetsie pumawe.
 Mipai ketiwaruyurieni kememutiyuane.

14 Ayumieme, Yawé mipai paine,
 Kakaiyari Naimekimitirikaiye:
 «Mipai memutiyaneki teiteri,
 neniuki 'atenie tai hepai kani'anemiki,
 meta 'iki teiteri, kiyexi kwinimieme neti muwe
 hepai.
 Miki tai kaniwatixitsitiamiki.

15 »Teiteri 'ixaheritsixi,
 xehetsia neni'atiamiki xeime nuiwari tee-
 watanaka,
 xeime nuiwari mitirikaiye meta meripaiti
 mimieme,
 xeime nuiwari waniuki xemikamate,
 waniuki xemika'enie
 —Yawé mipai kanaineni—.

16 Miki yunaiti kuyaxi mepika'ukamama,
 wa'iri miki peutiwie.

17 Tita pemit'i'etsa meta 'a'ikwai naime
 mepitekaxini,
 'aniwema 'ukitsi meta 'ukari yunaime
 mepiwakwini,
 'amuxatsi meta 'awakaitsixi mepiwakwini,
 'akaxie meta piní mepikaxini.
 'Akiekarite kuraruyari 'amatitetewa,

wahetsie pemeuwairekai,
naiti pika'unarieni».

18 Yawé mipai kanaineni: «Peru miki tukaritsie,
'akuxi yunaime nepikaxeka'una.

19 Kepauka mipai pemitita'iwawiyarieni:
“¿Titayari Yawé takakaiyari miya tatiuyuri?”,
'eki mipai pekatiniwata'eiyamiki: “Xeme
kexeminete'uku'eiri meta yukwietsietiti
hipame kakaiyarixi xemuwarayexeiyakaiki,
mipaita xeime kwieyaritsie hipame teiteri
xepitewarayexeiyani”.

20 »'Iki Kakuwu xiyarimama xeketeniwarutaxatia
meta yaxeikia Kura kwieyaritsie:

21 'Iki ketineu'eni, kiekari pemika'uka'iyari meta
pemika'awairiya yapemitikamieniki,
hixi pehexeiyati peru pemikaheuniere,
naka pehexeiyati peru pemikaheu'ena».

22 Yawé mipai kanaineni:

«¿Kamitsi petiuhayewaxi penetsi'ayemakati?
¿Kareuyewetse peminetsi'ayemakaka?
Ne xiekari 'anekanitiyeni haramara mata'atika
'iniarieya mihikitiniki,
mana muye'atiyeikaniki yuheyemeki.
Tsepa hamewari mana mireutiwaya,
mana pika'anutitsuna,
tsepa kwinimieme mutaine,
miki 'iniari heima pika'anutiyani.

23 Peru 'iki teiteri 'iyari tse'ime mepexeiya ka-
heu'ename,
mepinetsi'uku'eiri, 'axamete'u'iyariti mepaki.

24 Mepikayu'iyaritia tima meta mipai
mepika'utiyuane:
“Yawé tepayemakaxeni, takakaiyari,

wiyeri meyeri'awa tukarieya 'aye'axekaku,
wiyeri witaritari mieme meta taxarita
mieme,

meta tsemana temi'iniatatsie pitatsi'iniaritia
miki tsemanayaritsie temika'itsanaki".

²⁵ Ke'axaxemite'uyuri xeme
naime 'iki pitixe'unawairi,
'axamiti'ane xemitehexeiya pitekunamirie
ke'aixia xemi'itiariekakeyu.

²⁶ Kanahekiaka nekiekaritsie mekanixuaweni 'ax-
amemite'u'iyari,
mehupati xeikia wikixi wahupiwamete wa-
hepai,
winiyari memuwiwitiwa teiteri
memiwawiniyaki.

²⁷ Wikixi wakiite hepai waikawa mehipineti,
wakiite 'irimariki xeikia pitihipine,
'ayumieme kwinie metehexeyati mepayuyeitia
meta mamariwawemete mepaki,

²⁸ kwinimieme metewaiyatikaiti meta
meyuti'ireti.

Ke'axamemiteyurie hawaiki pikaheu'axe:
nutui hetsiemieme 'aixia mepikate'akayuruwa,
'aixia 'anemek 'amuyeikaniki,
metatsiere tixaiti memikateheuxeiya
heitserie kememitehexeiyaki
yamepikateyurie».

²⁹ Mipai kanaineni Yawé:
«¿Kareuyewetse mikiki nemitiwakwinitiani?
¿Kareuyewetse miki nuiwari miya memite'u'iyari
neta nemitiwarakapitianiki miki
kememinetsi'uyuri?

- 30 »Yemekî mariwemekî meta mariutsika
pitiutine 'iki kwieyaritsie.
- 31 Kakaïyari niukametemama 'itarikaki
mepitekuxata,
mawari wewiwamete mepite'aita
kemitivanake,
meta neteïterima mipai pitiwanake.
- Peru, ¿Kexeteyurieni xeme
kepauka naiti mitiniretsie?

6

Kerutsareme 'imatirieka kemirayemari'itïarie

- 1 »Xekenayekini Kerutsareme kiekariyaritsie
Wenikamini xiyarimama.
'Awa xekenetahitsi Tekuha paiti.
'Iniari xekenanuyewi Weti-Hakereni paiti.
'Uximatïarika mepitatsiwewirieni meta
mepitatsika'una,
kuyaxi meyumïretï metirikaïyetï tayeta 'ame-
payehu.
- 2 Tsiyuni nekanika'unarïmeni,
witsimïti'ïimari meta mukweriwa'ane.
- 3 Tehiwemete meta yumuxatsima* mewara'arietï
mepi'axiani hetsiana:
'auriena mepayaxetikine,
yuxexuitï mepenayexeyaxiani hakewa wa-
muxatsima memitehetikwa'aniki».
- 4 «Xekeneuyukuha'aritia miki temitamieniki.
Tekanitamiekuni tuka haye'ayu.
Peru, xia'ui tame, tukariki pikareutere
meta 'etirïya 'apitewi tikariki mieme.

* 6:3 6:3 *Te'aitamete meta yukuyaxima panuyine.*

⁵ Hikimitika, tikariki tepiwatakwini,
 titatsie memiteyukitirikariya
 tepiwaka'unierieni».

⁶ Mipai kanaineni Yawé Naimekimitirikaiye:
 «Kiyexi xekeneutiwiteki
 xekeneutawewi makeme Kerutsareme xe-
 meutahaxianiki.
 'Iki kiekari peuyewetse mitikwinitiariniki,
 mana nanaimarika xeikia muxuaweki.
⁷ Putsuta haa kemirewatineika,
 mipaita 'axamiti'ane Kerutsareme pituuhane.
 Hetsiena nanaimarika xeikia pirayu'eniriki meta
 'imieri,
 mana kwiniya xeikia nepixeiya meta teiteri
 mewitekietikaime.

⁸ Keneu'apata, Kerutsareme,
 nemikamatsi'uku'e'eiriwaniki.
 Xika mipai peka'iyini, makumawe
 nepimatsihayeitiani,
 xewiti mika'anuyeika».

⁹ Yawé mipai kanaineni Naimekimitirikaiye:
 «Xekeniwarutiwawa 'ixaheritsixi
 memuyuhayewaxi.
 'Aixia xeketeniwaruwawa, kaxie 'imatirieka
 mieme xemiwautiweni hepai,
 mamateyatsie tawarita xekeneukaxeiya,
 kaxie 'iniweme mitiuka'iyari hepai».

¹⁰ ¿Kemi'ane nepitahiawe?
 ¿Kemi'ane nepayemari'itiani?
 ¿Kemi'ane pinetsi'enieni?
 Yunakata mepeukanatika
 mepikaheti'enatikika.
 Yawé niukieya 'axamepite'enie,

mepixani'erie memi'enieniki.

- 11 Peru ne Yawé haxiayaki nepihine,
meta nepika'inewieri.

«'Ahaxia tiiri kaye 'utuma memiye'uwa wahetsie
keneukawiwi,
metatsiere temari wahetsie,
kariki mekanitiwiyariekuni memineneike meta
memiwikie,
'ukirawetsixi meta kwinimieme
memite'ukirawetsixi».

- 12 Yawé mipai kanaineni:

«Wakiite, wakwie meta wa'itama
hipame wahetsiemieme katinayeimiki,
kariki ne netirikariya nekananuni'amiki
'iki kwieyaritsie kiekatari wehetsiemieme.

- 13 »'Etsimemiyumate meta memu'ukirawetsixi,
yunaiti mepitehiwe'erie tita mikatiheitserieki
memite'iwaniki.

Kakaiyari niukametemama meta mawari wewi-
wamete,
yunaiti mepite'itawa.

- 14 Neteiterima mepiwa'uayema herie miemek
xeikia,
meta mipai mepitewarahiawe: “Kayuwati
puma, kayuwati puma”,
'aixitsi kayuwati mika'umatsie.

- 15 ¿Kamitsi mete'uyutitetewiyaxi
kemitixani'eriwaki yamete'uyurieka?
Hawaiki, tixaitiki mepikateyutitetewiyawawe,
mepika'imate paiti tita mititewiyarika.
'Ayumieme, tsepari kemi'ane memiwarutakwi,

kepauka 'uximatiarika wahetsie
nemikawiwieni, nepiwaka'una»,
Yawé kanaineni.

16 Yawé mipai kanaineni:

«Huyeta xekenewa'uti hiki xekeneutanierixia,
xekeneuta'iwau huye meripai mieme
hepaitsita.

Xekeneuta'iwau huye 'aixia mi'ane hepaitsita,
hiki miki xepika'uku'e'iriwani.

Mipai xepite'ikaxeiya 'uxipiya xemuku'eriwa.

Peru miki mipai mekaniutiyuani:

“Hawaiki tepika'enukuweiya”.

17 Ne kuyaxi tehiwemete nepuwaru'uitua xehet-
siemieme, hiki mipai neputayi:

“Xekeneta'enanaka 'awa petayuani”.

Miki mipai mekaniutiyuani:

“Tame tepikata'enanaka”.

18 Ayumieme, nuiwarite xekeneu'enana.

Xepitehetimani tita neteiterima wahetsie
mitinuani.

19 Neuxei, kwiepa xemitama naitsarie
xekeneu'enana:

'Iki teiteri wahetsie 'uximatiarika nepi'atiani,
ke'axamemiteyikihawekaiki xeikia,

neniuki memika'u'eniki,
matsi ne'ikitiarika mepehia.

20 Titaki nereiyehiwa 'iki 'ikwa Tsawa manetiarie,
meta 'iki 'uwa makaka xeime kwieyaritsie
'ateewa paiti manetiarie?

Wamawari taiyariyari pikanetsinake,
wamawarika pikanetsinake».

21 Ayumieme, Yawé mipai kanaineni:

«'Iki teiteri wahuyeta nepitiu'uitiani.

Wapaapama meta waniwema 'ukitsi mana
mepekaxirieni,
wa'aurie memititei meta hamikutsixi
mepikwini».

²² Yawé mipai kanaineni:

«Neuxei. Tayeta kuyaxi mepayehu,
xewiti nuiwari mariweti puyukuha'aritiwa
kwie manu'axetsie paiti.

²³ Tupi mepu'i meta pitsika,
mepayu'eririya meta mepikateyukanenimaya.

Wahiwari haramara hepai pitiyu'eniiriiki,
meta kawayutsixi wahetsie meputei.

Tsiyuni niweya witsipemiti'iimari, 'ahetsia
mepita'erie,
meyuha'aritiati memiyutakwiniki».

²⁴ 'Ari tepitemarie,

meta tamamate pitiweranare,
hiwerika pitatsikema,
kemitiukakukuine niweyame mipai
tepite'uka'eniwa.

²⁵ 'Akanamieni mitatsi'aye'unie 'ixipara hakweti.

Yeuta xepika'ayekikani,
meta huyeta xepikaheu'uwani.
Naitsarie marika puxuawe.

²⁶ Hiwerika kamixayari kenanakatiki, nekiekari,
naxipa keneutikurupi.

Hatsiwimeki keneutatsuakani,
'aniwe mexiakame hetsiemieme
kepemuysiwe hepai xika 'umini,
kariki pikatatimaritiani
mitatsika'una 'umamie.

- 27 «'Eki Keremiyaxi ne nekiekaritsie
 nepimatsi'anukake,
 wa'ininiatameki nekamananayexeiya xika
 'aixia 'aneni meta nenieremeki,
 pemiretimaniki meta
 pemitixeyaxianiki kememite'u'uwa.
- 28 Yunaiti miki te'ayuye'uniekate mepihiki,
 'axaniukiki xeikia memuku'uwa,
 yunaiti miki wurunitse mepihiki meta tepia,
 'axa'anemeki memiwewiya.
- 29 'Eka yitirikariyaki tai kananutihitsiwani,
 tepia purumu tai pikwaniyawewi,
 peru 'axamemite'u'iyari 'aixia mepikayuyurinia,
 tixaiti pikarayeika tsepa mu'itiya.
- 30 'Ayumieme mipai mepite'uteriwariwa "Pirata
 manuyewiwiya":
 Yawé hetsiemieme mekananuyewiwiyani».

7

Yeyariyaki mihiki

¹ 'Iki kanihikitini Yawé niukieya Keremiyaxi
 hetsia miye'a:

² «Yawé tukieya kitenieyari hixie keneutakexi,
 hiki mana pe'uweti 'iki niuki keneutaxata:
 Xekeneu'eni Yawé niukieya, xeme yunaiti,
 Kura kwieyaritsie kiekatari kemi'ane 'uwa
 xemeutahake 'iki kitenieyaritsie Yawé
 xemayexeyaniki.

³ Mipai kanaineni Yawé Naimekimitirikaiye,
 'Ixaheri Kakaiyarieya: "Aixia xete'u'uwati
 xekenakini meta 'aixia xeteyurieti, hiki ne
 nepixepitiaka 'axemu'uwani 'akuxi 'iki
 kwieyaritsie.

⁴ 'Ipaí memutiyuane wahetsie xepikatewiyani: 'Tki kanihikitini Yawé tukieya Yawé tukieya, Yawé tukieya'.

⁵ Xika yuriki 'aixia xete'u'uwati xehakine meta 'aixia xeteyurieti, xika yuriki heitserie xe'u'uwati xehakine xeyunaiti,

⁶ xika teewatanaka xekananaimaka meta nui metatsiere wiura, xika xekawakwika teiteri 'atsimemikateyurie 'iki kwieyaritsie, hipame xika kakaiyarixi xekakawarayexeiyani, kimana xeme 'axaxemuyuyurieni,

⁷ hiki 'ana nepixepitiani xemu'uwaniki 'iki kwieyaritsie, kwie xe'ukiyarima nemíwayetuiritsie yuheyemeki.

⁸ »"Peru xeme matsi niuki 'itarikatsie xepitewiya, tixaiti mikatiyunaki'erietsie.

⁹ Xepitenawaya, xepiteyumemiwa, hipame wa'itama xepuwakumaiwa, 'itarikaki xepiteyihiritia, Wahari 'ikwa xepitairietíwe, hipame kakaiyarixi xepuwaruweiya hatsuaku xemikawaretima,

¹⁰ 'ariketa mekani'axeni nehixie 'iki tukita kenemititewaki mutateriwaríwa, hiki 'ana mipai meputiyuane: 'Teputawikweitsitíarie', tawarita tita mitixani'eriwa naime tete'uweiyati temuhuniki.

¹¹ ¿Kamitsi xeme mipai xetemate 'iki netuki kenemititewaki mutateriwaríwa tenawayamete wateri tihiki? Ne mipai nekatínixeyani —Yawé mipai kanaineni—.

¹² »"Xekenehu hiki Tsirú paiti netuki manuwekai, hakewa matiari nemayekateita, mana xekenenenieri kenemiyuri teiteri

'ixaheritsixi 'axamemiteyuriekaiki'».

13 Yawé mipai kanaineni: «“Hikita yaxeikia xeme xepiteyurie, meta yaxeikia mīxari nepixe'utahiawixi xemeta xepikaheu'enana, hikita nemixe'utahiawixi xemikanetsi'anueniki,

14 kenemitiuyuri Tsiu mipaita netiniyurimiki 'iki tuki kenemititewaki mutateriwariwa hepaitsita hetsiena xemitewiya, metatsiere kwie nemixeyeturi meta xe'ukiyarima.

15 Nepixe'ayeni'ani nehixie nepikaxexeiyani, xe'iwama kenemiwaruyuri hepai, yunaime 'Epirahini xiyarimama”.

16 »'Ekita Keremiyaxi, 'iki teiteri wahet-siemieme pepikanetsihahiaweni. Wairiyarika pepikanetsipitiaka wahetsiemieme penetsi-wawirieti. Pepikayeweka, ne nepikamatsi'enieni.

17 ¿Tami pekatiniere kememiteyurie Kura kiekariyaritsie meta Kerutsareme kayeyari 'utima?

18 Tūri kiyexi mepukuxexeiriwa, wapaapama tai mana mepukutaiya, meta 'ukarawetsixi tixi mepikuhawiya tsuira memitiwewieniki “uka muyuawitsie ti'aitame” titewakame memitimawirieniki. Metatsiere nehixie 'axamekateniyurieka kepauka kaxie winuyari memitiyeuriwa hipame kakaiyarixi wahet-siemieme».

19 Yawé mipai kanaineni: «Peru ne 'axamepikanetsiyurie, yuxaita mekaniyuyurieka, mekanitewiyaitsitiekuni.

20 »'Ayumieme Yawé naimekimiyiwe mipai kanaineni: “Ena nehaxia nekanani'amiki: teiteri wahetsie meta tewaxi wahetsie, kiyexi

yeuta mieme hetsie meta 'ikwaxi 'ena kwiepa mitixuawetsie, nehaxia pitaka pikayitiniaka”.

²¹ »Mipai kanaineni Yawé Naimekimítirikaiye, 'Ixaheri Kakaiyarieya: “Xekeneukuxeiri yumawari taiyariyari meta mawari, wai xekenetikwa'i.

²² Yuriki, kepauka xe'ukiyarima nemiwarayewiti 'Ekipitu ne tixaiti nepikatiwaruta'aitia mawari taiyariyari meta mawari hepaitsita.

²³ Ne xeikia 'ipai nekatiniwarutahiawe: 'Xekeneneu'enieka. Ne 'ana xekakaiyari nepihikitini, xemeta neteiterima. Xekeneu'uwani kehepai nemitixe'uta'aitia, 'aixia 'iyari 'axemu'uwaniki’.

²⁴ Peru miki mepikanetsi'anu'eni yamepikatekaki, yu'iyari mikaheu'ena meta 'axamitiuka'iyari pita kemitiwakihawekai mepanukuwei. Mipai me'iyika mekanewa'uni pita, yukutama mekaniyekine.

²⁵ Kepauka paititi 'Ekipitu nemiwarayewiti xe'ukiyarima, nepikatihayewa neniukamete newareni'awati.

²⁶ Miyatiti yamepikatekaki mepikanetsi'anu'eni, matsi yu'iyari meputseiriyaxi yu'ukiyarima wareuyeta mete'u'iyariti mepaki”.

²⁷ »'Eki 'iki naime pepitiwataxatiani, peru miki mepikamatsi'enieni. Pepiwatahiawe peru mepikamatsita'eiya.

²⁸ Hiki mipai pepitiwatahiawe: “'Iki nuiwari mepihiki Yawé yukakaiyari niukieya memika'u'eni, muwataheitseritianieikai

memika'itanaki'eri. Tita yuri mīraine wahetsie
pumawe meta wateta.

29 »”Akīpate keneukaxika, kenewiwi,
kenetsuamie hiri mumetsetsie paiti,
Yawé mīwarexiriki muwaruku'eiriki
'iya nuiwari memiyehaxiatia”».

Mayeweritsie Yuwaikawati Memakwi'iwaxi

30 »Mīpai kanaineni Yawé: “Kura nuiwarimama
'axamekateniuyurieni tita nemitixani'erieki.
Netuki kenemititewaki mutateriwariwa
kapatsiekame mekanayeitiani, muwa kakaiyarixi
memixani'eriwa mekanwareuta'uitiani.

31 Yaxeikiata watuki mekanutawewieni Tu-
peti mieme, mayeweritsie Weni-Hinuni, mana
memiwatitaiyaniki yuniwema 'ukitsi meta 'ukari,
nihatsuaku tima mīpai nemikatiu'aitaxi nitima
mīpai nemikatiunehiawixi”.

32 Mīpai kanaineni Yawé: “Ayumieme
tukari kanaye'amiki kepauka Tupeti
mikatiuteriwariwanitsie meta mayeweri Weni-
Hinuni, matsi pita Mayeweritsie Yuwaikawati
Memakwi'iwaxi pitiuteriwariwani, mumaweniki
kwie Tupeti paiti mekanikateukiwakuni mana
memitikwikwiwani.

33 'Iki teiteri wawaiyari wirikixi wa'ikwai
pirayani meta yeutari, xewiti 'apika'uyeikani
miwatamariutaki.

34 Kura kiekariteyaritsie meta Kerutsareme
kayeyaritsie yanepitiyurieni temawierika
hiwariyari mukumawereki, meta neneikeme
kwikarieya metatsiere wikiwame kwikarieya,
kariki naiti 'iki kwieyari makumawe
kanayeimiki”.

8

¹ »Yawé mipai kanaineni: “Iya tukaritsie te'aitamete wa'umete piwatixiriyani meta Kura kiekatari wahetsiemieme memanuyetekai, meta mawari wewiwamete meta Kakaiyari niukametemama, metatsiere Kerutsareme kiekatari wa'umete.

² Tau hixie tiheiti kanayeimiki meta metseri hixie, meta yunaime xurawetsixi muyuawitsie miemete wahixie, miki muyuawitsie miemete memiwanaki'eriekai, memiwarayexeyakai memuwaruweiyakai meta memiwarahiawekai. Wa'umete pikaku'iyani meta pikakateukieni, kwitarai hepai kwiepa puyuhayewa.

³ Naitsarie kwiepa hakewa nemiwareutani'axia memutawikwei 'iki nuiwaritsie miemete 'axamemite'u'iyari, kemi'ane memuyuhayewa memikwiniki mepuyuwairiyani matsi memayeyuyuriniki pikatixai. Mipai kanaineni Yawé Naimekimitirikaiye”.

'Axamiti'ane meta 'uximatiarika

⁴ »Peru 'eki mipai ketiniwarayehitia ne Yawé mipai nemaineki:

»“Kepauka teiteri memekaxiriwe,
 ¿kamitsi mekate'anuku'uwe?
 Kepauka xewiti yuhuyeta 'umieti meuyeweni,
 ¿kamitsi karanuani yuhuyeta?

⁵ ¿Titayari kamitsi 'iki teiteri humete'uyunixi?
 ¿Titayari Kerutsareme 'uyupataka
 katiyuwairiya munuaniki tawari?
 'Itarika mepikataunie,
 meta mepikayuwairiya nehetsia
 memi'axianiki.

6 Kwi yemekî nepu'enaxi,
 nemi'enienîkî tsikere xeime heitserie tikux-
 atame,
 peru xewiti pikatihayewawe ke'axamitiuyuri,
 xewiti tima pika'ixeimate kename
 'axatiyuriene.

Yunaiti yamepîteyurie kemitiwanake,
 kawayutsixi memikayuwiyania wahepai
 kepauka memiyutakwinitisie.

7 Wikixititi muyuawitsie memu'uwa
 mepîtemate xeiwiyaritsie watukari
 kemiraye'axe,

Kukuru meuyîwi meta 'itsitame meta waurai
 mepîtemate kepauka xaitsie pita memiyehu.

Peru neteiterima mepîka'imate
 Yawé 'aitsikateya.

8 »"Mepîka'uyukatetewiya mipai meputiyuane:
 'Tepitemaiwawe, Yawé 'iniari niukiyari 'ipai
 paine',

matsi te'utiwamete wa'ani
 yîki katini'utiani.

9 Memîtemaiwawe mepîtewiyarikatsitarieni,
 mepîtiwiyarieni mepîteka'eniexiani.

Xîka me'iku'eirieni Yawé niukieya,
 ¿ketitaki metemaiwaweti metehakîne?

10 'Ayumieme wa'itama hipame 'ukitsi
 nepîwayetuirieni,
 meta wakwie hipame pita nepîwayetuirieni.

Karîki 'etsimeyumateti meta 'ameyumateti,
 yunaiti mepîtehiwe'erie mikatiwapiini,

Kakaiyari niukametemama meta mawari wewi-
 wamete,

yunaiti mekateni'itawani.

- 11 Neniwe 'uka witsimiti'imari mepi'uayema
herie miemeki xeikia,
meta mipai mepite'ikihawe: 'Kayuwati
puma, kayuwati puma',
'aixitsi kayuwati mika'umatsie.

- 12 ¿Kamitsi mete'uyutitetewiyaxi
kemitixani'eriwaki yamete'uyurieka?
Hawaiki, tixaitiki mepikateyutitetewiyawawe,
mepika'imate paiti tita mititewiyarika.
'Ayumieme, mepatixirieni kemi'ane
mematixiriyani wahamatia,
kepauka 'uximatiarika wahetsie
nemikawiwieni
—Yawé mipai kanaineni—.

- 13 »Yawé mipai kanaineni:
“Kepauka kaxie nemeu'inimiki
tixaiti nepikatiukaxexeiya,
meta piní hetsie 'ikwaxi pikaheukatei,
xawariyari piyiyina.
Kamitsi, hiki ne nepitixenawairieni
tita nemitixeyeturi”».

- 14 «¿Keteteyurie 'ena tetiteti?
Hikimitika, teyunaiti kiekari kuraruyari 'am-
atitetewatsie tepiyehu
mana temekwiniki.
Yawé takakaiyari pitatsikwine.
Haa pitatsi'uharitia 'uayemakame,
'axatemite'uyuriki hepaitsitana.
15 Tepita'ikwewakai kayuwati temu'uwaniki,
peru 'aixia ti'aneti pikatinua.

Tekatekukuyeti temu'uwaniki tepita'ikwewakai,
peru matsi pita punua marika.

16 Rani kiekariyaritsie pa'eniiriiki
kawayutsixi wapuxerikayari,
meta kepauka memetitsuana,
naiti kwie puwatayuane.

'Iki kwieyari meka'unake 'umekanahuni,
meta naime tita mana mitixuawe,
kiekari meta mana kiekatari».

17 «Xekeneunenieri. Kuuterixi xehetsia
nepiwareutaxiriwa
kuuterixi memimiya memixetiken,
meta miki wahepaitsita tiuyemaiti xewiti
pumawe»,

Yawé mipai kanaineni.

18 Nekukuiniriya pikayunitiarinia,
ne'iyari pimixime.

19 Neteiterima waniwe 'uka hiwarieya pa'eniiriiki
'iki kwieyari manuye'atikatsie paiti:

«¿Tami Yawé Tsiyuni katitikie?
¿Tami mana kati'aíta?»

«Yukakaiyarixiki meminetsi'uyehaxiatiaki,
kakaiyarixi tixaiti memikateyunaki'erie meta
memikawamateki».

20 «'Itsanari kananutiyani, witari kananuyeyani,
peru tame 'akuxi tepikatawikweitsitiariewawe».

21 Neteiterima waniwe 'uka mitiukwinitiarieki
neta nepitiukakukuine,
nepinehiwerie, netari nepeuma.

22 ¿Kamitsi Karaha tiumaweri waritsamu?
 ¿Kamitsi manari tiumawe tiyu'uayemawame?
 ¿Titayari neteiterima 'aixia
 mekateka'eriwawe?

9

1 Nemu'u haixa xika hikitinike,
 meta nehixite 'ukai haixayari,
 tukariki meta tikariki nemutsuaneniki,
 neniwe 'uka teiterimama memukwi'iwxiki.
 2 Makumawetsieti kii neminexeiyani
 huye tetsita.
 Neteiterima nepuwaruku'eiriwe,
 'ateewa nepeyeiwe.
 Yunaiti miki hipame wa'itama memiwakumaiwa
 mepihiki,
 yunaiti mepinetsi'uku'eiri hipame
 mepiwaranukuwei.
 3 «Waneni 'itarikaki pitikuxata xeikia 'iri tupitsie
 waikawameki mitiutamini hepai,
 'iki kwieyaritsie 'itarika pirayu'iwa, tita yuri
 miraine pikatixai,
 'axa'anemetsie meyuka'uitiwati matsi
 kwinimieme mekateniyurieka ne
 mepikanetsimate
 —Yawé mipai kanaineni—.
 4 Xekeneyu'iwiyani tsepa mi'ahamiku,
 yu'iwama yuri xepikatewa'eririeka,
 tsepa mira'iwa mepiteyu'itaiya,
 metatsiere hamiku pituuyukananaima.
 5 Yunaiti mepiteyu'itaiyatiwe,
 yuriki mepikateyukuxaxatiwa.
 Yuneni mepite'uta'ikitia miti'itawaniki,

meta 'axamepıteyurie kepaukake
memiti'uxe.

6 »Keremiyaxi, 'eki memite'itawa watsata pekani-
uyeikani,
yu'itarikaki mepıkayuwairiya
meminetsihetimaniki»,
Yawé mipai kanaineni.

7 'Ayumieme, mipai kanaineni Yawé
Naimekimitirikaiye:

«Ne 'aixia nekanixetiyurimiki, nekanix-
eta'iniatamiki.
¿Ketawari netiyurieni neteıterima
wahetsiememe?

8 Waneni 'iri hepai pi'anene pimiya,
wateni 'itarika xeikia pimate,
'aixia mepıtekuxata yuhamikuma wahamatia,
peru yutaita mewawiniyatiweti».

9 Yawé mipai kanaineni:

«¿Kareuyewetse mikiki ne nemitixekwinitiani?
¿Kareuyewetse teıteri mipai nemitiwarakapitianiki
kememite'uyuriki?»

10 Nekanititsuamiki meta ne'uta'aiwati hiritsie,
makuweritsie makumawetsie hiwerika
kwikariyari nekaniutakwikamiki,
makumawe mihikiki:
yuxewitiri mana pıka'uyeika
tewaxi watsuari pıka'enierieri.
Wikixititi metatsiere yeutari,
yunaiti mepıteheuyuta'unaxia.

11 «Kiekari Kerutsareme kii 'unimeyari kwinieneti
muwe nepayeitiani,

yawixi memayu'eririya wakie nepayeitiani.
Makumawe nepayeitiani Kura kiekariteyari,
teiteri mana mekatiteme nepayeitiani».

¹² ¿Kemi'ane kwinimieme pitimaiwe 'iki
metimaitiyaniki? ¿Kemi'ane Yawé pitahiawixi,
'iki naima hepaitsita mititaxataki? ¿Titayari 'iki
kwieyari tiuka'unarie, yuxaita tikuma maku-
mawe hepai xewiti mana mika'uyeyeikaniki?

¹³ Yawé mipai kanaineni: «Miki ne'iniari
niukiyari mepuku'eiri nemiwayetuiri,
mepikanetsi'anu'eni meta mipai
mepikate'u'uwakai.

¹⁴ Yu'iyari mikaheu'ena mepanukuwei,
Wahari kakaiyarixiyarite mepiwaranukuwei,
wa'ukiyarima kememitewaru'ikitia».

¹⁵ 'Ayumieme, mipai kanaineni Yawé
Naimekimitirikaie, 'Ixaheri Kakaiyarieya: «'Iki
teiteri 'ikwai hatsiwime neniwatimimiki meta
haa 'uayemakame neniwatiharitiamiki.

¹⁶ Naitsarie nuiwarite watsata
nepiwataxiriexiani teiteri memikawamate
meta watutsima memikawaretima wahetsia,
nepiwaranukuweiya 'ixiparaki kepaukake
yunaima nemiwakwini».

¹⁷ Mipai kanaineni Yawé Naimekimitirikaie:
«Kayuwati xekeneu'enana. 'Ukarawetsixi
tsuakamete xekeniwarutahiawi.

Kwinie memiteheutatsuawawe
meke'u'axiani.

¹⁸ Xeiya meke'u'axiani,
tahetsiemieme meke'utitsuanani.
Tahixita 'ukai kanitihinimiki,
meta ta'ukai kananakaxirimiki,

19 Tsiyuni paiti kana'eniiriikini tsuari meta hiw-erika:

“Tepuka'unarie,
teputewiniarie yemeki.

Peuyewetse takwie temuku'eirieniki,
takiite naiti mutiuka'unarieki”».

20 'Ukarawetsixi, xekeneu'eni Yawé niukieya,
xenakate ke'i'enieni niuki tetana mieme.
Yuniwema 'ukari xeketenewa'ikitiaka kwikari hi-
werikapa mieme,
meta hipatita mekeyuti'ikitiani 'iki hiwerika
kwikariyariki:

21 «Miiya 'ituparite 'etsimayeyeutsie nenieremeta
kaneutahani,
taparatsiyuta kaneutahani,
tiiri kaniwarutayuniya kaye'utima memu'uwakai,
meta temari teiteri memayukuxexeiriwatsie
memu'uwakai.

22 Mikite mepeutihe hayekia
kwitarai hepai miraka'etsitiretsie,
miaxa hepai 'ihiaayame 'utia miyehixime,
xewiti mika'iti'iwe»,

Yawé mipai kanaineni.

23 Yawé mipai kanaineni:

«Pikayuta'ireni mitimaiwe mitimaiweki,
meta mitirikaiye yutirikariyaki,
meta mixiku mirexeiyaki.

24 Xika xewiti yuta'irimiki,
keyuta'ire minetsimateki
meta mipai miretimaki kename ne Yawé nehiki,
nemiti'uximaya kwiepa naki'eriyaiki,
heitseriemeki meta 'aixia 'anemeki,
netsi mipai kanetininakeni

—Yawé mipai kanaineni—.

²⁵ Yawé mipai kanaineni: «Tukari kanaye'amiki kepauka ne nemitiwakwinitiani kemi'ane xeikia yuwaiyaritsie xitekiya 'iniariyari memexeiya:

²⁶ 'Ekipitu nekatnikwinitiamiki meta Kura, 'Erumi, 'Amuni, Muhawi, meta yunaima makumawetsie memu'uwa yumu'utsie memuyukaxika. Yunaiti nuiwarite xitekiya 'iniariyari mepikahexeiya, peru matsi 'ixaheritsixi xitekiya 'iniariyari yu'iyaritsie mepikahexeiya».

10

Kakaiyari meta kakaiyarixi

(Ker 10:12-16 - Ker 51:15-19)

¹ 'Ixaheritsixi teiteriyari, xekeneu'eni Yawé niukieya.

² Mipai kanaineni:

«Xeme xepikawa'ikeni hipati nuiwarite kememiteyurie,
meta xepikamamaka 'iniari muyuawitsie miemekî,
tsepa hipati nuiwarite memimakaxe.

³ Teiteri wayeyari
tixaiti pikatihiki.

Kiye mepawiteke 'itsita,
kiyeki miti'uximayatawe pititsatsewe.

⁴ Huruki meta pirataki witsi'aneme mepayeitiwa,
kirapuxiki menikutseiriyani meta
titsunameki
mikawatayuaneniki.

⁵ »Wakakaiyarixima mepikaniuwawe,

'ewieri wikixi wamariutame hepai
 mepitematsiiki
 xutsi ma'etsietsie muwe hepai.
 Peuyewetse memikitikietiwani
 memika'ikiniwaweki.
 Xepikawamakarika,
 'axamemixe'uyurieni mepikayiwawe,
 metatsiere 'aixia memixe'uyurieni».

- 6 Yawé, xewiti pumawe 'ahapai 'aneti.
 Pepimariwe 'eki,
 'eki yemeki pepimariwe meta pepitirikaiye.
- 7 ¿Kemi'ane pika'itimakani, yunaime nuiwarite
 Tiwa'aitiwame?
 'Eki mipai pireuyewetse 'ahetsiemieme.
 Yunaiti memitemaiwawe memu'uwa watsata,
 meta yunaiti te'aitamete watsata,
 xewiti pumawe 'ahapai 'aneti.
- 8 Yunaiti mepika'u'yari 'axamemiteyurieniki
 xeikia piwanake,
 kiyexi kakaiyarixiyari 'ixatsitamete mepihiki
 wahetsiemieme.
- 9 Taritsi paiti patiwa pirata 'etsimutsutsui,
 meta 'Upatsi huru patiwa.
 Memikakakaiyarixi wa'ikiyari, mitatairawi meta
 mixeta memanakatitika,
 teiteri tewewiwamete meta tepia
 kwaniyamete
 miki yunaiti wawewiya mepihiki.
- 10 Peru Yawé xeikia yuri Kakaiyari kanihikitini,
 Kakaiyari mayeyuri, yuheyemeki Ti'aitame.
 Kepauka muyeha'ariwe, kwie kanewatayuaneni,

nuiwarite haxiaya memunewieni
mepikayiwawe.

11 «Mipai pepitiwatahiawe: “Miki kakaiyarixi
muyuawi memika'utawewi meta kwie,
mekanikumawerikuni 'ena kwiepa meta
muyuawi hetia”».

12 Kakaiyari kwie kaniutawewieni yutirikariyaki,
kemitimaiweki kwie 'aixia katiniuyeni,
muyuawi 'ayeume kanayeitiani
kemitimaiweki.

13 Kepauka miki mitaniuni,
tiranariki haa muyuawitsie pakaneika,
hai kanewa'iniwani
kwie manuye'atika paiti.

Mimierikaritsata wiyeri kaneyeni'awani,
meta 'eka muye'inetikatsie peiyepiwa.

14 Teiteri 'atsimemikatemate meta
memite'ukatawe'erie mepihiki,
kakaiyarixi wawewiwamete
mepuyutetewiya yuwewiyaki.

Tita memitewewie piti'itarika,
meta mepika'ayeneniere.

15 Tixaiti mepikateyunaki'erie, wawewiya
pinanaiyiki xeikia,
kepauka tukari maye'ani
memitekwinitarienitsie, mepika'unarieni.

16 Kakaiyari Kakuwu manayexei nuiwarieya
mayaniki miki wahepai pika'ane,
matsi miki naime mitiunetia kanihikitini,
Yawé Naimekimitirikaiye katinitewaka,
meta nuiwarieya 'Ixaheri kanihikitini.

Kememiteka'unarieni peutihura

17 'Apiinite ketineukuteixi kwiepa,

'eki 'akiekari manutinamie.
 18 Kariki mipai kanaineni Yawé:
 «Hikirixia 'iki kwieyaritsie kiekatari 'ateewa neni-
 warexirimiki
 texupameki nemiwarexirieni hepai.
 Hura meti'uitiariekame nekaniwarayeitiamiki,
 meta yanekatiniwapitiamiki miki
 memitiwiyarieniki».

19 Xia'ui ne, nepeutimurariexia.
 Kenemitiukwinitiarie pikayu'uayemarinia.
 Peru pinekwiniya
 peuyewetse neminewieka.
 20 Naiti nexamaru puka'unarie,
 meta naiti piteteki nekaunarite.
 Neniwema 'ukitsi yunaiti mepinetsi'uku'eiri,
 mepika'u'uwari.
 Xewitiri pumawe nexamaru mitawewieni,
 meta ne'ixuriki kiiyari mikawieni.
 21 Muxatsi wahiwemete 'atsimekatemaiti mepaki,
 Yawé mepika'utiwau,
 'ayumieme kememiteku'eriwakai yapikatiuyi,
 wamuxatsi naitsarie mepeutaxirixia.

22 Xekeneu'enana. Niuki kani'atiarieni.
 Tiranari 'upamie tayeta kiekatari wahetsia
 payeneni,
 Kura kiekariyari tepayani
 yawixi memayu'eririya wakie, kii 'unimeyari
 kwinieneti muwe kanayeimiki.

Keremiyaxi nenewierieya

23 Yawé, ne nepitimate tewi
 yutukari pikakutsiyari,

pikapitiarie yeikame

kemitinake mumieni.

24 Yawé, keneneutaheitseritia perutsi
heitseriemeki,
hawaiki 'ahaxiaki, mipai pekane-
niuka'unaweni.

25 Hipame nuiwarite wahetsie pita 'ahaxia
keneukani'a,
memikamatsimate wahetsie,
meta 'iya memikamatsihahiawe wahetsie.

Kariki Kakuwu mekaniutakwani,

naime mekanaxini,

meta kiena makumawe mekanayeitiani.

11

Tiratu kememite'unanaima

1 'Iki niuki kanihikitini Yawé Keremiyaxi
kemituutahiawixi:

2 «'Iki tiratu kemutiyuane keneuti'eni, hiki keni-
warutaxatia teiteri Kura kwieyaritsie meta Kerut-
sareme kiekatari.

3 Mipai ketiniwarutahiawi, Yawé mipai
kanaineni, 'Ixaheri Kakaïyarieya: “Ax-
ake'itiarieka tewi kemi'ane yamikatikamie 'iki
tiratu kemutiyuane,

4 ne netiwaraka'utiriekaka xe'ukiyarima
kepauka nemiwarayewititsie 'Ekipitu, miki
huxunu tepia muwatitaiyarawata”. Mipai
nekatiniwarutahiawe: “Xekenenanu'eni meta
yaxeketenekakini kenemitixe'aka'utiri, hiki 'ana
xeme neteiterima xepakine neta xekakaiyari
nepihikitini.

5 'Ana nepeye'atiani kenemitwarutahiawixi
xe'ukiyarima, kenemitwayetuirienikekai kwie

retsi meta xiete waikawa maxuawetsie, xeme hiki xemeixeiya”».

Ne mipai nekatinita'eiya: «Yawé, mipai ketiyyini».

⁶ Yawé mipai kanetiniutahiawe: «'Iki naima ketineutaxata Kura kiekariyaritetsie meta Kerutsareme kayeyari'itia, mipai pe'utaiti: “Xekeneu'eni 'iki tiratu kemutiyuane, meta xekenaye'atia.

⁷ Kepauka paiti xe'ukiyarima 'Ekipitu nemiwarayewiti hiki 'akuxi, nepikatihayewawe mipai netixekihaweti: ‘Xekeneneu'enieka’.

⁸ Peru yamepikatekaki meta mepikanetsi'u'eni, yu'iyari mitsetse'i meta 'axamitiuka'iyari kemitiyikihawe miki xeikia mepanukuwei. 'Ayumieme 'iki tiratutsie kemaine ke'axamitiupitarieni mipai nepitiwarupitia, ne kenemitiwaruta'aitiakai memeye'atianiki, matsi miki mepikaheye'atia”».

⁹ Meta Yawé mipai kanetiniutahiawe: «Menetsi'aye'uniekameki mepite'utaxa Kura teiteriyari meta Kerutsaremetari.

¹⁰ Wa'ukiyarima ke'axamemite'uyuri yaxeikia mepiteyurie, memika'uyuwa'iri nehetsiemieme yamemitekahuniki. Hipame pita kakaiyarixi mekaniwareweiya mekaniwarayexeiyani. 'Ixaheritsixi meta Kura xiiyarimama, tiratu kenemitiuwewi wa'ukiyarima wahamatia miki mekanititsanaxiani.

¹¹ 'Ayumieme Yawé mipai kanaineni: “Ne, nekanenuni'amiki 'uximatiarika, xewititima miki pikatawikweiya. Tsepa meminetsihahiawe, nepikawa'enieni.

12 Hiki 'ana Kura kiekatari meta Kerut-saremetari mepuhu kakaiyarixi 'ikwa memuwarutairiexiakai wahetsia, peru miki mepikawatawikweitsitiani kepauka wahetsie 'uximatiarika munuanitsie.

13 'Eki, Kura, yuwaikawame kakaiyarixi pepiwarexeiya kiekarite hepai. Pepitiwewi waikawame puretini kaye hepai pitiyuxexeiya Kerutsaremetsie, 'ikwa taiyame Wahari hetsiemieme, tewiniarika 'ahetsiemieme pepitiyurienekai”.

14 »Peru 'eki Keremiyaxi, 'iki teiteri wahetsiemieme pepikara'iwawani. Wairiyarika pepikanetsipitiaka nemimatsi'enieniki, ne nepikahanu'ena kepauka memimetsitahiawe mete'uka'eniwati.

15 »¿Ketiuriene 'uka neminaki'erie netukita, waikawameki 'axatiuyuriekakeri?

¿Kamitsi mawari tiyiwe

'uximatiarika mutaweiya xehetsie mikaye'aniki?

¿'Ana xeyutemamawieti xetehakiniwawe?»

16 Yawé mipai kametiniuteriwa:

«'Uriwu 'amupa, 'ikwaxi witsi'ananemeki mihine».

Peru waikawa mimierikaritsata

pimetsi'utaiyaxi,

hiki 'amamate 'axawari pitixixime.

17 Yawé Naimekimitirikaiye, mimatsi'uka'e, 'uximatiarika panayetua 'ahetsiemieme, 'axamemite'uyuriki 'ixaheritsixi meta Kura nuiwarimama. Mipai kanaineni Yawé:

«Waikawa mepinetsi'u'uximatia Wahari 'ikwa memutitairiwakaiki».

¹⁸ Yawé pinetiutahekiatia 'ana yanepiretima. Pinetiuxeitsitia ke'axamemite'uyuriekai.

¹⁹ Matsi ne muxa mumaxiu mumierieni hepai nepi'aneikai, 'atsinepikatimaikai kehepai memiteku'eriwakai nehetsiemieme meta mipai meputiyuanekai:

«Kiye tepahiani naime 'ikwaxi heukateme,
tepekumaweriya 'ena kwiepa te-
manu'uwatsie,
nixewitiri mikahe'eriwaniki».

²⁰ Peru 'eki, Yawé Naimekipemitirikaiye,
'aixia pemirakayuruwa kemitiheitserieki,
xewiti kemitiyumate kemitiku'eriwa
pemitimate,

keneneuxeiyatsitia kepemiwayurieni,
'ari nekamatiniiyetuirieni kenemiranuyemie.

²¹ «'Ayumieme Yawé mipai kanaineni 'Anatuti kiekatari wahepaitsita memimatsimieku meta mipai memutiyuane: “Yawé hetsiemieme pepikatihekiatani, xika yapekara'eriwani tame temimatsimieniki”.

²² 'Ayumieme, mipai kanaineni Yawé Naimekipemitirikaiye: “Ne nepitixekwinitiani. Temari 'ixiparaki mepikwi'iwa, meta tiri 'ukitsi 'ukari haakaki mepikwini.

²³ Miki nixewiti pikayuhayewa. Kepauka maye'ani nemiwa'uximatianitsie 'ana 'uximatiarika nenanayetuamiki 'Anatuti kiekatari wahatsie”».

12

Keremiyaxi Kakaiyari kemitiutahiawixi

1 'Eki, Yawé heitseriemeki pekatinikuxatani
kepauka neminiukixie 'ahamatia.

Matsi hiki nepimatitaxatianikeyuta
'etsiwa tita mitiheitserie hepaitsita.

¿Titayari 'axamemite'u'iyari 'aixia mete'itiarie?

¿Titayari teyukwamanamete kayuwati
mete'u'uwa?

2 'Eki pepiwaruka'etsa, mikita mepananayata,
mepitiwawere meta mepukaxuxuawere.

Yuteniki mepimatsiniawa,
peru wa'iyaritsie pepikayeka.

3 Yawé, 'eki ne pepinetsimate,
'eki pepinetsixeiya meta pepitimate
kenemitinewairiya 'ahetsiemieme.

Keniwaranuhapani, muxatsi memikwi'iwa wa-
hepai,

keniwaranuyeteixi 'iya tukaritsie
memikwi'iwaki.

4 ¿Kepaukake pikawiye 'ena kwiepa,
kepaukake pititiyira tupiriyate?

Yeutari meta memite'awiwawe mepikwi'i
teiteri 'axamemite'uyuriki 'iki kwieyaritsie
kiekatari,

memuyuwairiya mipai memitiyuaniki:

«Kakaiyari kepauka temeuyeweni
pikatatsixeiya».

Kakaiyari kemitiuta'a

5 «Xika teiteri memanautsawawe wahamatia
pe'uti'uxikeni,

¿Kehepai petiwaruta'iwawe kawayutsixi?

Xika pehekawautseni makuweritsie,

¿kepeyiniri Kurutani mu'itsiyatsie?

⁶ 'A'iwamatiti, 'axeikia nunuiwakate,
mepimetsi'uku'eiri meta 'axameputiyuane
'ahepaitsita.

Tsepa waikawa witsimemimetekihawe,
yuri pepikatiwa'eririeka.

⁷ »Neteiterima nepuwaruku'eiri,
tita mitinepiinitikai nepiku'eiri,
neteiterima nemiwanaki'erie nepuwayetua
memiwaraye'unie wahetsia.

⁸ Nepiinite nemiwayetuirienikekai nehapaitsita
mayetsi wahapai meputiyuane.

Mepinetsikukewe tima,
'ayumieme nepiwxani'erie.

⁹ Nehetsiemieme neteiterima
wiki witsimeu'ane hepai nepitiwaxeiyakai
memimietiwe wirikixi.

Xekenehu, xekeniwarukuxeiri yunaime yeutari.
Xekeniwa'atia memitakwaniki.

¹⁰ Yuwaikawati muxatsi wahiwemete nekaxie
haraweriyari mepuka'unaxi,
nekwie naime mepakuketsi,
neharaweri witsimi'anekai
makumawe mepayeitia.

¹¹ 'Unime mepuhayewaxi,
'akuwakime meta 'akumaweme nehixie,
naiti 'iki kwieyari puka'unarie
nixewiti mikaheiyehiwaki.

¹² Naitsarie makumawetsie yemurite mititeitsie
mekaniu'axiani teyumemiwamete.

Yawé 'ixiparaya 'iki kwieyari kanika'unamiki
naime 'etsiwatima yayeume pikahayewa,
meta nixewiti kayuwati pikahexeyani.

13 Tīriku mepuka'e hiki xuya mepuka'itsanaxi,
yaki xeikia piratīa wa'uxiya.

Yawé waikawa miha'aki
mepuyutitetewiya tita memite'uka'itsanaxiki».

14 Yawé mipai kanaineni: «Yunaiti teiteri
'auriena kiekatari 'axamemite'u'iyari neteiterima
'ixaheritsixi tita nemitiwarumi memite'umaya,
nepuwarahuna wakwiepa, meta Kura
xiyarimama watsata nekaniwaxinamiki.

15 'Arike newarahuname, nekaniwatinenimay-
atamiki, nekaniwa'atiamiki yuxexuime wakwiet-
sie nemīwayetuiritsie.

16 Xika yemeki meheitimani neteiterima
wahuye, mipai kememitewaru'ikitiakai
neteiterima Wahari hetsiememe ke-
memiteyihiritiakaki, mipai xika metehetimani
kenemititewaki xika meyuhiritiati mipai
me'utiyuani: “Yawé 'ake'uyeikani yemeki”, hiki
'ana neteiterima watsata mekaniyuhayewakuni.

17 Peru kemi'ane nuiwari mikaheu'enani,
yuheyemeki nepikumaweriya meta
nepiwaka'una», Yawé mipai kanaineni.

13

Rinu hiyameyari

1 Yawé mipai kanetiniutahiawe: «Rinu
hiyameyari keneu'ananairi kena'ahia kimana,
peru pepika'itahawiyani».

2 Yawé keminetiuta'aitiakai, hiyame nekaniu-
naneni kimana nekanayihiani.

3 Hiki Yawé hutarieka mipai kanetiniutahiawe:

⁴ «Hiiyame pemunanai pemenakuteka kenahurieti, Perati paiti kenemie, mana keneti'awieta 'aita mukataritikata».

⁵ Hiki nekaneyani Perati paiti nekaneyiti'awieta, Yawé keminerahiawekai.

⁶ Miixa tukari 'anukayaku, Yawé mipai kanetini-utahiawe: «Perati kenemie hiiyame kenewaumie nemetsi'uta'aitia pemeiti'awietaki muwa».

⁷ Perati nekaneyani, hakewa hiiyame nemeti'awietakai nekanewatihurieni, peru 'axani'anekaitiniri kanipinikaitini tixaitiki pikatiyunaki'eriekairi.

⁸ Hiki Yawé mipai tawari kanetiniutahiawe:

⁹ «Mipai kanaineni Yawé: “Miki kemi'ane mipai nekatiniwaka'uniriemiki Kura xiiyarimama kememiteyuti'ire metatsiere Kerutsareme kiekatari.

¹⁰ 'Iki teiteri 'axamemite'u'iyari, memikayuwairiya yamemitekakineki kenemiti'aita, yu'iyari mukaheu'ena memuweiya meta hipame kakaiyarixi memiwarayexeiya, 'iki hiiyame tixaiti mikatiyunaki'erie hepai mepiyini.

¹¹ Tewi hiiyame kemiranakuteika, mipai nepitiwareuyehiakai hurawa 'Ixaheri teiteriyari meta Kura nuiwarimama —Yawé mipai kanaineni— neteiterima memihikitiniki meta meminetsihekiataniki, nemariweme meta witsine'anemeki nemixeyariekakai. Perutsi yamepikatekakai”.

Xarite mitatari

¹² »Mipaitatsiere ketiniwarutahiawi: “Yawé mipai kanaineni, 'Ixaheri Kakaiyarieya: 'Naiti xarite winuki kanitihiniyariemiki'. Xika miki

mipai memete'utahiawe: '¿Tekate'akumatekuta panatsi naiti xarite winuki ka'utihiniyariwa?',

¹³ hiki 'ana mipai pekatiniwata'eiyamiki, Yawé mipai kanaineni: 'Winuki nekaniwatihiniyamiki memititariweniki yunaime teiteri 'ena kiekatari: ti'aitame Rawiri 'uwenieyatsie memayaxike, mawari wewiwamete meta yunaime Kerutsaremetari.

¹⁴ Yanekatiniwapitiamiki memuyutikwiniki yunaiti, wapaapama meta waniwema 'ukitsi yaxeikia. Ne nepikawatinenimayata matsi nepixeka'una nekaxeheunenimayati'. Yawé mipai kanaineni"».

Mari'itiarika

¹⁵ Xekeneneu'eni, yemek xekeneu'enana.

Mariweme xepikahayuyeitiwani, Yawé mipai kanaineni.

¹⁶ Yawé yukakaiyari 'aixia xeketenahiaweni, mexi'akixi yiriya kaheyeni'awe meta 'akuxi xeme hiri mi'e'etitsie xekahekaxiriwawe.

Xeme hekiariya xepitakwewie, peru miki kanipatamiki yiriya 'amayetsuyeki, 'iyuwime kanayeitiamiki.

¹⁷ Peru xika xeme xekahanu'enanani,

'awie nekanitatsuamiki xeme xemuyuti'ireki,

nehixita 'ukai panexiani hatsiwimeki,

Yawé muxatsimama

'ateewa memanuhapanieniki kayukwieyarit-sie.

¹⁸ Mipai ketineutahiawi ti'aitame meta ti'aitame maamaya:

«Tixaiti xekatehikitime xekenayuyeitia,
kwiepa xekenetiyaxi,
yumu'utsieri kuruna xepikahana'uitiaka,
kuruna witsimitixawawati».

19 Nekexi kiekariyaritsie pireuname,
xewiti pumawe mireuyepieni.

Yunaiti Kura xiyyarimama mekanehapanieni,
yunaiti mekananutaxiriyani yemeki.

20 Xekeneutanenieri xekeniwaruxeiya
tayeta memayehu.

¿Hakewari muxatsi pemihiritiarié,
muxatsi wahetsiemieme pemuyuta'irekai?

21 ¿Kepetayini xika Yawé miki memanuyeteniki
waru'uitiani
'iya kemi'ane 'eki pemitiwaruti'ikitia
'iya 'aixia pemitiwamaikai?

¿Yemeki kamerekwine 'ukaratsi miniwene
kukuiniyaya hepai?

22 Xikata pe'ata'iwawiya:
«¿Titayari miya neranuyemie?»,

waikawa 'axapepituyuri
'a'iji pekaniutatsaniyarieni
meta pekaniukumayiyani penanaimarieti.

23 ¿Kamitsi 'etiupe tewiyari yunawiyari mupata
tiyiwe,
yatini tiyiwe tiwe meupitu muyutayeitiani?

Yaxeikiata xeme 'aixia xemite'uyurieni
xepikayiwawe,
xepi'iyamate 'axaxemiteyuriekaki xeikia.

24 «'Ixa hepai nepixetawiwiexiani
'eka kemirei'enitsitiwa makumawetsie.

25 'Iki miyati'aneti 'ahetsie katiniunake,

'ahetsiemieme nemi'iniatakai
—Yawé mipai kanaineni—.

Metsiri pekanenatimaiya,
'itarikatsie pita pekatiniuwiya,
²⁶ neta 'a'iwí teiki nekanitihanimiki
'ahixie paiti nekamaneukunamiki
nekatinihekiatamiki 'atewiyarika.
²⁷ Nepiniere hipame wahamatia kepemitihune,
pemitatsuaka yewa hepai,
peka'akatewiyati hipame pewakumaiwati,
meta kemitixani'eriwaki yapetiyurieneti
'ahetsie,
yeuta paiti meta hiritetsie.
Xia'ui 'ahetsie, Kerutsareme.
¿Kepaukake tami pepitihayewa peka'itiyati
pehikiti?»

14

Kememite'u'iwatsi, haakaxa meta 'ixipara

¹ 'Iki Yawé niukieya kanihikitini Keremiyaxi
hetsia munua, kemitikuwanikekai hepaitisita:

² «Kura kaniyuhiwerieka
kiekariteya kanikwiximeni,
hiwerika kanixuaweni miki kwieyaritsie,
meta Kerutsaremetari wa'aiwari
kana'eniirikini.

³ Memixikutsixi yuteiterima haniiyaki mekani-
wani'aka,
miki putsu matineniere mekanekikani,
Peru haa mepika'ukaxexeiya.

Meyutetewiyati mehixiyati,
mekanakununuwani xarite 'uyewawakime
me'uhapati

meta yumu'utsie meheutimetikaiti.

⁴ Kwiepa kaniutsinini,
mika'ukawiiyek'i 'iki kwieyaritsie.
Mekaniyutetewiyani memuka'etsa,
yumu'utsie meheutimetikaiti.

⁵ Maxatsi yeuta
yuniwema mepiwaruku'e'eiriwa 'ixa
mumaweki.

⁶ Puxuri yeutari hiri mimetsetsie me'u'uwati,
meta wahixite tiwaxiximekaku,
yawixi wahapai mekatenu'iweni hakaki
tupiriyate mumawekiri».

⁷ Tsepa ke'axatemite'uyuri tahetsie mirahipa,
peru 'eki Yawé, 'aixia pemiramamatiwaniki
yaketineuyuri,
waikawameki yatepikatekahu,
'ahepaitsita 'axatepite'uyuri.

⁸ 'Eki pekanihikitini, 'ixaheritsixi wawikweit-
sitiwame meta memimatsitakwewie
'uximatiarika xuawekaku,
titayari yeikame hepai petiyane 'iki kwieyaritsie,
'ateewa yeikame hepai yiwikita xeikia
manuhupu?

⁹ titayari petihixiya,
kuya mikayiwe mitiyutawikweitsitiani hepai?
Yawé, 'eki tahamatia pepuyeika,
kepemititewa mipai tepitematiwa,
pepikatatsi'uku'e'eiriwani.

¹⁰ Yawé mipai kanaineni 'iki teiteri
wahepaitsita:
«'Iki teiteri puwanake memeu'uwaniki,
yi'ikate mepikamaniyatia.

'Ayumieme ne nepikawanaki'erie,
 matsi ne nekanwaraye'eritiamiki
 ke'axamemite'uyuri
 hiki nekatiniwakwinitiamiki mikiki».

11 Hiki Yawé mipai kanetiniutahiawe:
 «Pepikanetsiwawirieka 'iki teiteri wahetsiemieme
 'aixia memiteteniki.

12 Tsepa memuyuhakie, wahiware
 nepika'enieni, tsepa mawari taiyariyari
 meminetsiwewirie meta hatsite mawariyari
 nepika'itanaki'erieni. Ne nepuwakwini yuriki,
 'ixiparaki, haakaki meta kwiniyaki».

13 Peru neta mipai nekatinitahiawe:
 «Yawé nekakaiyari. Hipati 'aniukamete
 mipai mepitewakihawe kename 'ixiparaki
 mekatakwiiwa meta kename mekahaakakwini,
 matsi kename 'eki kayuwati pewapitiani miixa 'iki
 kwieyaritsie».

14 Yawé mipai kanetiniuta'eiya: «Kaniyakitini
 kememitekuxata miki Kakaiyari niukametemama
 kename nehetsiemieme meyiya metekuxatati. Ne
 nepikawarutani'a, ne nepikatiwata'aitiawe, meta
 nepikawatahiawiwe. Tita memitexehekiatia
 kememitenieritarie 'irimari kanihikitini,
 yaki temaiwawemete mepihiki, yaki xeikia
 yuhetsiemieme mepiteku'eriwa.

15 'Ayumieme Yawé mipai kanaineni: “Yaki
 Kakaiyari niukametemama nehetsiemieme
 memitekuxata ne nekawani'akaku, meta
 mipai memutiyuane kename katiyutakwini,
 haakaxa kahayani 'iki kwieyaritsie, miki haakaki
 mekanikwikuni meta 'ixiparaki.

16 Meta teiteri memite'utaxatarie Kerutsareme kayeyari 'utima menixirietikinikuni haakaki meta 'ixiparaki, pumaweni kemi'ane miki miwakateuku, wa'itama, waniwema 'ukitsi, meta waniwema 'ukari, mipai nepitiwarakapitiani ke'axamemite'uyuriki”.

17 »'Eki mipai pekatiniwaretahawimiki:
 »“Ne 'ukai ke'uhapaneni
 tukariki meta tikariki, nekatihayewati,
 neteiterima waniwe 'uka 'imari
 pitiuka'eniwa waikawa,
 tirikaiyemeki kaniuweiyani.

18 Xika 'itsita neheyani, teiteri mekwikwi'ime
 nepiwaxeiya 'ixiparaki memukwi'iwaxi,
 xika kiekaritsie neheutahani, haakaki
 memitekukuye nepiwaxeiya.
 Kakaiyari niukameya meta mawari wewiwame,
 'iki kwieyaritsie ku'uwamete mekanihikitini
 'atsimekatemaiti kememiteyurie”».

19 ¿Kamitsi yemeki Kura perehiari?
 ¿Tsiyuni petixani'erie?
 ¿Titayari miya petatikwinitia
 matsi temita'uayemaniri tepikayiwawe?
 Tukari kayuwati muma tepitakwewiekai,
 peru tixaiti 'aixia miti'ane tepikate'ukaxei.
 Tukari tepitakwewiekai 'aixia teteheu'erieti
 temakineki,
 peru tahetsie marika xeikia kaninuani.

20 Yawé, tame ke'axatemite'uyuriki tepayukumate,
 meta tapaapama ke'axamemite'uyuri,
 tame 'axatepite'uyuri 'ahepaitsita.

21 'Aixia pemirahiawariwaniki
 pepikatsihexiriwani,
 'a'uweni mimariwe pepikananaimaka.
 Kenaye'eri tiratu kepemitiuwewi tahamatia.
 Pepikaheihipani.

22 ¿Kamitsi tiyiwe xewiti kakaiyari wewiyakametiti
 wiyeri manayeni'ani?
 Yawé meta pemitakakaiyari,
 ¿tami 'eki pekatihiki wiyeri pemeyeni'awa,
 muyuawi yuxaita pikayiwe?
 Naime 'eki 'iki pepitiutawewi,
 'ayumieme tepita'ikwewa 'ahetsie.

15

¹ Yawé mipai kanetiniutahawe: «Tsepa Muit-sexi meta Tsamuhéri nehixie memiteti'ui, ne nepikawarutinenimayatawe 'iki teiteri. Hiki keni-waranuni'a nehixie memika'u'uwani. Meke-hehuni.

² Xika mipai memateha'iwawiyani: “¿Hakewa kuta tepeyehu?”, mipai ketiniwarayemari'itia mipai ne Yawé nemaineki:

»“Kemi'anetsi memikwiniki memi'ayumiemete,
 meke'ukwini,
 kemi'ane 'ixiparaki memikwiniki
 memi'ayumiemete, 'ixiparaki
 meke'ukwini,
 haakaki memikwiniki memi'ayumiemete,
 haakaki meke'ukwini,
 kemi'ane memanuhapanieniki
 memi'ayumiemete mekehehapanieni”.

³ »Ne neniwaranuni'airiemiki naukame 'uximatiarika —Yawé mipai kanaineni—: 'ixipara mitiyumemiwa, tsikiri memiwatahapaxianiki,

wirikixi memiwatitutseniki meta yeutari naimeri
memiwatikwaniki.

⁴ Te'aitamete yunaiti kwiepa memitama
memimamakaki nekatiniyurimiki, Manatsexi
'Etsekiyaxi nu'aya, Kura kwieyaritsie ti'aitame,
kemituuyuriki Kerutsareme.

⁵ «¿Kemi'ane pimetsitinenimayata, Kerutsareme?

¿Kemi'ane 'ahetsiemieme pitatsuani?

¿Kemi'ane puyuwairiya mita'iwauniki
kepemireu'erie?»

⁶ Yawé mipai kanaineni:

«'Eki pepinetsi'uku'eiri, 'a'utia pepetia.

Nemamá 'ahetsie nekanitatseramiki

nekamenika'unamiki,

nepu'uxeri nematsinenimayati.

⁷ Kiekari kitenie

nekameneuyewiwimiki nakitsaraiki.

'Eki 'aniwema 'ukitsi yunaime nekameni-

nawairiemiki,

neteiterima yunaime nekaniwaka'unamiki,

'axameteyurieti memikate'uhayewaxiki.

⁸ Xiekari haramara mitika reuyeta hepai

meyupaimeme

nekaniwarayeitiamiki xewiuraxi,

tuka yemeki tiyuka'uname nepanuni'ani

temari wamaamama wahapaitsita.

Yapauka wahetsie nekatinipitiamiki

'uximatiarika meta hiwerika.

⁹ Kaniku'amiweni kemi'ane 'atahutame

yuniwema 'ukitsi miwarayexeyakai,

ka'u'iweti payeika.

Tsepa mutuka puki'iyiriwa,

'ukaratsi yutewiyati payeika yemeki.

Kemi'ane memiyuhayewa nepuwayetuan
 memikwi'iwaki
 memiwaraye'unie wahixie»,
 Yawé mipai kanaineni.

¹⁰ Xia'ui nehetsie, nemaama,
 peminetsi'utiniwexi
 niuki nemixiatiakaki meta neminemieneniki
 naime 'iki kwieyaritsie wahepaitsita.
 Ne xeime nepikatiniiiaawe meta nepikanetaniawe,
 peru yunaiti 'axamepinetekumamateke.

¹¹ Yawé mipai kaniutayini:
 «Ne yuriki nekamenixinamiki 'aixia miti'aneniki,
 yanepitiyurieni 'aneikixiwi met-
 sitawawirieniki pemiparewieniki
 'uximatariakatsata kememitekwine.

¹² »¿Kamitsi tiyiwe tewi tepia makamura,
 tepia tayeta mieme meta wurunitse?

¹³ 'Axapemitiuyuriki nekatiniyetuamiki
 xepiinite miraye'atika, tixaiti nekatiwauti,
 tita waikawa pemirexeiya meta piinite
 miraye'atika,
 naime 'iki 'akwietsie.

¹⁴ 'Aneikixiwima pemitiwata'uximayatsirieniki
 yanekatiniiyurimiki
 xeime kwieyaritsie pemika'imatetsie,
 nehaxiatsie tai kaniutani xehetsie
 kaneutanerikwawani».

¹⁵ Yawé, 'eki pepitimate.
 Kenena'eriwani, kenene'iwiyani.
 Meminetsi'uweiya ketiniwarakapitia.
 Wahepaitsita kepemitiukanewieki,

pepikanetsipitiaka nemika'unarieniki,
'ahetsiemieme neuxei nepitiuka'eniwa.

16 Kepauka 'aniuki nemukaxexeiyakai,
ne nepitikwa'akai,
miki pinetemawierikatikai
meta ne'iyari pitemawierikayatikai,
kepemititewaki nehetsie nematsihexeiyaiki,
Yawé, Kakaiyari Naimekimitirikaiye.

17 Ne 'ixiararitsata memi'iyamatika
nepikawatiniwe,
meta wahamatia nepikanetitemawiwe
'akuxi,

nexaitame nepuyeika, nehamatia pemuyeikaki
meta pekaneniuyehaxiatiani wahepaitisita.

18 ¿Titayari katihayewawe nekukuiniya?
¿Titayari katiyu'uayemarinia nekukuiniya?
¿Titayari katiyumiki?

¿Nehetsiemieme yaki haa manukatsukwaka
pepihikitini haixa mikawani?

19 'Ayumieme Yawé mipai kanaineni:

«Xika petiuhayewa,
ne nepumatsi'anukuhana 'anata
pepinetsi'ayexeiyani.

Xika petiuhayewa yaki petikuxatati,
xika yuriki xeikia petikuxatani yemeki
meuyewetseki,
neniukame 'eki pepayani.

Miki 'ahetsia meke'u'axiani,
peru 'eki wahetsia pepikaheyeikani.

20 Ne yanekatiniyurimiki 'iki teiteri wahet-
siemieme
wurunitse mukawe mikaha'iwarie hepai
pemi'aneniki,

mepimatsitamieni,
 peru mepikamatsiha'iwa,
 ne 'ahamatia nemuyeikaki
 nemetsitawikweitsitiani meta
 nemimatsixinaki

—Yawé mipai kanaineni—.

²¹ Nepimatsixina 'axamemite'u'iyari wahetsie,
 nepimatsitawikweitsitiani memayu'eririya
 waxitetetsie».

16

Kura yu'iyaritsie kemire'uxa

¹ Yawé niukieya nehetsia kaninuani mipai kane-
 tiniutahiawe:

² «Pepika'utineneikeni, tiri 'ukitsi meta 'ukari
 'ena pepikawarayexexeyani».

³ Mipai Yawé maineki, tiri 'ukitsi, 'ukari 'ena
 memutinunuiwaxi wahetsiemieme meta wamaa-
 mama memiwarutiniwexi meta wapaapama 'iki
 kwieyaritsie memiwarutinuari wahetsiemieme:

⁴ «Mekanikwikuni waikawame kwiniya
 'axa'ananemeki. Xewiti pikayuhayewa mitatsuani
 wahetsiemieme meta miwakateukuki, kwiepa
 mekaniyuhayewakuni kwitarai hepai. 'Ixi para
 meta haaka kaniwarakuxitiamiki, wakaxari
 wirikixi meta yeutari wa'ikwai katinayeimiki».

⁵ Yawé mipai kanaineni: «Kiita pepikaheuhakeni
 hakewa memuyuhiwerie memiwayeteitsie,
 wahamatia pepikahetatsuakani meta
 pepikawarenitianeni, kariki 'iki teiteri kayuwati
 nemiwarupitiakai nekaniwarunawairieni meta
 nenaki'eriya metatsiere nemiwandenimayakai
 —mipai kanaineni Yawé—.

6 'Iki kwieyaritsie mekanikwikuni 'amemiyumate meta 'etsimemiyumate, xewiti pikayuhayewa wahetsiemieme mitatsuaniki, meta miwakateukuki, nixewititima yuwaiyaritsie pikayuxiteni wahetsiemieme meta pikayukaxini.

7 Nixewiti memunututuixie wahetsiemieme 'ixiarari pikawewieni wanitianike mumi hetsiemieme, nixewiti winu pikahanitiarieni miyinitianiki, meta tsepa maamaya mitimi meta paapaya.

8 »Xeime kiita pepikaheutahakeni 'ixiarari hexuawekaku, wahamatia pepikarekwaka meta pepikahe'ieka.

9 Mipai maineki Yawé Naimekimitirikaiye, 'Ixa-heri Kakaiyarieya: Naime 'ixiarari temawierikayari nekatananu'atiamiki 'iki kiekaritsie timieme, neneikeme meta wikiwame wakwikari. 'Iki yakatiniyimiki yutukaritsie, meta xeme xekanine-nierikuni.

10 »Kepauka 'iki naime pemitiwataxatiani teiteri, miki mekamanita'iwawiyakuni: “¿Titayari Yawé takakaiyari tahetsiemieme tita'ai 'uximatiarika mariweme? ¿Yawé takakaiyari hepaitsita kuta ke'axatete'uyuri?”

11 Hiki mipai pekatiniwata'eiyamiki: “Meripaitari xe'ukiyarima meminetsi'uku'eiriki, hipame pita kakaiyarixi memuwaranukuweiki, metewa'uximayatsirieti memakiki meta mewarayexeiyati 'ayumieme xepite'anuyehu. Ne mepinetsi'uku'eiri, 'iniari niukiyari mepikahaye'atia —Yawé mipai kanaineni—.

12 Xemeta kwinimieme matsi xepiyia xe'ukiyarima wareuyeta. Yuxexuiti

yu'iyari 'axami'ane mikaheu'ena xepuweiya,
xepikanetsihanu'eniwawe.

¹³ 'Ayumieme nepixe'ayeweiya 'iki kwieyaritsie,
xeime kwieyaritsie xemika'imatetsie
xe'ukiyarima memikaheitimatsie, mana tukariki
tikariki hipame kakaiyarixi xepiwarayexeiyani.
Ne nepikaxetinenimayata"».

¹⁴ Mipai kanaineni Yawé: «'Ayumieme tukari
paye'ani kepauka mipairi mikatitaniukieni:
“Yawé ke'uyeikani, 'ixaheritsixi 'Ekipitu
kwieyaritsie miwarayewiti”,

¹⁵ matsi pita: “Yawé ke'uyeikani,
muwarayewiti 'ixaheritsixi kwie tayeta
mukumatsie, meta naime kwieyaritetsie hakewa
miwareutani'axiakai”. Ne nekaniwaranuitiamiki
wakwietsie, meripaiti wa'ukiyarima
nemawayetuiritsie».

¹⁶ Yawé mipai kanaineni: «Ne nekaniwara-
nuni'amiki yuwaikawame ketsiteweyamete,
miki xeme mepixetitekaina. 'Ariketa, nekani-
waranini'amiki yuwaikawame memixe'aye'unie,
memixe'anukuweiya naitserie hiritetsie,
yemuritetsie meta 'aita, yeutari tewakukuyamete
wahepai mepixe'anukuweiya.

¹⁷ Yuriki nehixite naime pitixeiya
kexemiteyurie, nixewiti pika'anukaname.
Ke'axaxemiteyurie nehixie muyuti'awieta
pikayawe.

¹⁸ Ne nekatnixie'akapitiamiki meri
'axakexemite'uyuriki meta 'axaxemite'u'iyariki
matsi tawari hepaina paimekiki, kakaiyarixiki
memixani'eriwaki memikwikwi'iki nekwie

'axaxemuyuriki, meta kwie nemixeyetuiritsie
xepite'utahiniyaxi tita nemitixani'erie».

¹⁹ Yawé, netirikariya meta peminetsi'awieta,
'ahetsia nemineti'awiweta kepauka
'uximatiarika nemexeiyani:

kwie manu'axetsie paiti
'ahetsia nuiwarite mepi'axiani, hiki mipai
mepitiyuani:

«'Itarika xeikia ta'ukiyarima mepite'umikie,
tixaiti mikatihiki mepite'umikie,
nitixaiti mikatiyunaki'erie.

²⁰ ¿Kamitsi tiyiwe tewi yukakaiyarixi
miwarutiwewieni?
Matsi miki mepikakakaiyarixi».

²¹ 'Ayumieme, hiki 'iki 'ikitsika nepixewewirieni,
netirikariya nepixehekiatsitiya.
'Anake mipai xepitehetimani ne Yawé
nemtitewaki.

17

¹ «Kura ke'axamitiuyuri katina'utiarieni
tepia manuyemitsiki,
kana'utiarieni tepia 'atsimikayiweki,
tete mixixiya 'iyariyaritsie
meta mawari taiyameyate 'awateyatsie.

² 'Aixia mepitehe'eriwa xeniwema 'ukitsi
xemawari taiyamete kiyexi mi'e'eti hetia
muwetika,
meta 'uka 'Atserá kakaiyariyari 'ikiyari yemuri
'amanutititsie muwetika

³ meta nehirititsie mihekiatsie.

»Naime tita waikawa pemirexeiya hipame kuyaxi
nekatinipayetuiiemiki,
'apiinite miraye'atika meta 'atukite 'etsimu-
pepe,

naime ke'axapemitiuyuriki
naime 'akwieyaritsie.

⁴ 'Akimana pekatineuyehiamiki
tita nemimatiumikai.

Wairiyarika ti'uximayatame nepimatsihayeitiani
memimatsi'aye'unie wahetsia,
xeime kwieyaritsie pemika'imatetsie,
nehaxia pemutaiyaxiki,
mikiri yakatinitakamiki yuheyemekia».

⁵ Yawé mipai kanaineni:

«Tewi 'axake'itiarieka kemi'ane tewitsie mitiwiya.
Tewi 'axake'itiarieka kemi'ane yitirikariya
hetsie mitiwiya
meta yu'iyari mukupata Yawé hetsie
mikatiwiyani.

⁶ 'Itsi hepai 'aneti kanayeimiki makumawetsie
muwe hepai:
'atsipikaretimani kepauka tukari 'aixia
mi'ane munuani.

Makuwakitsie kaniuwemiki,
'una kwieyaritsie, xewiti mikahanuyeika.

⁷ » 'Aixia ke'itiarieka tewi Yawé hetsie mitiwiya,
meta yuri miti'erie hetsiena.

⁸ Kiyé muka'iteitsie hatetsita hepai 'aneti
kanayeimiki,
nanarieya hapa meukayuyune,
mika'ukama xiri tsepa munua,
xawariyari yamititsitsirawi.

Mitiukuwauketsie mikayu'iyaritia,
meta mikatihayewa 'ikwaxi 'ukaxuaw-
eriyati».

⁹ Tixa'iti pitiumawe 'iyari hepai tiyukwamanati.
'Aixia miyurieni pikayawe.
¿Kemi'ane piyawe meitimaniki?

¹⁰ «Ne Yawé, 'iyari 'awie nepixeiya,
meta kemitiku'eriwa nepi'iniata,
yanemitiwapitianiki yuxexuime kememiteyurie
meta yuxexuiti kememite'ukaxuxuawere».

¹¹ Kemi'ane muyuxikutiane kemitiheitserieki
kayianeti
miki wiki kayutawári mitsiniya hepai
kani'aneni.
Yutukari hixiapa katineuyehiamiki,
'imatirieka miki ka'uka'iyariti kanayeimiki.

¹² 'Uweni mixawati,
tsutia paiti mariweme mayeitiariwa,
muwa tatuki kanihikitini.

¹³ Yawé, 'eki 'ixaheritsixi memimatsitakwewie
pepihiki,
kemi'ane memimatsiku'eirieni mekanitewiy-
atsitiariekuni.

Kemi'ane matsihatimaiya
kwiepa mira'utsieni hepai 'aneti
puyuhayewa,
Yawé muku'eiriki,
haixa mayeyuri mihiki.

¹⁴ Yawé, keneneu'uayema nemanayeweniki,

keneneutawikweitsitia, nepiwikweitsitiarieka,
kariki 'eki xeikia nekwikari pekanihikitini.

15 Yunaiti mipai mekatenu'iwawani:

«¿Hakewa kuta Yawé niukieya?
Matsiikiti kehayuyetitani».

16 Peru ne nepikanemexitia

nemimatsiku'eirieniki meta muxatsi
wahiweme 'ahetsiemieme nehikititi
netihayewake,
meta yanepikara'eriwa 'uximatiarika tukari-
yari 'umamieniki.

'Eki pepitimate kenemutaine,
'ahixietsi nekaniutayini.

17 Marika nehetsiemieme pepikahikitini,

'eki netsi'awiwietame pepihiki kepauka 'uxi-
matiarika muxuawenitsie.

18 Tewiyarika pepikanetsipitiaka,

miki pita keniwarutewiyarikatsitia.

Pepikanetsimariutani,

miki pita keniwamariutani.

Tukari kwaniweme keniwarani'airi,

tsepari keniwaruka'una yuheyemeki.

Xawati 'uxipiya tukari

19 Yawé mipai kanetiniutahiawe: «Kenemie
kiekari kitenie keneukexi, Kura kwieyaritsie
te'aitamete memanutakikatsie meta mem-
anayekikatsie, metatsiere naime Kerutsareme
kitenieyaritetsie,

20 mipai ketiniwarutahiawi: “Yawé niukieya
xekeneu'eni, Kuratsie te'aitamete meta yunaiti
teiteri Kura kiekatari metatsiere yunaiti Kerut-
sareme kiekatari 'iki kitenieyaritetsie xemeuta-
hake.

21 Yawé mipai kanaineni: 'Xekeneyukw-eriwayurieka 'ika xepika'utitiki xawatiki meta xepikatehanutatikini 'ena Kerutsareme kitenieyaritetsie.

22 Metatsiere yukiita xepikatehewayetikini xawatiki, meta 'etsiwa tima xepikate'uximayaka. Xekena'eriwani xawati 'uxipiya tukari, kehepai nemitiwaru'aitia xetutsima.

23 Peru miki mepikanetsihanu'eni yamepikatekaki, matsi pita mekaheu'enanati mepayuyeitia, memi'enanani mepika'uyuwari meta memita'ixatsitarieniki'.

24 »"Yawé mipai kanaineni: 'Xika yuriki xenetsihanu'enieni, xika xawatiki 'ika xeka'anutatitiki 'iki kiekari kitenieyaritetsie, matsi xika xehe'eriwani 'iki tukari tixaitiki xekate'uximayati,

25 hiki 'ana mekaneutahaxiakuni 'iki kiekari kitenieyaritetsie te'aitamete meta memanuyetei, Rawiri 'uwenieyatsie mekanayaxikuni. Miki mana mekaneutahaxiakuni kaxetatetsie meta kawayutsixi wahetsie me'uteti, Kura teiteriyari meta Kerutsareme kiekatari mekaniwarateitakakuni, hiki 'ana 'iki kiekaritsie yuheyeme pikiepatini.

26 Kura kiekariteyaritsie kiekatari mekani'axiakuni meta Kerutsareme 'aurie kiekatari, Wenikamini kwieyaritsie kiekatari meta Tsepera kiekatari, mihiriyatsie meta Nekexi kiekatari. Yawé tukita mekani'atiakuni mawari mitataiyarieni, hatsite mawariyari meta 'ikwa, metatsiere pamipariyutsi mawariyari.

27 Peru xika ne'aitsikatsie yaxekatekakine xawati xika xehatimaiya meta xika Kerutsareme

kitenieyaritetsie 'ika xeteheutahatiwani xawatiki, hiki 'ana 'itupariteya nekanitaiyaxiamiki, kayutiniakameki meta paratsiyute kanititaimiki Kerutsareme miemete'»».

18

'Iwewame niukiyari

¹ 'Iki Yawé niukieya kanihikitini Keremiyaxi hetsia munua:

² «Kenemie hiki kwitiwa 'iwewame kiita, muwa nekametinetaxatiamiki».

³ Hiki nekaneyani 'iwewame kiita, nekaneitaxeiya ti'uximayakame tixikiraiyemetsie.

⁴ Hiki xari muwewiekai 'axakaniuyini mamayatsie, tawarita xeime xari kaniutawewieni, kepaukake 'aixia 'aneme mayeitiani.

⁵ 'Ana Yawé niukieya nehetsia kaninuani mipai kanetiniutahiawe:

⁶ «Teiteri 'Ixaheritsixi, kamitsi nekatiiwe xehetsie mipai nemitiuyurieni 'iwewame kemitiuyuri haxuki? —Yawé mipai kanaineni—. Xeme teiteri 'ixaheritsixi, haxu 'iwewame yumamatsie kemiratu'u, mipaita xeme xepi'ane nemamatsie.

⁷ Mipai nemitiuxata nepiiwe nemuwarahunaki, nemuwaratixirieniki meta nemuwarakumaweriyaki xeime nuiwari yatini xewiti mira'aitatsie,

⁸ peru xika miki nuiwari tiuhayewa 'axatiyurieneti, neta nepitihayewa kenemiti'uximatianiekai meta kenemitiunehiawekai hepaitsitana.

9 Mipaita neputayiwe xeime nuiwari nemikamaniki meta nemikayeniki yatini xewiti mira'aitatsie.

10 Peru xika nehixie miki nuiwari 'axatiuyurieni xika kanetsiheu'enieka, nekatinihayewamiki ke'aixia nemitiu'eriekai hetsiena mieme.

11 Hikita ketiniwarutaxatia Kura kiekatari meta Kerutsareme, mipai ketiniwarayehitia Yawé mipai kanaineni: “Nekaniha'aritiaka 'uximatiarika xehetsiemieme nekaniwewieka kehepai nemitiyurieni xehepaitsita. Huye 'axami'ane xekeneuhayewa, xeketenehiwa, 'aixia xekeneyuyuri pita ke'axaxemite'u'uwakaiki meta ke'axaxemiteyuriekaiki”.

12 Miki mipai mekanitiyuakuni: “Yaki xeikia peputaine. Ketemiteku'eriwa yatepityurieka, meta teyuxexuiti 'axatepityurieka ta'iyari 'axami'ane kemitatikihawe”».

13 'Ayumieme Yawé mipai kanaineni:
«Xekeneuta'iwau hipame nuiwarite watsata:

¿Hakewa xewiti mipai pire'enaxi?

'Ixaheri 'iimari

yemeki 'axa'anemeki pitiuyuri.

14 ¿Kamitsi 'iwi Riwanu hiriyaitsie

'ai 'amanutititsie titipapare?

¿Kamitsi haa mihaiti hiritsie

makaneika tiukawauke?

15 Peru neuxei, neteiterima mepinetsihatimai,

hipame kakaiyarixi

tixaiti

memikateyunakerie

'ikwa

mepuwatairietawe.

Yuhuyeta mepekaxiri,

huye meripaiti mieme 'utia,

hipame huyetsie memu'uwaniki
meta muka'uyeyikitsie.

16 Miya meyiati yukwie yuxaitame meka-
niuku'eirieni,
tixaiti tiyuriyariwame menayeitiani.

Kemi'ane mana muyeyani
yumu'u kaniyuitiamiki mati.

17 'Eka tau manatineika matineika hepai,
nekanixetaxiriexiamiki mixe'aye'unie hixie.

Kepauka xemu'uximatariiekatsie
nekanawaritamiki nepikahaniere».

18 Teiteri mipai mekaniutiyuani:
«Xekeneuyukuxeiri tepitetixata Keremiyaxi
hepaitsita. 'Iniari niukiyari pikaheuyeweka
mawari wewiwame hetsie, 'ixatsi mitimaiwe
hetsie pikaheuyeweka tima meta niuki
Kakaiyari niukameya hetsie pikaheuyeweka.
Niukiki tepeye'atirieni, tsepa kemaine
yatepikateyurieni».

19 Yawé, keneneu'eni kwerieti.
Keniwaru'eni kemi'ane nehetsie
memitehahipa.

20 ¿Kamitsi 'aixia miti'ane 'axami'aneki
tiyupitiaritire?

Mikiri putsu mekaniwati'inieni muwa ne-
meukaweniki.

Ne matsi nematsi'utahiawixi
wahetsiemieme nemitanianiki,
'ahaxia wahetsie mikatinakeniki.

21 'Ayumieme waniwema 'ukitsi keniwayetua
haakaki memikwiniki,
keniwaruku'eiri 'ixiparak memikwi'iyani.
Wa'itama wiuraxi meke'akine meta yuniwema
'ukitsi mekawarexeiyati,

wakinama meke'ukwi'iwa,
waniwema temari mekehekwi'iwa
'ixiparaki meheyukwitiweti.

²² Hiwari kehewaku'eiyani wakiita paiti,
kepauka 'atsimekateha'eriwakaku
pemiwarani'ani wahetsia
yimiireme tenawayamete.

Mekaniuti'ineri muwa nemeukaweniki,
meta winiyari nehixie mekaniuwitixiani.

²³ Yawé, peru 'eki pepirakumate
naime kememiteku'eriwa kememinetemieni.
Ke'axamemiteyurie pepikatiwareuyehiwirieka,
meta ke'axamemite'uyuri
pepikahekuyeitiwani 'ahixie.

'Ahixie meke'ukaxiriyani.

Kepauka waheki pemiha'a 'ana keni-
waraye'atiiri.

19

¹ Yawé mipai kanaineni: «Kenemie 'iwewame
hetsia, xeime haxu xariyari kenenanairi. Hiki
keniwaruta'ini memetsi'anuweiyaki hipame 'uki-
rawetsixi mana kiekatari meta mawari wewi-
wamete 'ukirawetsixi,

² hiki kenemie mayeweritsie Weni-Hinuni paiti,
'Iwewamete wakitenie hixie hepatsie, mana niuki
pepitaxata ne kenemimatitahiawe.

³ Mipai ketiniwarutahiawi: “Kura kwieyaritsie
te'aitamete meta Kerutsareme kiekatari, Yawé
niukieya xekeneu'eni. Yawé Naimekimitirikaie
mipai kanaineni, 'Ixaheri Kakaiyarieya: “Uxi-
matiarika xehetsie nekanani'amiki 'iki kwieyarit-
sie, hiki kemi'ane miki miti'enieni nakatana kati-
nenauwanamiki.

4 Mikitsi mekaneniuku'eirieni. 'Iki kwie 'axamekaniuyurieni mana 'ikwa mekanu-titaiya hipame kakaiyarixi wahetsiemieme memikawamatekai meta watutsima meta te'aitamete Kura kwieyaritsie memikawaretima. Metatsiere 'atsimekateyuruwame waxuriya mekanutayeurieni 'iki kwieyaritsie.

5 Tukite 'etsimupepe Wahari hetsiemiemete mekanutiwewieni, mana yuniwema 'ukitsi memiwatitaiyaniki mawari taiyariyari memayaniki Wahari hetsiemieme, ne mipai nemikatiwaru'aitiatsie mipai nepika'utayi tima, ni'etsiwatima mipai nemikatiu'eri.

6 'Ayumieme tukari paye'ani 'uxa'a warie Tupeti pikatitewakari meta mayeweri Weni-Hinuni, matsi Mayeweri Mirayutikwikwiti-re pirayetewaka —Yawé mipai kanaineni—.

7 'Iki kwieyaritsie Kura kememiteku'eriwakai meta Kerutsareme mipai nepikatiwapitiani, yanekatininyurimiki 'ixiparaki memikwi'iwaki memiwaraye'unie wahixie, tatsiari kemi'ane memiwarakumaweriyakekai wahetsia, wawaiyari nekanihayewamiki wirikixi wahetsiemieme meta yeutari, wa'ikwai mirayaniki.

8 'Iki kiekari makumawe nekanayeitiamiki meta 'atsieriwame. Mana kemi'ane muyeyani kanihixiyamiki kemitiukwinitiarieki mekanutinawekuni.

9 Memixe'aye'unie mexe'anutinakaku mexete'uka'enitsitiyakaku mexekwikukaku, yanepitiyurieni hakaki yuniwema 'ukitsi meta yuniwema 'ukari xemiwatikwaniki meta yunaiti

xemuyutikwaniki'".

¹⁰ »Hiki keneutatara xari xeimiriari tarimeyari mayaniki, pemiwarawitiki wahixie,

¹¹ mipaita ketiniwarayemari'itia ne Yawé kene-maina Naimekinemitirikaiye: "Iki nuiwari nekan-itataramiki meta 'iki kiekari, xewiti xari mutatara hepai, mitamiani mikayiweki. Tupeti meta mekaniwakateukikuni mikite xaitsie kwie mumawenikiri".

¹² Yawé mipai kanaineni: "Mipai 'ena nekatiniyurimiki meta 'ena kiekatari wahetsie, 'iki kiekari, Tupeti ke'aneti muyuhayewaxi mipaita kaniyimiki.

¹³ Naiti kiite Kerutsareme mieme meta naiti te'aitamete waparatsiyu Kura mieme, tatsiari, naiti miki kiite heima 'ikwa mutitaiyarie xurawetsixi wahetsiemieme, meta mana kaxie winuyari memutiyeuri hipame kakaiyarixi wahetsiemieme, miki naiti ka'itiyati kanayeimiki Tupeti hepai"».

¹⁴ Kepauka makunua Keremiyaxi Tupeti hanuyaka, hakewa Yawé mein'akai mitixatamieki, hiki Yawé tukieya manuwe takwayaritsie kaniutakeni, mana mipai katiniwarutahiawe yunaime teiteri:

¹⁵ «Yawé mipai kanaineni Naimekimetirikaiye, 'Ixaheri Kakaiyarieya: "Neniuki xemika'enieki 'iki kiekari meta naiti kiekarite 'auriena mananetika, xehetsie nekaneni'amiki naime 'uximatiarika nemixehaxaxatiwakai"».

20

Keremiyaxi Patsuxi matia

¹ Kepauka mawari wewiwame Patsuxi 'Imexi nu'aya, Yawé tukieya mihiritiarie mexiakame mihikitikai, mu'enaxi Keremiyaxi kemitikuxataikai,

² 'ana katiniuta'aita Keremiyaxi Kakaiyari niukameya mukuweiyaxianiki meta Wenikamini kitenieyari 'amautitewatsie kiyexi hanuyexax-awametsie memeieye'ikatsitianiki, Yawé tukieya manuwe hixie.

³ 'Uxa'arieka, kepauka Patsuxi kiyexi mayunex-axawatsie mixinaxi, Keremiyaxi mipai katini-tahawe: «Yawé Patsuxi pikamatiteriwari, matsi pita “Marika naitsarie” pepititewaka.

⁴ Mipaitsi Yawé kanaineni: “Marika 'ahetsie nekani'atiamiki meta 'ahamikuma wahetsie, miki memiwaraye'unie mekaniwakwikuni, 'ekititi pekaniwaxeiyamiki. Kura kiekatari yunaime nekaniwayetuamiki Wawiruniyatsie ti'aitame hetsia, Wawiruniya paiti mekananuhapaniekuni, yatini 'ixiparaki pixekwini.

⁵ Metatsiere, memixe'aye'unie nekaniwaye-tuiriemiki naime tita waikawa xemiteheuxeiya 'iki kiekariyaritsie, naime tita xemite'ukaxei xete'uximayati meta waikawa miraye'atika, meta Kura kwieyaritsie te'aitamete tita piinite miraye'atika memitehexeiyakai, memitewanawatsirieniki meta memitehanutiniki Wawiruniya paiti.

⁶ 'Ekita Patsuxi pekananuhaniemiki Wawiruniya paiti meta yunaiti 'atiriyama. Mana pekanemimiki, mana pekanekateukiemiki yunaiti 'ahamikuma wahamatia kemi'ane yaki xeikia pemitiwakuxaxatiwakai”».

Keremiyaxi kemitiuyu'uximatia

7 Yawé, pepinetsi'ukwamanaxi 'aniuki
witsi'anemeki,
neta nepimatsi'anu'eni.

'Eki matsi waikawa pepitirikaiekai,
pepinetsi'a'iwaxi.

Yunaiti teiteri mepinetsinanaima,
yamepinete'atse tukariki.

8 Kepauka nemutaniuka, mipai nepitiuhiwa:

«Nanaimarika 'ukanamieniri».

'Ayumieme Yawé niukieyaki
neyuriyarieti nepayeika
meta nenanaimarieti.

9 Xika mipai ne'utayini: «Tawari
nepika'enuku'erieni,

tawariri hetsiena mieme nepikatitaxata»,
hiki niukieya netaita

tai hepai 'aneti kanayeikani
ne'umeyari 'iarime kanititaiyani.

Nepitikuwaune nemitinewieniki,
peru nepikayawe netinewienike.

10 Yimiireme nepiwa'enie menetsinanaimiti
mipai meputiyuane:

«Naitsarie marika puxuawe».

Hipatita mipai mekaniutiyuaneni: «Xekeneutax-
aneta.

Hikimitika tepitaxaneta».

Nehamikutsixititi
yamekatena'eriwani nemekaweniki.

Meta mipai mekaniutiyuaneni: «Tepiwiniya.

'Anake tekane'iwakuni
tekatenekapitiakuni».

11 Peru Yawé nehamatia kaniuyeikani

yumemiwame kwinimieme mītiyiwe hepai,
 'ayumieme meminetsi'uweiya
 mekana'iwariekuni mekapiyiwekaxiani,
 yamepikateyurieni mekaniyutitetewiyakuni.

Ke'axamemi'itiarieni
 hatsuaku pikahatimaiyarieni.

¹² Yawé Naimekipemītirikāye, 'eki
 'aixia mītiuka'iyari pemimate,
 tewi kemītiyu'iyaritā kemītiku'eriwa
 pemi'enie,
 keneneuxeitsitia kepemītiwarakapitiani,
 'ahetsiari nekaniwayetuanī ke-
 meminetsiyurie.

¹³ Yawé xekenenīawani kwikariki.
 Miki tixaiti memīkateheuxeiya kaniwawik-
 weitsitiaka
 'axamemīte'u'iyari mewaruweiyakaku.

¹⁴ 'Axake'itīarieka 'iya tukari nematinuiwaxitsie.
 'Axake'itīarieka 'iya tukari kepauka
 nemaama minetsi'ayexeitsie.

¹⁵ 'Axake'itīarieka 'iya tewi nepaapa mutemaw-
 ieritia
 kepauka mipai mītitahīawixi: «'Ukitime
 pekanayexeiya».

¹⁶ Yawé kiekarite kemītiuka'unaxi kawareuneni-
 mayati
 mipai ke'u'itīarieni miki tewi.
 Hiwarika ximeri ke'enieka
 meta tuka mirayukwine hiwariyari.

¹⁷ ¿Ketitayari nemaama yuriepana paiti Kakaiyari
 kanetiupitia nemiminiki?
 Mipai miki neteukiya payanikekai,

ne 'ana nepikatinuiwakekai hetsiena.

- ¹⁸ ¿Ketitayari nemaama yuriepana neranuyetia
'uximatiarika xeikia nemixeyaki meta hiw-
erika,
meta nemiminiki tewiyarika tsata?

21

Kakaiyari Tserekiyaxi kemikaranu'eni

¹ 'Iki Yawé niukieya kanihikitini Keremiyaxi hetsia munua kepauka ti'aitame Tserekiyaxi muwareni'a Patsuxi Marikiyaxi nu'aya, meta mawari wewiwame Tsupuniyaxi Matsehiyaxi nu'aya, mipai memite'itahiaweki:

² «Yawé keneutahiawi hiki tahetsiemieme, kariki Nawukurunutsuxi Wawiruniya kwieyaritsie ti'aitame katanikwineni. Heiwati Yawé mariweme tiuyurieni, miyemieki yukie».

³ Keremiyaxi mipai katiniwarutahiawe: «Mipai xeketenetahiawi Tserekiyaxi

⁴ Yawé mipai kanaineni, 'Ixaheri Kakaiyarieya: “Ne 'akuyaxima nekaniwakunuitiamiki, ti'aitame Wawiruniya kiekame memimietiweki meta karireutsixi, 'ariri wakuraru warita memetetika. Yanekatiniyuriemiki 'akuyaxima yukiekaritsie pita memuyukuxeirieniki.

⁵ Netiti nekanixetakwimiki. Tirikaiyemeki nekatiniyurimiki, haxiama meta waikawa nekare-unenimayati,

⁶ nekatiniwakwinitiamiki teiteri meta tewaxi, yaxeikiata 'ena kiekatari mekanikwikuni kwiniya 'axa'anemekiki.

⁷ Miki naiti ranuyeyayu, Tserekiyaxi Kura kwieyaritsie ti'aitame nekaniyetuamiki, meta

yunaimé memíte'i'uximayatsiriekai meta teiteri
 kemi'ane memítawikweni kwiniyaki, kuyaxatsata
 meta haakaxatsata —Yawé mipai kanaineni—
 . Nekaniwayetuamiki Nawukurunutsuxi
 Wawiruniya kwieyaritsie ti'aitame hetsia, meta
 memixekuwaitiwe mexekwinike wahetsia.
 Nawukurunutsuxi kanixekwimiki 'ixiparaki
 kaxeheunenimayati yiki katixeku'eriyati”.

⁸ »Ikita teiteri mipai ketiniwarayehitia Yawé
 mipai kanaineni: “Nekanixexatiaka tukari huye-
 yari meta miki huyeyari.

⁹ Kemi'ane 'iki kiekaritsie muyuhayewa
 kanimimiki 'ixiparaki, kwiniyaki, yatini haakaki.
 Peru kemi'ane muwayeyani muyuyetuan
 memixe'anutinama karireutsixi wahetsia,
 kanayeyurikamiki. Mipai katiniyutawikweit-
 sitiamiki.

¹⁰ Kariki ne 'iki kiekari 'axanekaniyuriemiki,
 'aixia nepika'iyurieniri, —Yawé mipai kanaineni—.
 Wawiruniyatsie ti'aitame hetsia kaniyetuiyamiki,
 miki kanitataiyamiki”.

¹¹ »Mipaita ketiniwarutahiawi Kura
 kwieyaritsie te'aitamete waxiiyari, Yawé niukieya
 meke'u'enieni.

¹² Rawiri xiiyarimama mipai ketiniwarayehitia
 Yawé mipai kanaineni:

»“Heitseriemeki xeketene yurieka naimé tukarit-
 sie,

xekeneixina 'uximayatsika 'anutiyakame
 mipitiarie,

nika hirixia 'utani nehaxia tai hepai
 meta 'utani xewiti ka'itwemeki,
 xeme 'axaxemiteyurieki.

13 Ne nekamanaye'unieka, Kerutsareme,
'uka ti'aitame mayeweri heima kiekame, 'ai
hetsie 'akuwerikaku pemuka

—Yawé mipai kanaineni—.

Xeme mipai xemutiyuane: '¿Kemi'ane
pitatsikemaka?

¿Kemi'ane peutahani temiwayu'awietatsie?" "

14 Yawé mipai kanaineni: "Ne 'ux-
imatiarika nekanixepitiamiki
kexemite'ukaxuxuawereki,
xehiri muhukuya nekanitaiyamiki,
miki tai naime 'aurienata kati-
nakixitsitiamiki"».

22

Te'aitamete 'axamemite'u'iyari wahepaitisita

1 Yawé mipai kanaineni: «Kenemie Kura
kwieyaritsie ti'aitame kie, muwa 'iki niuki
kenetaxata:

2 “Eki, Kura kwieyaritsie ti'aitame, Rawiri
'uwenieyatsie pemaka, 'aparewiwamete meta
'ateiterima, 'iki kitenieyaritsie memeutahake,
Yawé niukieya xekeneu'eni.

3 Mipai kanaineni Yawé: 'Yaxeketeneyurieka
kemitihaitserie meta kehepai 'aixia mi'ane.
Munawarie xekeneixina minanaima tirikariyaya
mamayatsie. 'Ateewa kiekame 'axaxepikayurieka
xepika'inanaimaka, meta nutui, meta
wiura, metatsiere xeime xepikakumemiwani
'atsikatiyurieneme 'iki kwieyaritsie.

4 Xika yemeki 'iki niuki xehaye'atiani, hiki
'ana 'iki paratsiyu kitenie mekaneutahaxiakuni
te'aitamete Rawiri 'uwenieya hetsie memayaxe,

kaxetatetsie me'uteti meta kawayutsixi
wahetsie, yuparewiwamete mewarawititi meta
yuteiterima.

⁵ Peru 'iki niuki xika xekahaye'atiani, ne mipai
nekanaineni 'iki paratsiyu 'uniyari kwinienet
kanikemiki. Ne Yawé, mipai nekanaineni' ».

⁶ Kariki Yawé mipai kanaineni 'iki paratsiyu
Kura mieme hepaitsita:

«'Eki nekimana, Karaha hepai pekani'aneni
meta Riwanu wiyeyari hepai,
peru ne mipai nekanaineni makumawe neka-
manayeitiamiki,
kiekarite ka'akukiepayatikame.

⁷ 'Ahetsia te'unamete nekamaneutani'airiemiki,
yu'iri me'i'ikame yuxexuti,
'akariuxa memawitexianiki witsimititemari
meta taipa mekaneixirikuni.

⁸ »Teiteri waikawamexia kiekatari
'ena mekaniuyekinikuni, hiki mipai
mekateniyuta'iwawiyakuni: “¿Titayari Yawé 'iki
kiekari mumariwe miyatiuyuri?”

⁹ Mipaíta mekatenita'eiyariekuni: “Yawé
yukakaiyari tiratuya memuku'eiriki, hipame
kakaiyarixi pita mewarayexeiyati meta
metewa'uximayatsirieti memakiki”.

¹⁰ Xepika'utitsuanani mumi hepaitsita,
meta xepikayuhiwerieka hetsiena mieme.
Xekeneutitsuanani matsi mehanie hetsiemieme,
hatsuaku mikanuani hepaitsita
meta tawariri yukwie mikaxeiyaki matinui-
waxitsie.

¹¹ Yawé mipai kanaineni Tsaruni hetsiemieme
Kutsiyaxi nu'aya, Kura kwieyaritsie ti'aitame,

yupaapa 'utia manukake Kutsiyaxi, mehanie
'ateewa: «Tawari mikanuani,

¹² matsi kanemimiki hakewa mehanie. 'Iki
kwieyari tawariri pikaxeiya.

¹³ »Xia'ui nepaine yukii miwewiene hepaitsita
meta heimana menawewiwa
tiyukananaimati meta heitserie
katiyurieneti.

Xia'ui nepaine yuhepai tewi wairiyarika miti'aitia
hetsiemieme
yakixeikia miti'uximayatsitia,
miti'uximayaki mikatipitia.

¹⁴ Xia'ui nepaine mipai mutaine hetsiemieme: “Kii
nekanitawewimiki waikawa mariweme,
wapaiti 'a'uyeyeume”.

'Ituparite 'etsimayeyeutsie neniereme
'aheuyeyeume mepeuyepiexia,
herie kariuxa kiyeyari kamaneme meta xe-
tameki kawiriyariekame.

¹⁵ »¿Kamitsi peti'aitametini
kariuxaki waikawameki miya petiuyurieka?
'Apaapa pikatikwakai xeikia pikati'iekai xeikia,
matsi heitserie yapitiyurienekai meta tita
miti'aixia,
'ayumieme 'aixia 'iyari puyeikakai.

¹⁶ Kemi'ane tixaiti mikarexeiya puparewiekai
meta kemi'ane mireuyehiwa,
'ayumieme 'aixia 'iyari puyeikakai.

¿Mipai kati'ane kemi'ane minetsimate?
—Yawé mipai kanaineni—.

¹⁷ »Peru 'ahixite meta 'a'iyari
'iwarika 'axamiti'ane xeikia pukuwautiwe,

mepitekuwautiwe xeikia 'atsimemikate'u'iyari
waxuriya memitayeurieniki
meta wairiyarika memite'aitaniki meta
nanaimarikaki».

18 'Ayumieme mipai kanaineni Yawé Kura
kwieyaritsie ti'aitame hepaitsita Kuhatsimi
Kutsiyaxi nu'aya:

«Xewititima hetsiena mieme pikatatsuani meta
mipai pikatihiwa:

“Xia'ui ne'iwatikai 'uki. Xia'ui ne'iwatikai
'uka”.

Xewiti pikayukahiwieri hetsiena mieme meta
mipai pikatihiwa:

“Xia'ui, tati'aitiwametikai. Xia'ui, mumari-
wekai”.

19 Puxu hepai katineteukiemiki,
Kananuyehaniemiki kanehiyamiki,
Kerutsareme kitenieyaritetsie 'ateewa paiti».

20 «Riwanu hiriyaritsie keneutiyaka karima keneu-
tahiwa,
meta Watsani hetsie.

'Awarini hetsie paiti keneutahiwani,
yunaiti 'atuxexerima memukwi'iwxiki.

21 Ne nepimatsi'utahiwixi kepauka 'aixia 'iyari
pemuyeikakaitsie,
peru 'eki mipai peputayi: “Ne
nepikamatsi'enieni”.

'Himariyari paititi miyapepitiuka'iyari:
hatsuaku pepikanetsihanu'eniwe.

22 Yunaima muxatsi wahiwemete 'eka
kaniwaranu'enitsitiamiki,
meta xetuxexerima 'ateewa mekananuha-
paniekuni.

Xeme 'axaxemite'uyuriki
 hiki xepuyutitetewiya tixaiti
 xepikatehayeitarieni.

23 'Eki Riwanu tsata pemayeka,
 kariuxatsata 'a'itia pmutawewi,
 kepetitsuani kepauka 'akukuiniya munuani,
 niweyame kukuiniyaya hepai».

24 Yawé mipai kanaineni: «Ne yuriki
 nemayeyuri mipai nekanaineni, tsepa Kekuniyaxi
 Kuhatsimi nu'aya, Kura kwieyaritsie ti'aitame,
 nemamá tserieta hanira hepai mi'ane, mana
 nekanenutixinamiki.

25 Ne nekamaniyetumiki memimatsimieku
 wahetsia meta waikawa pemiwamakaxe
 wahetsia, tatsiari Nawukurunutsuxi hetsia,
 Wawiruniyatsie ti'aitame, meta wawiruniyutsixi
 wahetsia.

26 'Eki meta 'amaama mimatsi'utiniwexi
 xeime kwieyaritsie nekameneutahiamiki
 xemikahatinunuiwaxitsie, meta mana
 xekanekwikuni.

27 Hatsuakuri xepika'axiani yukwietsie
 xeme'eriwanitsie».

28 Kekuniyaxi xari mikaheuyehiia mitari pihiki,
 xewiti mika'iheiwe'erie.
 ¿Titayari xeime kwieyaritsie reutahiia miki meta
 yunaiti nuiwaritemama,
 xeime kwieyaritsie memika'imatetsie?

29 Kwie, kwie, kwie.
 Yawé niukieya keneu'eni.

30 Yawé mipai kanaineni: «'Iki tewi xekenaka'utia
 tewi mika'utinuari hepai,
 tewi 'aixia mikatietia hepai.

Kariki nixewiti xi'yarieyatiti

Rawiri 'uwenieyatsie pīkatita'aita,
meta hatsuaku pīkatita'aita Kura kwieyarit-
sie».

23

Ti'aitame 'aixia mītiuka'iyari

¹ «Xia'ui muxatsi wahiwemete memiteyuka'una
meta nemuxatsi memitehatikwa'atsie yeuta pita
memuwatani'awa», Yawé mīpai kanaineni.

² 'Ayumieme Yawé mīpai kanaineni,
'Ixaheri Kaka'iyarieya, teiteri memihiritiarie
wahetsiemieme: «Xeme neteiterima
xepiwareutaxiriexia, xepiwareutaweiyaxia
yemeki xepikawa'iwiya. 'Ayumieme, ne
nekatiniyekwinitiamiki 'axakexemite'uyuriki
—mīpai kanaineni Yawé—.

³ Keyupaimeti memuyuhayewatiwe
neteiterima nekaniwakuxeirimiki kemi'ane
kwieyaritsie nemiwareutani'axia nekaniwaraku-
nuitiamiki wakwietsie, mematiwaweretsie
memayutimīiriyatsie.

⁴ Muxatsi wahiwemete wahetsiemieme nekani-
waranuka'uitiamiki memiwa'iwiyaniki, mekama-
mati mekanakinikuni meka'utimariutsiwati, nix-
ewiti tima heuyeweti pikahayani —Yawé mīpai
kanaineni—.

⁵ Yawé mīpai kanaineni:
«Tukari kanamieni,
kepauka Rawiri nuiwarieyatsie
xeime 'aixia tiuka'iyarime ne-
manukuketianiki,
miki katinita'aitamiki timaiweti 'iki kwieyaritsie,
yakatiniyurienemiki tita mītiheitserie meta
'aixia mīti'ane.

6 Miki tukaritsie Kura kwieyari kanitawikweit-sitariemiki,

'ixaheritsixi yu'iyariki mekaniu'uwakuni.

'Ipaɪ pɪtɪtaterɪwarieni:

“Yawé tatsiwiaweitsitiwame pihiki”».

7 Yawé mipai kanaineni: «'Ayumieme, tukari paye'ani kepaukari mipai memika'utiyuaneni: “Yawé ke'ayeyurini, 'ixaheritsixi muwarayewiti 'Ekipitu kwieyaritsie”,

8 matsi pita: “Yawé ke'ayeyurini, 'ixaheritsixi miwarayewiti kiekari tayeta mukumatsie meta naitserie kwieyaritsie kemitiwareutani'axiakai”. Hiki yukwieyaritsie metiteti mekanakinikuni».

Kakaiyari niukametemama memite'itawa

9 Kakaiyari niukametemama wahetsiemieme:

Ne'iyari pinetsi'ukukuine

meta ne'umeyari pinetsitikukuine.

Yawé hetsiemiemeki

meta niukieya mipatsieki,

tawekame hepai nepitinexexeiya,

winu mitawaitia hepai.

10 'Axamemi'itarieki,

kayu'itama wahamatia memihitiwe

mepihine 'iki kwieyaritsie,

'iki kwieyari puyuhiwerie

meta makumawetsie 'ixa putiwa.

Kakaiyari niukametemama 'axamepityurie,

yutirikariyaki tita mikatiheitserieki

mepityurie.

11 «Memika'itiatika mepihiki Kakaiyari niukametemama meta mawari wewiwamete:

netukita 'urawa 'axakememite'uyuri
nepitiukaxei

—Yawé mipai kanaineni—.

12 » 'Ayumieme wahuye haruaniti kanayeimiki,
yiwita meneukataimariékuni,
mikiṣie mekaneuyunixiakuni».

Yawé mipai kanaineni:

«Ne wahetsie 'uximatiarika nekanikawi-
wimiki kepauka nemitiwaka'enitsitiya
wiyari maye'anitsie.

13 » Kwinimieme 'axati'aneme nepitixeiya
Kakaiyari niukametemama Tsamariyatari
wahetsie:
mekatenihékiatani Wahari hetsiemieme,
mipai neteṭerima 'ixaheritsixi mekateni-
wareuyexirieni.

14 Meta Kakaiyari niukametemama Kerutsareme
kiekatari
'axamiti'ane wahetsie nepitixeiya:
kayi'itama wahamatia mepihitiwe, mete'itawati
mepu'uwa,
'axateyuruwamete waheima mepunua,
nixewiti pikatihayewawe 'axatiyurieneti.

Miki yunaiti Tsuruma hepai mekani'aneni ne-
hepaitsita,
meta Kerutsaremetari Kumuxa hepai
mekani'aneni».

15 'Ayumieme mipai kanaineni Yawé
Naimekimitirikaiye Kakaiyari niukametemama
wahetsiemieme:

«Ratsitsiwime memitetikwaniki yaneka-
tiniyurimiki

meta haa memanuhareniki 'uayemakame,
 Kakaiyari niukametemama Kerutsareme
 kiekatari
 memite'utahiniyaxiki 'axamiti'ane 'iki
 kwieyaritsie».

¹⁶ Yawé mipai kanaineni Naimekimitirikaiye:
 «Kakaiyari niukametemama kememutiyuane
 xepikawa'enieka,
 yaki xemitetakwewiekaku
 mepitexekuxaxatiwa,
 kememite'unenierixi yaki mepitekuxata mipai
 xeikia meteku'eriwati,
 Yawé teta kahayeneku.

¹⁷ Kemi'ane meminetsixani'erie mipai
 mepitewakuxaxatiwa
 kename 'aixia 'iyari me'u'uwani kename ne
 nehaine,
 kemi'ane yu'iyari mikaheu'ena memeu'enie
 mipai mepitewakuxaxatiwa kename
 'axamiti'ane wahetsie katinuani.

¹⁸ Nixewiti miki Yawé 'ixatsieya pika'eniwe.
 Nixewiti miki niuki pikataxatariewe meta
 pikatahekiatsitiyariewe.
 Nixewiti miki yapikatikayeixe meta niukieya
 pika'anu'eniwe.

¹⁹ Yawé 'ekaya kanayeyani waikawa ha'ati,
 haikiri tiyumemiwati kanayeyani
 'axamemite'u'iyari wahetsie miye'aniki.

²⁰ Yawé haxiaya pikaheunuani
 kepaukake 'aixia mitiyurieni naime
 'iyarieya kemitiku'eriwa.

'Imatirieka tukaritsieke
 xekaneitimaitikinikuni hekiakameki.

21 Ne miki Kakaiyari niukametemama
nepikawarenî'a,
peru miki xeiya mekanenautsatikine,
ne nepikawarutahiawixi,
peru miki mekatenihekiatani.

22 Xika ne newaruta'uxatsitianike,
neniuki mekanitaxatakekaitini neteiterima
wahetsia,
huye 'aixia mi'anetsie mekani-
wara'uitianikekaitini
meta 'aixia meteyuriekame mekani-
warayeitianikekaitini.

23 »¿Kamitsi hurawa Kakaiyari xeikia netihiki?
¿'Ateewata Kakaiyari nekatihiki?
—Yawé mipai kanaineni—.

24 ¿Kamitsi tewi tiyiwe muyuti'awietaki hakewa
nemikaheitaxeianiki?
—Yawé mipai kanaineni—.
¿Ne nekatihiki naitсарie muyuawi meta kwie
nemihiniya?
—Yawé mipai kanaineni—.

25 »Kakaiyari niukametemama nepuwa'enie ke-
memutiyuane 'itarika mepinaki'erie yaki metex-
atakuti nehetsiemieme, mipai mekaniutiuyaneni:
“Nepitiuheini, nepitiuheini”.

26 ¿Kepaukake mepitehayewa 'itarika kwinie
yuri mete'eririeti meta kwamanarikaki
meteku'eriwati?

27 Yuheinitsika mekuxatati neteiterima
meminetsihatimaiyaki mekaniutiuyaneni,
watutsima kememinetehatimai Wahari
mehayexeiyati mehakineka.

28 Kemi'ane Kakaiyari niukameya mitiuheini ke'itaxata, peru kemi'ane neniuki mi'enieni, ke'itaxata 'aixia 'anemeki. ¿Kerayexeiya kuxari 'ikú hamatia? —mipai kanaineni Yawé—.

29 Neniuki tai hepai kani'aneni, meta titsuname hepai tetexi miti'una —Yawé mipai kanaineni—.

30 »'Ayumieme ne Kakaiyari niukamememama nepuwaraye'unie neniuki meminawatiweki yux-exuiti —Yawé mipai kanaineni—.

31 Ne Kakaiyari niukametemama nepuwaraye'unie yuneni memitatua memeuniukiki xeikia memutiniuka —Yawé mipai kanaineni—.

32 Ne Kakaiyari niukametemama nepuwaraye'unie 'itarika heinitsiyariki memitekuxata, meta kepauka memutekuxatatsie neteiterima memeuyexirieniki xeikia memiteyurie wa'itarikaki wa'irikaki —Yawé mipai kanaineni—. Ne nepikawareni'awe meta tixaiti nepikatiwata'aitiawe. Tixaitiki mepikateyunaki'erie 'iki teiteri wahetsiemieme —Yawé mipai kanaineni—.

Ttarika xatsikayari

33 »Xika 'iki teiteri, ya xewiti Kakaiyari niukameya, yatini mawari wewiwame, xika mipai mera'iwawiyani: “¿Ke'aneme Yawé niukieya pepitatsitaxatiani?”, 'eki mipai pepitiwata'eiya: “¿Ke'aneme niuki xepixata?” Ne nepixeku'eirieni —Yawé kanaineni—.

34 Xika xewiti Kakaiyari niukameya, yatini xewiti mawari wewiwame, yatini xewiti tewi, mipai haineni: “'Iki Yawé niukieya kanihikitini”, ne miki

tewi nekatinka'enitsitiāmiki meta yunaime kiena kiekatari.

³⁵ Peuyewetse mipai memiteyikihiaweniki yuhamikumati meta yu'iwamati: “¿Yawé ke'utayi?”, yatini “¿Yawé kehaine?”

³⁶ Peru tawari mipai mepika'utiyuaneni: “Yawé niukieya”, kariki miki xexuimeki niuki kemitikuxata yuniuki kaniyurienemiki, xeme xekanititunaxiani Kakaiyari mayeyuri niukieya, Yawé Naimekimitirikaiye takakaiyari.

³⁷ Mipai petiniwakihawemiki Kakaiyari niukametemama: “¿Yawé kexetiku'eiya? ¿Ketixehahiawe?”

³⁸ Peru xeme xika mipai xe'utiyuani: “Yawé niukieya”, 'ayumieme Yawé mipai kanaineni: “Xeme mipai xemutiyuaki: ‘Yawé niukieya’, mipai xemika'utiyuaneniki nexeha'imaiyakakutiti.

³⁹ 'Ayumieme hiki nekanixe-hatimaiyamiki nekanixetaxirixiamiki nehixie xemika'u'uwaniki, 'iki kiekari nemixeyetuiiri meta xetutsima mame.

⁴⁰ Meta nekanixe'uximatiamiki yuheyemeki xemuyuriyariekaki, meta xepuyutewiwiyani miki hatsuaku pikahatimaiyarieni”».

24

Huta tsikiwitiyari xapa takariyari

¹ 'Arike Nawukurunutsuxi, Wawiruniya kwieyaritsie ti'aitame, Kerutsareme wayehapaku Kekuniyaxi ti'aitame Kura kwieyaritsie Kuhatsimi nu'aya, meta Kura kwieyaritsie miemekiki 'ukirawetsixi memanuyetekai, tewewiwamete, tepia tsunamete, Yawé

pĩnetsi'uxeitsitia, huta tsikiiwitiyari xapa takariyari Yawé tukieya hixie kumaneme.

² Xeime hetsie xapa witsi'ananeti payetekai, matiari mitikwakwaxe mieme hepai, hutarieka mieme hetsieta payetekai xapa kwinimieme 'axa'ananeti kayukwainiatikaiti.

³ Hiki Yawé kaneniuta'iwawiya: «¿Keremiyaxi ketita petixeiya?» Ne mipai nekatinita'eiya: «Xapa takari nepixeiya. Hipati 'aixia kani'ananeni, hipatita kwinimieme 'axakani'ananeni kayukwainiati».

⁴ Hiki Yawé niukieya nehetsia kaninuani:

⁵ «Yawé 'ipai kanaineni, 'Ixaheri Kakaiyarieya: “Kemi'ane memehapanie Kura kwieyaritsie kiekatari, nemuwarayeni'a 'iki kwieyaritsie wawiruniyutsixi wakwieyaritsie paiti, mipai nekatiniwaxeiyamiki miki xapa witsimi'anene hepai.

⁶ 'Aixia nekatiniwaxeiyamiki, nekani-warakunuitiamiki 'iki kwieyaritsie. Nekani-waranukuketiamiki, nepikawaka'unari, nepuwaka'eni meta nepikahehuna.

⁷ 'Iyari nepuwayetuirieni netsimateme, ne Yawé nemihikiki. Miki mepineteiterimatini, neta nepiwakakaiyaritini, nehetsia mekani'axiakuni yu'iyariki.

⁸ »"Peru Tserekixaxi ti'aitame Kura kwieyaritsie, meta 'iparewiwametemama, metatsiere memuyuhayewaxi Kerutsareme — yaxeikia 'iki kwieyaritsie memuyuhayewaxi meta 'Ekipitu memetitei— xapa 'axami'anene hepai nekatiniwaxeiyamiki, kwinimieme

'axami'aneneki mikayukwainia —Yawé mipai kanaineni—.

⁹ Yanepitiyurieni hipati mewaxeiyati memimamakaki meta mepite'uka'eniwani, yunaime nuiwarite memitama wahetsie. Meta tsepa hakewa ne nemiwaretani'axiani, muwa 'aixia mepikate hexeyarieka, mepeyuriyarieka, mepenanaimarieka, 'axamepe'itiarieka.

¹⁰ Wahetsia kuyaxa nekananini'amiki, haaka meta kwiniya, kepaukake memakumaweriyarieni 'ena kwiepa nemiwayetuiritsie meta watutsima”».

25

Haika tewiyari heimana tamamata wiyari kememite'anutaxiriya

¹ 'Iki niuki kanihikitini Keremiyaxi kemitiutahiawarie yunaiti Kura kiekatari wahepaitsita. Mipai katiniutahiawarieni naurieka wiyari Kuhatsimi Kutsiyaxi nu'aya ti'aitakaku Kura kwieyaritsie, tatsiari mexiakame wiyari ti'aitakaku Nawukurunutsuxi, ti'aitame Wawiruniya kwieyaritsie.

² Keremiyaxi Kakaïyari niukameya mipai katiniwarutahiawe yunaime Kura kiekatari, meta Kerutsareme kiekatari yunaime:

³ «Tamamata heimana haika wiyari Kutsiyaxi 'Amuni nu'aya ti'aitakaku Kura kwieyaritsie, 'ana paititi 'atsita hiki —kananuyemieniri xeitewiyari heimana haika wiyari—, Yawé kanetnikuxaxatiwani, neta waikawamexia 'ari nekatinixe'utaxatiani, xeme peru xepikanetsihanu'eniwawe.

4 »Meta mīxamexia Yawé Kakaiyari niukame-temama yini'arima kanixeheyeni'airieni, peru xeme xepikawa'enie xepikawa'eniku.

5 Miki mepixe'ayemari'itiwakai mipai meputiyuanekai: “Ke'axaxemite'u'uwa xeketeneuhayewa, metatsiere 'axaxemiteyurie. Mipai xeyime 'axepu'uwani yuheyemeki kwie Yawé mīxeyetuiritsie meta xe'ukiyarima.

6 Hipame kakaiyarixi xepikawaranukuweweyiani xemitewa'uximayatsiriekaki meta xemiwarayexeyaniki, xepikanetsihaxiatika yumamateki tiwewiyatikaimeki, ne 'ana 'axanepikaxeyurieni”».

7 Yawé mipai kanaineni: «Peru xeme xepikanetsi'anu'eni, matsi xekaneniuye-haxiatiani yumamateki tiwewiyayaki, yikimana xemiteyukwinitianiki.

8 »'Ayumieme mipai kanaineni Yawé Naimekimitirikaiye: “Neniuki xemika'anu'eniki,

9 ne yanetiniyurimiki kiekarite tayeta mukumane memi'axianiki meta tine'uximayatsiriwame Nawukurunut-suxi Wawiruniya kwieyaritsie ti'aitame. Neniwa'atiamiki 'iki kwieyaritsie hepaitsita, meta 'ena kiekatari wahepaitsita meta yunaime nuiwarite 'auriena mamanetika wahepaitsita, neniwaka'unamiki yunaime: metewiwemetikaimi neniwarayeitiamiki, 'atsieriwamete meta hakumaweme yuheyeme —Yawé mipai kanaineni—.

10 Temawierika hiwariyari nekananukayun-itiyamiki, meta kwikari miraneikitine mieme

meta murina yuariyaya, metatsiere kixeme hekiariyaya.

¹¹ Naiti 'iki kwieyari 'akumariweti kanayeimiki meta 'akumaweti, meta 'iki nuiwarite ti'aitame Wawiruniyatsie metenita'uximayatsiriekuni haika tewiyari heimana tamamata wiyari”.

¹² »Peruri kepauka maye'ani haika tewiyari heimana tamamata wiyari, ne nekatini kwinitiamiki Wawiruniyatsie ti'aitame 'axamitiuyuriki meta 'iya nuiwari, karireutsixi wakwie, nekanakumaweriyamiki yuheyeme — Yawé mipai kanaineni—.

¹³ Naime tita nemititaxatia yanetiniyurimiki miki kwieyaritsie miti'axianiki, tita miraka'uxa 'iki xapatsie meta Keremiyaxi ketita mitiutaxa nuiwarite wahetsiemieme.

¹⁴ Hiki karireutsixi metenita'aitiariiekuni, yumireti nuiwarite meta te'aitamete memamariwaweti meteniwata'aitiakuni. Mipai netiniwarakapitiamiki 'axamemite'u'iyariki meta 'axamemite'uyuriki».

¹⁵ Yawé, 'Ixaheri Kakaiyarieya, mipai kane-tiniutahiawe: «Kami winu tekixiyari kenanuhani minehaxia, keniwaranu'itia yunaime kemi'ane nuiwarite wahetsia nemimatsitani'ani.

¹⁶ Kepauka miki memenu'ieni, mekitsarietiweti meta rukutsixi mekanakinikuni, kuyaxi nemiwaranuni'aniki wahetsiemieme».

¹⁷ Hiki Yawé tekixi nenanuhanirieni, hiki neni-waranu'itiani yunaime nuiwarite kemi'ane wahetsia Yawé minetsi'utani'a:

¹⁸ Kerutsareme nepanu'itia, meta Kura kiekariteya, yunaime mana te'aitamete meta waparewiwamete, memika'unarieniki,

memimakaxiwaniki 'axamemi'itiarieniki,
meminanaimariekaki, hiki ketemiteneniere.

¹⁹ Metatsiere Parahuni nekananu'itiani
ti'aitame 'Ekipitu kiekame meta
memite'i'uximayatsirie, 'iparewiwametemama
meta yunaime teiterimama,

²⁰ yunaime kikamete, yunaime 'Utsi
kwieyaritsie te'aitamete, yunaime te'aitamete
piritsiteutsixi: 'Atsikaruni kiekatari, Kahatsa
kiekatari meta 'Ekuruni kiekatari, metatsiere
memuyuhayewatiwekai 'Atsiruri kiekatari,

²¹ 'Erumi meta Muhawi, meta 'Amuni niwe-
mama 'ukitsi,

²² yunaime te'aitamete Tiru meta Tsiruni
kiekatari, yunaime te'aitamete haramara tetsita
memutetika 'anutaiye paiti,

²³ Rerani, Temaha meta Wutsi, meta yunaime
teiteri yumu'u memeutixika,

²⁴ yunaime 'Arawiya kwieyaritsie te'aitamete,
yunaime te'aitamete makumawetsie kiekatari
memayewaikawa nuiwarite,

²⁵ Yunaime te'aitamete Tsimiri kiekatari, 'Erami
kiekatari meta Meriyatari,

²⁶ yunaime te'aitamete tayeta memitama,
hurawa meta 'ateewa mukumane, metatsiere
yunaime te'aitamete kwiepa memitama. Miki
wa'itaketa kanenu'imiki Tsetsaki kwieyaritsie
ti'aitame.

²⁷ «'Eki mipai pekatiniwatahiawimiki: “Yawé
mipai kanaineni Naimekimitirikaiye, 'Ixaheri
Kakaiyarieya: 'Xekene'ieka, xekeneutitariwai,
xekeneutihaya, xekenekaxiri tawari
xemika'anuku'uniki, kuyaxi nemiwaranuni'aniki

xehetsiemieme’”.

²⁸ Xika pewahanitiakaku tekixi mekahenu'ieni, 'eki mipai petiniwatahiawimiki: “Mipai paine Yawé Naimekimítirikaiye: ‘Peuyewetse xemenu'ieni’.

²⁹ Nekanenuni'amiki 'uximatiarika kenemítitewaki mutateriwariwa kiekariyaritsie. ¿Kamitsi mipai xetemate nekatixe'uximatiani?” Mipai kanaineni Yawé Naimekimítirikaiye: “Matsi xekani'uximatiariekuni, ne ne'ixipara nekaniwatihanani 'ena kwiepa memítama yunaime wahetsiemieme”.

³⁰ »Keremiyaxi, 'eki keneutaxata naime 'iki niuki miki wahetsiemieme:

»“Yawé peyutahaxiatiwa meutitewatsiepai, yukie makupatsietsie paiti yuniuki hekitirarikame kanekuyuitiwani.

Kanayuhaxiatiwani waikawa yumuxatsima wahepaitsita,

kanahiwani kaxie takari memiketsitiwe wahapai,

yunaime kwiepa memítama wahepaitsita.

³¹ Ririnarieya kwie manu'axetsie paiti kana'eniirikini,

Yawé nuiwarite kwiepa memítama wahetsiemieme piranieritia,

yunaime teiteri wahetsiemieme miki pi'itsikame, miki 'axamemite'u'iyari 'ixiparaki puwatakukuya”»,

Yawé mipai kanaineni.

³² Yawé mipai kanaineni Naimekimítirikaiye:

«'Uximatiarika kaniyewieririmeni yunaime nuiwarite wahetsie mariweti 'eka 'ukanamieni

kwie manu'axetsie paiti».

³³ 'Iya tukaritsie, Yawé muwakwini naitsarie kwie manuye'atikatsie paiti menitixuawerikuni. Nixewiti wahetsiemieme pikatatsuani meta pikawakateuku, herie kwiepa mekaniyuhayewakuni kwitarai hepai.

³⁴ Muxatsi wahi>wemete, xekeneutitsuanani meta xekenahiwatikani, kwiepa xekeneutikurupi, muxatsi xemihiritiarie, watukari maye'aki kepauka memikwi'iwa, naitsarie menitaxiriyaxiakuni, muxatsi 'uk-itsi wahepai mekanikwi'iwakuni.

³⁵ Muxatsi wahi>wemete memiyuta'una mepikayiwekaxiani, muxatsi memihiritiarie memuyuta'una mepikayiwaweni.

³⁶ Muxatsi wahi>wemete wahi>wari xekeneu'eni, meta muxatsi wahi>wemete watsuari, Yawé wa'ixa tawari mikatinetianiki.

³⁷ Witsi mirayetiraranikai makumawe kanayeitiarieni, Yawé haxiayaki.

³⁸ Maye yuteri kemitiuku'e'eiriwa hepai Yawé yukwie mipai katiniuku'eirieni, 'ixiparaki mitiyumemiwaki, Yawé haxiaya mutataweki.

26

Keremiyaxi kemitimieriemikikai

¹ Kuhatsimi ti'aitati 'itsutiakaku Kutsiyaxi nu'aya Kura kwieyaritsie, Yawé Keremiyaxi mipai katiniutahiawe:

² «Yawé mipai kanaineni: “Yawé tukieya takwaritsie keneutakexi, yaketiniwarutahiawi naime kenemetitahiawe Kura kwieyaritsie memitama Yawé tukieyata memuta'axe menetsitahiaweke. Neniuki 'etsiwatima pepika'anayehayeikawani.

³ Heiwati meminiu'enana 'axameteyurieti memiteniuhayewaxi. Xika mete'uhayewa, neta nepitihayewa ke'axanemiwayurienikekai 'axamemiteyuriekaiki.

⁴ 'Eki mipai pekatiniwarayehitiamiki ne Yawé kenemaine: Xika xekanetsihanu'enieni xika 'iniari niukiyari nemixeyetuiritsie yaxikaxekatekakine,

⁵ xika xekawaru'enieni neni'arima neniukamete, mixari nemiwareni'a xehetsia, xemeta xepikahanu'enanawawe,

⁶ hiki 'ana ne Tsiru kenemitiuyuri mipaita nekatiniyurimiki 'iki tukiki: 'Tki kiekari 'axami'ane nekanipitiamiki yunaima nuiwarite wahetsiemieme’”».

⁷ Mawari wewiwamete, Kakaiyari niukame-temama meta yunaiti teiteri 'iki niuki mekaniu'enieni Keremiyaxi Kakaiyari niukameya mitaxataxi Yawé tukieya hixie.

⁸ Peru kepauka Keremiyaxi teiteri tiwakuxaxatiwati miranuni naime Yawé kemiti'aitiakai, mawari wewiwamete, Kakaiyari niukametemama meta yunaiti teiteri mekaniwiya mipai mekatenitahiawe: «Pekanimimiki.

⁹ ¿Titayari Yawé hetsiemieme petiutahekiataxi, kename 'iki tuki Tsiru mieme hepai yini, meta kename 'iki kiekaritsie kiepa ka'ayani kumawere?» Hiki yunaiti teiteri Yawé tukieya

manuwe memu'uwakai Keremiyaxi hetsie kwinienetí mekananukeni.

¹⁰ Kepauka Kura kwieyaritsie me-manuyetei 'íkí memíte'u'eni, ti'aitame paratsiyuta mewayekíneka mekanekíne Yawé tukieya manuwe, hiki Kitenie Mihekwa miranutahakitíretsie mekanitíyaxe.

¹¹ Mana mawari wewiwamete meta Kakaiyari niukametemama ti'aitame parewiwametemama meta yunaime teiteri mipai mekateniwarutahiawe: «'Íkí tewi ke'umierieni, 'íkí kiekari hepaitsita 'axamítikuxataki, xeme kexemíte'i'enie».

¹² Peru Keremiyaxi mipai katiniwarutahiawe ti'aitame parewiwametemama meta yunaime teiteri: «Yawé kanenetani'ani nemítitaxataki 'íkí tuki hepaitsita meta 'íkí kiekari hepaitsita naime tita xemíte'u'eni.

¹³ Hiki 'ayumieme xeketeneuhayewa ke'axaxemíte'u'uwa meta kexemíteyurie, Yawé xekeneu'enieka yukakaiyari, hiki Yawé katinihayewamíki ke'axamíxeyurienikekaiki.

¹⁴ Neta, tsepa hiki kexemínetsi'uyuri xeme kemítixenake.

¹⁵ Peru mipai xeketenemaika xika xeme xenetsi'umieni, 'atsikatiuka'iyarime xuriyaya xepítayeuriéni yuhetsie meta yunaime 'ena kiekatari wahetsie. Peru kaniyuritíni Yawé kaneneyeni'ani 'íkí niuki nemíxetaxatíaniki hekiakameki».

¹⁶ Ti'aitame parewiwametemama meta yunaiti teiteri mipai mekateniwarutahiawe mawari wewiwamete meta Kakaiyari niukametemama:

«'Iki tewi pikaheuyewetse mumierieniki, matsi Yawé takakaiyari hetsiemieme pitikuxata».

¹⁷ Hiki hipati 'ukirawetsixi miki kwieyaritsie kiekatari menanuku'uni mipai mekateni-waraye'eritiani yunaime teiteri

¹⁸ kename, 'Etsekiyaxi kepauka miti'aitametikai, Mikeyaxi Muretseti kiekame yunaime Kura kwieyaritsie kiekatari wahetsiemieme mipai tiuxataakai:

«Mipai kanaineni Yawé Naimekimitirikaiye:

“Tsiyuni kanakukwietsanariemiki kwie miraka'etsitire hepai,

Kerutsareme 'uniti kanayeimiki,

meta tuki yemuriyari 'itsita kanayeimiki”.

¹⁹ »¿Kamitsi 'Etsekiyaxi Kura kwieyaritsie miti'aitakai, meta yunaiti teiteri Mikehaxi mete'umi? Matsi 'Etsekiyaxi Yawé kaniutimakani, meta kanitawawirieni miwatinenimayataki. Hiki 'ana Yawé katiniuhayewa ke'axamuwayurienikekai kemitiwarutahekiatiakai. Hikita matsi tahetsie waikawa 'axamiti'ane katininakirimeni tame miyateteyuriekaku».

²⁰ Xewititatsiere Kakaiyari niukameya kaniuyeikakaitini Kiriati-Yeharini kiekametiti, 'Uriyaxi titewati Tsemahiyaxi nu'aya, Yawé hetsiemieme katinikuxatakaitini. Miki 'iki kiekari hepaitisita katiniutaxata meta 'iki kwieyari hepaitisita, yemeki Keremiyaxi kemutaine.

²¹ Kepauka ti'aitame Kuhatsimi meta 'iparewiwametemama meta yunaiti 'ukirawetsixi memi'eni kemitikuxataakai, ti'aitame kanimienikekaitini, peru, 'Uriyaxi retimaika

kaniutimani kaniuyuta'una 'Ekipitu paiti kaneyani.

²² Ti'aitame Kuhatsimi 'arike 'Erinatani 'Akuwuxi nu'aya kaneni'ani meta hipame 'ukitsi warawitikime 'Ekipitu paiti,

²³ hiki miki 'Uriyaxi 'Ekipitu paiti mekaniyehana ti'aitame Kuhatsimi hixie mekani'atiani, miki katiniuta'aita mimierieniki 'ixiparaki meta miki teukiyata meukahiyani haweri 'anekia.

²⁴ Peru 'Akikani Tsapani nu'aya Keremiyaxi hetsie kaniutanuani, pikawarupitia teiteri memiwiyaki meta memikumemiwaniki.

27

Niuki yuku hepaitsita mieme

¹ Tserekiyaxi Kutsiyaxi nu'aya ti'aitati 'itsutiakaku Kura kwieyaritsie, Yawé Keremiyaxi mipai katiniutahiawe:

² Yawé mipai kanetiniutahiawe: «Yuku keni'atawewiri meta nawi kwitaxiyariki pe'iwiwitiame, 'akatutsitia keneutitiki.

³ Hiki Kerutsareme memi'axe Tserekiyaxi Kura kwieyaritsie ti'aitame hetsia, miki wa'utima niuki kenanunu'a, 'Erumi, Muhawi, 'Amuni, Tiru meta Tsiruntsie te'aitamete wahetsia.

⁴ 'Iki niuki keniwayetuiiri memitewa'aitia wahetsiemime: “Mipai kanaineni Yawé Naimekimitirikaiye, 'Ixaheri Kakaiyarieya: ‘Mipai xeketenewaretahiawi memitexe'aitia:

⁵ Ne, waikawa netirikariyaki mumariweki, kwie neputawewi, teiteri meta yunaima yeutari hetsiena memi'uwa, nepiyiwe nemuwayetuaniki kemi'ane hetsia minetsinakeni.

⁶ Hikiri 'iki naime nuiwarite wakwie neni'ari Nawukurunutsuxi, Wawiruniyatsie ti'aitame hetsia nekaniyetuamiki, yunaime yeutari 'iarime nekatiniyetuirieni.

⁷ Yunaiti nuiwarite mekatenita'uximayatsiriekuni, nu'aya meta teukarieya, kepaukaketa miki kwieyatsie maye'ani yuwaikawati nuiwarite memite'ita'aitianiki meta te'aitamete memamariwaweti.

⁸ Xika xewiti nuiwari meta ti'aitame kayuwairiyani Nawukurunutsuxi miti'uximayatsiriekaki Wawiruniyatsie ti'aitame, meta xika yuku ka'utanaki'erieni miki hetsia mieme, ne miki nuiwari 'ixiparaki neni'uximatiamiki, haakaki meta kwiniyaki, kepaukake Nawukurunutsuxi mika'una —Yawé mipai kanaineni—.

⁹ »"Ayumieme, Kakaiyari niukametemama mete'itawati memitekuxata xepikawareu'enieka meta memitehetimamateke, heinitsika hekiatamete, muyuawitsie timiemeki memiteyi'ikitia meta memiteyukewaiya, mipai memitexekihawe kename ti'aitame Wawiruniyatsie xekate'uximayatsirieka.

¹⁰ Mete'itawati memitexekuxaxatiwa yukwiepa xemayekineki xeikia pi'ayumieme, ne nemixe'ayeweyaki meta xemikwiniki kani'ayumiemetini.

¹¹ Matsi kemi'ane nuiwari Wawiruniyatsie ti'aitame mitita'uximayatsirieni meta yamitikayani —Yawé mipai kanaineni—, ne kwieyatsie nekanihayewamiki mana mukaniki meta mitiyuka'etsiriwaniki'»».

12 Tserekiyaxi Kura kwieyaritsie ti'aitame, yaxeikia nekatiniutahiawe: «Wawiruniyatsie ti'aitame hetsia xeketeneuta'uximayata, yaxeketenekahuni meta teiterimama yunaime, mipai xeteyurieti xepayeyuyurini.

13 ¿Titayari 'eki meta 'ateiterima xetekwini 'ixiparaki, haakaki, kwiniyaki, Yawé kemitiwarutahiawixi yunaime nuiwarite, kemi'ane mikayuwairiyani miti'uximayakaki Wawiruniya kwieyaritsie ti'aitame hetsia?

14 Xepikawareu'enieka Kakaiyari niukametemama kename ti'aitame Wawiruniya kiekame xekate'uximayatsirieka memutiyuane, miki kememitekuxata pi'itarika.

15 Yawé mipai kanaineni: “Ne miki nepikawareyeni'a. Miki mete'itawati kenem'itewaki mekatenikuxatani, ne nemixehayeweyaki xeikia kani'ayumiemetini, meta xeme xemikwiniki yaxeikiata Kakaiyari niukametemama xehetsia miemete”».

16 Yaxeikiatsiere nekatiniwarutaxatiani mawari wewiwamete meta yunaime teiteri mipai nekatiniwarutahiawe Yawé mipai kanaineni:

»Xepikawa'enieka Kakaiyari niukametemama mipai memitexekihawe kename kwitiwa rakunuitarieni piinite Yawé tukita timieme Wawiruniya miretikie. Miki mekateniku'itawani xeikia.

17 Xepikawa'enieka. Wawiruniyatsie ti'aitame hetsia xekeneyuyetua, mipai xika xe'iyini 'axekaniu'uwakuni. Hiki 'ana pikaheuyewekari 'iki kiekari mika'unarieniki.

18 Xika yuriki Kakaiyari niukametemama

mehikitini meta Yawé niukieya mehex-eiyani, Yawé Naimekimitirikaiye nemihiki mekenetsi'utawawirieni Wawiruniya mikaranutikieniki Yawé netukita 'akuxi mitiyuhayewane meta Kura kwieyaritsie ti'aitame paratsiyuyata meta Kerutsareme.

¹⁹ »Miki tuxiyu hutati miti'ukai meta katsu 'emiyewa haa mayemakai meta kaxetate haa tuayamete metatsiere hipati piinite mitiuyuhayewaxi 'iki kiekaritsie,

²⁰ Nawukurunutsuxi mikareti Wawiruniyatsie ti'aitame, kepauka Kekuniyaxi Kuhatsimi nu'aya, Kura kwieyaritsie ti'aitame, meha Wawiruniya paiti Kerutsareme 'iyehanaka, meta hipame teiteri memeuka'u Kuratsie meta Kerutsareme kiekatari wahamatia,

²¹ tatsiari, mitiuyuhayewaxi Yawé tukita meta Kura kwieyaritsie ti'aitame paratsiyuyata meta Kerutsareme kiekariyaritsie, mipai kanaineni Yawé Naimekimitirikaiye, 'Ixaheri Kakaiyarieya:

²² “Naiti 'iki katinanutikiemiki Wawiruniya paiti —Yawé mipai kanaineni—, mana katiniyuhayewamiki kepaukake ne nemiwaumie nemi'atianiki 'ena”».

28

Kananiyaxi yaki mikakaiyari niukameya

¹ 'Auxiwirieka metseriyaritsie miki naurieka wiyaritsie, Kura kwieyaritsie ti'aitame Tserekiyaxi 'itsutiakaku ti'aitati, Kakaiyari niukameya Kananiyaxi 'Atsuxi nu'aya Kawahuni kiekame, Yawé tukita mipai kanetiniutahiawe,

mawari wewiwamete meta yunaime teiteri wahixie:

² —Mipai kanaineni Yawé Naimekimitirikaiye, 'Ixaheri Kakaiyarieya: “Wawiruniyatsie ti'aitame yukuya nekanitamuramiki.

³ Huta wiyari 'anuyeyayu tinaime 'ena neka-tini'atiamiki Yawé tukita timieme Nawukurunut-suxi mireti Wawiruniya paiti.

⁴ Metatsiere Kekuniyaxi Kuhatsimi nu'aya, Kuratsie ti'aitame, 'ena nekani'atiamiki meta yunaime Kuratsie kiekatari kemi'ane memehapanie Wawiruniya paiti. Wawiruniyatsie ti'aitame yukuya nekanitamuramiki. Ne Yawé mipai nekanaineni”.

⁵ Mawari wewiwamete meta yunaime teiteri wahixie Yawé tukieya manuwe takwa meti'ukaku, Kakaiyari niukameya Keremiyaxi Kananiyaxi mipai katiniuta'eiya:

⁶ —'Aixia pi'ane. Yawé mipai ketiuyurieni. Yawé keraye'atiani kepemaine. Ketiatiani 'ena piinite Yawé tukieyata timieme meta yunaime Wawiruniya memehapanie.

⁷ Peru xekeneu'enana kenemitayini 'eki meta yunaiti teiteri:

⁸ Kakaiyari niukametemama meripaiti miemete 'akuxi tame teka'u'uwakaku kuyaxa hepaitsita mekatenuutaxata meta haakaxa meta kwiniya yumireme nuiwarite wahetsiemieme meta te'aitamete memimamariwawe wahetsiemieme.

⁹ Peru xewiti Kakaiyari niukameya kayuwati mumakaki hepaitsita mitikuxata, miki yuriki

pumatiwa Kakaiyari niukameya mihikiki Yawé meiyeni'a xikate yatiiyini kemutayi.

¹⁰ Hiki Kananiyaxi Kakaiyari niukameya yuku kananakakweni Keremiyaxi katutsitia makatei, hiki kanitamura.

¹¹ Mipaita kaniutayini yunaime teiteri wahixie:

—Yawé mipai kanaineni: “Huta wiyari 'akuxi ka'anuyeyeiwekaku mipai nekatinitamuramiki Nawukurunutsuxi, Wawiruniyatsie ti'aitame yukuya, yunaime nuiwarite wakatutsitia maka haheteti”.

Hiki Kakaiyari niukameya Keremiyaxi, kaneyani.

¹² Yapaimexia tukari 'anukayaku Kananiyaxi yuku mutamuraxitsie Keremiyaxi katutsieyatsie makatei, Yawé mipai katinitahiawe:

¹³ «Kenemie Kananiyaxi mipai ketinayemari'itia Yawé mipai kanaineni: “Eki kiye yukuyari pekaniutamura, peru ne tepia yukuyari nekanitawewimiki hetsiena mieme.

¹⁴ Kariki Yawé mipai kanaineni Naimekimitirikaiye, 'Ixaheri Kakaiyarieya: ‘Tepia yukuyari wakatutsitia nekaniwaratekiriemiki yunaime nuiwarite, Nawukurunutsuxi mitiwata'aitianiki, Wawiruniyatsie ti'aitame, mikita mektenita'uximayatsiriekuni. Metatsiere yunaime yeutari nekaniyetuiriemiki’”».

¹⁵ Hiki Keremiyaxi Kakaiyari niukameya Kananiyaxi mipai katiniutahiawe:

—Yemeki keneu'ena. Yawé 'eki kametsi-heyen'akutiti, 'a'itarikatsie yuri memite'eriekaki pekatiniuyurieni teiteri wahetsie.

16 'Ayumieme Yawé mipai kanaineni: “Yanepitiyuriени 'ena kwiepa pemakumawereki. Yawé hepaitsita 'axape'utayiku teiteri Kakaiyari me'aye'unieti memakiki, 'iki wiyaritsie pekanimimiki”.

17 Hiki mipai katiniyini, Kananiyaxi kakaiyari niukameya miki wiyaritsie 'atahuta metseriyaritsie 'umiekaku kaniimini.

29

Memehapanie waxapayari

1 'Iki xapa pihiki Keremiyaxi muwareni'airi Kerutsareme 'uyeikati, memuyuhayewatiwekai 'ukirawetsixi memehapanie, meta mawari wewiwamete, Kakaiyari niukametemama meta yunaime teiteri Nawukurunutsuxi miwarehapakai Wawiruniya paiti Kerutsareme wayehapaka.

2 'Iki pitiiyi ti'aitame Kekuniyaxi Kerutsaremet-sieri yehanieku, ti'aitame maamaya hamatia, paratsiyu memihiritiariе, Kura kwieyaritsie meta Kerutsaremetsie memanuyetei, tewewiwamete meta tepia memuwewie.

3 'Iki xapa 'Eratsa Tsapani nu'aya meta Kemariyaxi Kirikiyaxi nu'aya wa'utia nekaneini'ani, Tserekiyaxi, Kura kwieyaritsie ti'aitame, muwarutani'akai, Wawiruniyatsie ti'aitame Nawukurunutsuxi memehuritianiki. Xapa mipai piraka'utiariekai:

4 Mipai kanaineni Yawé Naimekimiritikaiye, 'Ixaheri Kakaiyarieya, yunaime Kerutsareme kiekatari Wawiruniya paiti nemwarehapa:

5 «Mana mepɪtiteni mepuyutikitiani muwa mepayeteni, mepɪteyu'etsirieka miki memitekwaaki.

6 Xekeneutiwikiexia meta xekeneutineikixia, meta tɪiri 'ukari meta 'ukitsi xekeniwarayexeiyaxia, meta xeniwema 'ukitsi meke'utineikixiani meta 'ukari meke'utiwikiexiani, xeteukarima wahetsie memayenunuiwaxianiki. Mipai xepiteheyimiriyani, yaxeikia xemikaheyupaimeniki.

7 Yaxeikia hakewa nemixeheni'a, mana kiekariyaritsie 'aixia 'iyari xeketene'uximayaka meta Yawé xekewawirieka hetsiena mieme, 'aixia 'iyari xe'u'uwakaku, xeme kiekaritsie 'aixia 'anemeki xepu'uwani».

8 Yawé mipai kanaineni, Naimekimitirikaiye 'Ixaheri Kakaiyarieya: «Kakaiyari niukame-temama meta memitehetimamateke xehamatia memu'uwa xepikawapitiaka memixekwamananiki. Waheinitsikatsie yuri xepikate'erieka.

9 Miki kememitekuxata kenemititewaki piti'itarika. Ne nepikawareni'awe», Yawé mipai kanaineni.

10 Yawé mipai kanaineni: «Kepauka Wawiruniya haika tewiyari heimana tamamata wiyari xemaye'atarieni, xehetsia nekanenuamiki, xehetsiemieme kenemutayikai nekaneye'atiamiki, nemixe'atianiki 'iki kwieyaritsie».

11 Yawé mipai kanaineni: «Nekatinimaika xehetsie kenemitiyurieni, 'aixia miti'aneki, 'axamiti'aneki hawaiki, 'imatiriekata

nemuxeyetuirieniki tita xemitetakwewie.

¹² Hiki 'ana xeme xepinetsitahiawe, xepi'axiani xenetetawawirienike, meta ne nepixe'enieni.

¹³ Kepauka yu'iyariki xeminetsitiwauni xepinetsitaxeiya».

¹⁴ Yawé mipai kanaineni: «Xepinetsitaxeiya, xemehapaniekai nepixe'atiani. Nekanix-ekuxerimiki naitсарie nuiwarite meta kiekarite watsata hakewa nemixeheutani'axiakai, meta hakewa xemeyehapanie mana nepixe'atiani», Yawé mipai kanaineni.

¹⁵ Xeme mipai xeputiyuaneni: «Yawé Kakaiyari niukametemama pitatsiheyeni'airi 'ena Wawiruniya»,

¹⁶ peru Yawé mipai kanaineni, ti'aitame hepaitsita Rawiri 'uwenieya hetsie maka meta teiteri kiekaritsie memuyuhayewaxi, tatsiari xe'iwama memikahehapanie xe'itia.

¹⁷ Yawé Naimekimitirikaiye mipai kanaineni: «Kuyaxa 'ixiparayari, haaka meta kwiniya nekananuni'amiki. Xapa takariyari pipiniti mikayukwainia hepai nekaniwayurimiki.

¹⁸ Nekaniwarayeweyamiki 'ixiparaki, haakaki meta kwiniyaki, te'aitamete kwiepa memitama yunaiti mepuwaxani'erieka, 'axamepi'itiarieka meta 'atsieriwamete meta mepuyuriyarieka naitсарie nuiwarite wahetsia hakewa ne nemuwaranini'anitsie.

¹⁹ Xeme xemika'enanawaweki meta yaxemikatekakiniwaweki neniukitsie, tsepa mixa menete'uximayatsiriwamete Kakaiyari niukametemama nemiwareni'awa

mepikawaru'eni –Yawé mipai kanaineni—.

²⁰ »Peru xeme yunaiti Kerutsareme xemeye-hapanie Wawiruniya paiti xemi'atarie, neniuk-itsie yaxeketenekahuni».

²¹ Yawé mipai kanaineni Naimekimitirikaiye, 'Ixaheri Kakaiyarieya, 'Akawi Kurahiyaxi nu'aya meta Tserekiyaxi Matsehiyaxi nu'aya wahepaitsita, yakixeikia memitekuxata nehetsiemieme: «Wawiruniyutsie ti'aitame Nawukurunutsuxi hetsia nekaniwayetiamiki miki kaniwakwimiki xeme xetanenierekaku.

²² Miki waheki, yunaiti Kura kiekatari memehapanie Wawiruniya memititei mipai mekaniutiyuanekuni 'axamemi'itarieniki: “Yawé yaxeixeikia 'ahetsie ketiuyurieni, Tserekiyaxi meta 'Akawi wahetsie kemitiuyuri, Wawiruniyatsie ti'aitame taipa kemitiwarutitaiyaxi”.

²³ 'Ixaheri kwieyaritsie kwiniemieme 'axamepite'uyuri: Hipame wa'itama mepiwarukumayia meta kenemika'utayi 'itarika xeikia mepite'utaxa nehetsiemieme. Ne yanekatinimaika meta nepunierixi kemitiyi», Yawé mipai kanaineni.

Niuki Tsemahiyaxi hepaitsita

²⁴ Metatsiere Tsemahiyaxi Nekerani nu'aya mipai pekatinitahiawimiki

²⁵ Mipai kanaineni Yawé Naimekimitirikaiye, 'Ixaheri Kakaiyarieya: «'Eki kepemiti'akihawe xeikia xapa pepiwareni'airi yunaime Kerutsareme kiekatari, meta Tsupuniyaxi Matsehiyaxi nu'aya hetsia, meta yunaime

mawari wewiwamete wahetsia. Xapatsie mipai raye'ukame:

²⁶ “Yawé kamenanayexeiya mawari wewiwame pemayaniki Kuyara hetsiemieme, Yawé tukita pemit'iwiyaniki. Kemi'ane Kakaiyari niukameya ka'uka'iyariti mayuyeitiaka, kiye 'anuyexawametsie meta watixawakaku ke'anutahiyanitapiakihiati.

²⁷ ¿Titayaritsikami 'eki Keremiyaxi 'Anatuti kiekame pekatitatie, xehamatia muyeika Kakaiyari niukameya yuxatati?

²⁸ Miki kataneyeni'airieni xapa Wawiruniya paiti, mipai raye'utiariekame: ‘Xemehapanie 'axekateneuterikuni, 'ayumieme xekeneyutikitia muwa xemayeteniki, meta xeketeneiyuka'etsiriwani xemitekwakaki’”.

²⁹ Hiki Tsupuniyaxi mawari wewiwame xapa maye'utiarie Keremiyaxi Kakaiyari niukameya kanakateriwirieni.

³⁰ Hiki 'ana Yawé Keremiyaxi mipai katiniutahiawe:

³¹ «Hiki yunaime ketiniwarutaxatia memehapanie Yawé mipai kanaineni Tsemahiyaxi Nekerani kiekame hetsiemieme: “Tsemahiyaxi mitixe'utaxatia ne nekaheiyeni'aku, 'itarikatsie yuri pitixe'uta'eritia,

³² Ne, Yawé, Tsemahiyaxi Nekerani kiekame nekatiniwinitiamiki meta yunaime tiriya mama, teiteri menetsi'aye'unieti memakiki miki tiuyurieku. Mikiri yunaiti 'aixia miti'ane mepikatexeiya kenemitiyurieni neteiterima wahetsie”», Yawé mipai kanaineni.

30

'Ixaheri ke'aixia mi'itiarieni

¹ Yawé niukieya Keremiyaxi hetsia kaninuani:

² «Yawé mipai kanaineni, 'Ixaheri Kakaiyarieya: “Xapatsie ketinaka'utia naime tita nemimatiutaxatia”.

³ Yawé mipai kanaineni: “Kariki tukari kanaye'amiki, kepauka ne nemiwarakunuitiani memehapaniekai neteiterima 'ixaheritsixi meta Kura teiteriyari, nekaniwa'atiamiki kwie wa'ukiyarima nemiwayetuiritsie, hiki mana mekanitiyaxikuni”», Yawé mipai kanaineni.

⁴ 'Iki Yawé niukieya kanihikitini Keremiyaxi kemitiutaxatia 'Ixaheri meta Kura kwieyari wahapaitsita:

⁵ «Yawé mipai kanaineni:

»“Memumariutsie wahiware tepi'enie,
kayuwati pika'uma, matsi marika xeikia pux-
uawe.

⁶ Xekeneuti'iwau xekeneuyu'iwiya
'ukitsi kuta metetiniweya.

¿Titayaritsikami yunaime 'ukitsi netiwaxeiya
yukwatsapaitsie me'akiwikame,
'ukarawetsixi memitiniwexiaxime wahapai?

¿Titayari kwinimieme mete'anakamama
yunaiti?

⁷ Xia'ui. Miki tukaritsie pumariwekareni,
tukari hatsuaku kemikatiyiwe pitiyini.
Kakuwu hetsiemieme hiwerika pirayani,
peru mana ya'anekia payewikweitsitiarieni”.

⁸ »Mipai kanaineni Yawé Naimekimitirikaiye: “Iya tukaritsie,

yuku nekanitamuramiki neteiterima yikiipi
 heima memetiki,
 kimana memiwiewetika nekanititekimiki,
 hatsuakuri teewatari tewa'uximayatsiriwamete
 mepikahakine.

⁹ Yawé, yukakaiyari xeikia xepite'uximayatsirieká,
 meta Rawiri, tixe'aitiwame nepayeitiani.

¹⁰ »Pepikamaka, Kakuwu,
 neti'uximayatsiriwame, pepika'utimamaweni
 'Ixaheri

—Yawé mipai kanaineni—.

'Eki Kakuwu, nekamenixinamiki miki kwie
 'ateewa mukuma hetsie,
 meta 'anuiwarima memehapanie
 neniwa'atiamiki.

'Aixia 'iyari pe'uyeikati pekanayeimiki meta
 peka'uximatarieti,
 Hatsuakuri xewiti pikamatsitimariuta.

¹¹ Kariki ne 'ahamatia nekaniuyeikani nemet-
 sitawikweitsitianiki

—Yawé mipai kanaineni—.

Yunaime nuiwarite nekaniwaka'unamiki yuheye-
 meki

kemi'ane wahetsia nemetsiheutani'akai.

Peru 'eki naime nepikametsika'una,
 matsi nepumatikwinitiani kemitiheitserieki
 xeikia,
 peuyewetsetsiere nemumatikwinitiakaki”.

¹² »Yawé mipai kanaineni:

»“Kenemumatikwinitia pikayu'uayemarinia,
 'ahaiya 'uayeyari pikaxiawe.

¹³ Xewiti pumawe 'ahetsie mitanuaniki
 kepemiranuyemie,

ke'axapemitiuyuriki pumawe 'uayeyari
meta 'akwiniyaki 'aixia pemitika'erieniki.

14 Yunaiti memumatsinaki'eriekai
mepumatsi'uku'eiri,
mepikamatsiha'eriwari.

Waikawa 'axapemitiuyuriki,
meta mimiireki ke'axapemitiuyuri,
nekamenanayewayani nekamenayemari'itiwani,
xewiti mirayuye'unie kemirayurieni hepai.

15 ¿Ketitayari pera'aiwa 'akukuiniyaki,
panatsi 'akukuiniya yu'uayemarinia?
Ke'axapemitiuyuri pitimiire
meta waikawameki 'axapemitiuyuriki,
'ayumieme miyanekametinipitiaka.

16 »"Yunaiti kemi'ane memixetikwani mekanitik-
waiyakuni,
yunaiti memixe'aye'unie 'ateewa
mekananuhapaniekuni.

Yunaiti kemi'ane memixetenawatsirieni
mekateninawatsiyariekuni,
yunaiti kemi'ane memitexenawairieni
mekateninawaiyariekuni.

17 Peru ne nekamenimanetsikitiاميكي
meta kepemitiukwinitiarie
nekani'uayemamiki

—Yawé mipai kanaineni—
pemehiya pemitiuteriwaruwakaiki,
Tsiyuni tixaiti mikarexeiya, xewiti
mikahe'eriwaki".

18 »Yawé mipai kanaineni:
»"Kakuwu xamaruyata tita mitiyepikai nekatina-
nuitiamiki,
meta xekiite nekanitinenimayatamiki,

kiekari kaniyukamamiki maku'unarie hetsie,
meta paratsiyu kaniyukakemiki hakewa
mewekai.

19 Xehetsie kwikari witsi'aniiyiti kaniyeyeimiki,
temawierika hiwariyari.

Xexiiyarima nekaniwatamiiiriyamiki, yu'utia
xepikakakine,
nexenaki'erietii nekanayeimiki,
xepikatixani'eriwari.

20 Xeniwema 'ukitsi meripai kememi'ane kai mipai
mekani'ane kuni,
nehixie xekiekari kanikumakamiki,
peru kemi'ane memixe'aye'unie nekatini-
wakwinitiamiki.

21 Xetsata manuyeyerini kanayenemiki,
miki xewiti xeti'aitiwame kanayeimiki.
Ne'aurie hurawa 'uyeikame nekanayeitiamiki,
miki nehamatia 'uyeikati payani,
kemi'ane yutukari puyetuawe nehetsia
maye'aniki?

—Yawé mipai kanaineni—.

22 Xeme neteiterima xepihikitini,
neta Xekakaixari nepihikitini”».

23 Yawé 'ekaya
kanayeyani ha'ati,
'eka waikawa tirikaiyeti haikiri tiyumemiwati
kanayeni'arieni 'axamemite'u'iyari
wahetsiemieme.

24 Yawé haxiaya pikatihayewa
matsi kemutayi naiti piraye'ani
'iyarieya kemitiyikihawe.
Naime 'iki hetsie xekatenetimaikuni
'imatirieka tukariyaritsie.

31

¹ Yawé mipai kanaineni: «'Iya tukaritsie, 'Ixa-heri türiyamama Wakakaiyari nepihikitini mikita neteiterima mepihikitini».

² Yawé mipai kanaineni:
«Teiteri memuyuti'awietaxi tiyukwitinekaku,
makumawetsie 'aixia 'iyari mekatenuyaxe,
'Ixaheri kepauka 'uxipiya mukuwaunekait-
sie».

³ Miixa wiyari panuyemie kepauka Yawé mipai minetiutahiawixi:

«Hawaiki kaheu'akameki nepimetsinaki'erie,
'ayumieme 'aixia 'anemeki nepixe'iwiya,

⁴ 'imari 'ixaheri mieme.
Hekwameki nekamenanukuketiamiki,
puyuri, tawari petirikaiyeti pepayani.
Hekwameki tepu 'etsimiyeyeu xekaniti'iikuni
temawierikaki xekatenikaneikuni.

⁵ Tawari kaxie xekanika'ekuni
Tsamariya hiriyaritsie,
kemi'ane memika'eni
meyutemamawieti mepikwaka.

⁶ Tukari kanaye'amiki kepauka tehewemete
memitihiwa 'Epirahini hiriyaritsie:
“Xekenatihuni, Tsiyuni paiti tepanutikine,
Yawé hirieyatsie takakaiyari”».

⁷ Yawé mipai kanaineni:
«Xekeneutikwikani xeyutemamawieti Kakuwu het-
siemieme,
temawierikaki xekeneutihiwani nuiwarite
'aixia memi'itiarie wahetsiemieme.
Niawarika kwi xekeneu'enitsitia mipai
xe'utiyuati:

“Yawé, 'ateiterima keniwarutawikweitsitia,

- 'Ixaheri hetsie memuyuhayewaxi
keniwarutawikweitsitia".
- 8 Ne tayeta kiekari mukumatsie
nekanixe'ayewitimiki,
nekanixekuxeirimiki tsepa hakewa paiti
xeme'uwa.
Yumiireti mekani'axiakuni.
Xehamatia mekani'axiakuni memikaheuneniere
meta memuhurietika,
memayehukatika meta meminiwetika.
- 9 Xe'utitsuati xekani'axiakuni,
nexenitiati nekanixe'ayewitimiki.
Hakewa haa mauyehane mana nekanixe'atiamiki
huyeta 'uwerikaku
xemikahekaxirieniki.
Ne 'Ixaheri paapaya nepihiki,
neniwe 'Epirahini mexiakame pihiki.
- 10 »Nuiwarite, Yawé niukieya xekeneu'eni,
meta xekenekuxatani haramara tetsita
meteewatsie paiti:
“Kemi'ane 'Ixaheritsixi miwareutaweiyaxia, miki
kaniwakuxeirimiki,
muxatsi wahiweme hepai neka-
tiniwa'iwiyamiki”.
- 11 Yawé 'Ixaheritsixi puwarutawikweitsitia,
memitirikawi wahetsia kaniwarayewitini.
- 12 Mekani'axiakuni Tsiyuni hiriari 'amanutite-
witsie paiti mekanitakwikakuni,
Yawé witsimitiuka'iyariki mepuyutemamaw-
ieka:
nepitixeyetuirieni tiriku, kaxie winuyari
mihekwa meta hatseiti,
muxatsi waniwema meta wakaitsixi.

'Iteiri 'aixia mireukuhatuuiyarie hepai
xekani'ane-kuni,
tawariri xeweraraniti xepikahakine.

13 Hiki 'ana 'iimarixi temawierikaki
mepitekaneyini,
temari meta 'ukirawetsixi yunaiti.

Wakukuiniya temawierika nekanayeiti-amiki
meta nekaniwaniti-amiki,
kememite'uka'eniwa temawierika
nekanayeiti-amiki.

14 Mawari wewiwamete memitek-waka waikawa
mepitehexeyani,
meta 'aixia mekatenu'uwakuni nete-iterima»,
Yawé mipai kanaineni.

15 Yawé mipai kanaineni:

«Xamatsie paiti hiwari pa'eni-iriiki,
tsuari meta hiwerika.

Xakeri kanetaineni, yuniwema 'ukitsi waheki het-
atsiati
meta miki kapiyinitiarinia,
niwemamari 'ukitsi memika'u'uwaki».

16 Yawé mipai kanaineni:

«Ketineuhayewa pe'utatsiati,
'a'ukai kena'itiexia,

kepemituika'eniwaki mikiki pepirakapitiarieni:
'aniwema 'ukitsi kiekari muwaraye'unietsie
mekanayekinikuni
—Yawé mipai kanaineni—.

17 Tita pemititakwewie pepikahetitimaiyani:

'aniwema 'ukitsi yukiekaritsie
mekani'axiakuni
—Yawé mipai kanaineni—.

18 »Nekani'enieniri 'Epirahini kiekatari
wahiwerika:

“Tepitekwinitharie tuuru mikamaxiu hepai,
hiki yatepitha'eriwa pemitatsitimaxiutaki.

Ketane'atia, 'aixia ketaneuyuri,
'ekitsi, takakaiyari, Yawé pekanihikitini.

19 Tame tepumatsi'uku'eiriekai, peru tepaye'eri,
mipai teteheyutimaika tatawitsie
tepeuyuhutsunakai.

Tepeuyutetewiya tixaiti tepikatehayuyeitia
temariyari ketemite'utewiniarie mitimiireki”.

20 »'Epirahini tewiyari neniwe 'uki neminaki'erie
pihiki.

'Iki neniwe 'uki kanihikitini waikawa nemi-
naki'erie.

Kepauka nemitikwinitia,
nepeye'eriwa ne'inaki'erieti.

Miki hetsiemieme waikawa nepine'iyaritia,
miki waikawameki nepeunenimaya

—Yawé mipai kanaineni—.

21 »'Ahuyeta 'iniari keneuyewitaxia,
peha'iniaritati hakewa pemeuyetia,
huyeta 'aixia ketineyi'wiya.

'Ixaheri 'iimari kenenua,
kenakunua tawari 'akiekaritsie.

22 ¿Kepaukake pepitihayewa pekuyeikati,
neniwe 'uka yapemikatikamie?

Yawé tihekwame katininetiamiki 'ena kwiepa,
'ukaratsi yukina hetsia kaninuamiki».

23 Mipai kanaineni Yawé Naimekimitirikaiye,
'Ixaheri Kakaiyarieya: «Kepauka ne 'aixia
pe'itiariekame nemimatsi'ayeitiani, Kura

kwieyaritsie meta kiekariteyaritsie mipai
mekaniutiyanekuni:

»“Hiri mipatsie, heitserie mexeiya kie:

Yawé kexe'iwiyani”.

²⁴ Mana 'axeikia mekanititekuni Kura meta
kiekariteyari, yunaiti 'etsamete meta muxatsi
wahiwemete.

²⁵ Miyeharimine nekaniharitiamiki meta
miyehakamine nekatinimimiki».

²⁶ 'Ana nekananutaniere, meta nehixite
nekananutayepiexiani. Witsiti'anemeri
netiuheinika.

²⁷ Yawé mipai kanaineni: «Tukari kanaye'amiki,
teiteri waniwema meta tewaxi waniwema
nekaniwaka'emiki, 'Ixaheri meta Kura
kwieyaritsie nekaniwatamiriyamiki.

²⁸ Mipai kenemitiwata'iwia nemiwaka'unaki
meta kenemitiwarakumaweriya, 'uximatiarika
newapitiati, yaxeikiata nemiwaranuku'uitianiki
meta nemuwaranukayatsaki nepiyiwe —Yawé
mipai kanaineni—.

²⁹ Iya tukaritsie mipai pikatitaniukieni:

»“Wapaapama kaxie takari matsina meputikwai,
waniwemata 'ukitsi watamete pikiitsietika”.

³⁰ 'Apitata, kemi'ane kaxie hatsiname mitikwani
tameteya kanikiitsiexiamiki, tatsiarititi yuxexuiti
ke'axamemite'uyuriki mekanikwikuni”.

³¹ Yawé mipai kanaineni: «Tukari kanaye'amiki,
tiratu hekware nemiwewienitsie 'ixaheri
teiteriyari meta Kura xiyarimama wahamatia.

³² Tiratu kenemitiuwewi wa'ukiyarima
wahamatia mipai pika'aneni, kepauka 'Ekipitu

nemiwarayewiti miki yamepikatekaki, tsepa ne wakina nemihikitikai —Yawé mipai kanaineni—.

³³ »'Iki tiratu kanihikitini 'iya tukari 'anuyeyayu nemiwawewirieni 'ixaheri teiteriyari —Yawé mipai kanaineni—: Wa'eriwametsie ne'iniari niukiyari nepiwapitiani meta wa'iyaritsie nekanika'utiamiki. Ne wakakaiyari nekanihikitikamiki mikita neteiterima mepihikitini.

³⁴ Pikayiweniri xewiti yuhapai tewi miti'ikitiakaki meta yu'iwa mipai haiti: “Yawé kenemateni”, kariki yunaiti, 'et-simemuyumate paiti meta 'amemuyumate mekanenetimaikuni —Yawé mipai kanaineni—. Ne ke'axamemite'uyuriki nekatiniwareuyehiwiriemiki, hatsuakuri nepikahaye'erieni».

³⁵ Yawé mipai kanaineni,
Yawé Naimekimitirikaiye pititewa,
kemi'ane tau mitatsiyetuirie tukariki mikixeniki,
metseri meta xurawetsixi, tikariki
memihekariwiekaki,
meta haramara muwatayuitiwa hame-
warieya mutatirarikaniki:

³⁶ «Xika 'iki 'iniariki mekatehayetiaka
—Yawé mipai kanaineni—,
hiki 'ana 'Ixaheri xiyyarimama
tawariri hatsuaku nenuiwarima
mepikahikitini».

³⁷ Yawé mipai kanaineni:
«Xika muyuawi kemeutitewa yu'iniatsiniakake,
meta kwie tsutimeyari yuxeiyaniakake,

hiki ne 'Ixaheri nuiwarieya nepuwaruku'eirienike
naimeki ke'axamemite'uyuriki.

—Yawé mipai kanaineni—.

³⁸ Yawé mipai kanaineni: «Tukari kanaye'amiki
Yawé kiekarieya manukuketiarieniki, tuxiyu
Kananeri manuwe tsutarieti kitenie 'Itsikina
mititewatsie paiti ye'atikaiti.

³⁹ Kaunari ti'ininiatame heitserie kani-
haniemiki, mana Karewi hiriyaritsie paiti, Kuha
paiti kanititunimiki.

⁴⁰ Naiti mayeweri hakewa mikite
memeukaxiriwa meta naxi, naiti kwietsanari,
Kiruni 'akiyaritsie paiti meta kawayutsixi
wakitenieyaritsie, mutatsikuri tau manatineika
hepatsie, miki kanipatsiekamiki Yawé het-
siemieme. Hatsuakuri kiekari pikahahunarieni
meta pikaka'unarieni».

32

Kwie munanaiya xatsikayari

¹ 'Iki Yawé niukieya kanihikitini Keremiyaxi
hetsia miye'a, Tserekiyaxi tamamata wiyari
ti'aitakaku Kura kwieyaritsie, tatsiari
Nawukurunutsuxi tamamata heimana 'atahaika
wiyari ti'aitakaku.

² Hiki 'ana tukaritsie Wawiruniyatsie
ti'aitame Kerutsareme mekananutinakaitini
meta Keremiyaxi Kakaïyari niukameya
kanipiretsutsiekaitini ti'aitame paratsiyuya
manuwe kuyaxi watakwa.

³ Tserekiyaxi, Kura kwieyaritsie ti'aitame
kanipiretsutakaitini mipai tikihiaweti: «¿Titayari
mipai petihekiata: “Yawé mipai kanaineni”?

Mipai petihekiatati Yawé mipai kanaineni: “Iki kiekari nekaniyetuamiki Wawiruniya ti'aitame hetsia, miki yuhetsie kanihimiki,

⁴ meta Tserekiyaxi, Kura kwieyaritsie ti'aitame, wawiruniyutsixi pikawatawikweiya matsi kaniyetuiyamiki Wawiruniya kwieyaritsie ti'aitame hetsia, yihixie mekaniutinenierikuni”.

⁵ Yaxeikiatsiere Yawé mipai kanaineni: “Nawukurunutsuxi Tserekiyaxi kananuhanimiki Wawiruniya paiti, mana peyuhayewani xikakeri neheiyehiaka hetsiana nepenuani”, yaxeikiata: “Tsepa xeme wawiruniyutsixi xemuwarutakwi xepikawara'iwa”».

⁶ Keremiyaxi mipai kaniutayini: «Yawé niukieya nehetsia kaniye'ani,

⁷ mipai nerahiaweti: “Kanameri, 'atatatsi Tsaruni nu'aya, kaninuamiki 'ahetsia mipai 'utaiti, peminanairieniki kwie 'Anatuti mekuma, 'eki heitserie pemexeiyaki meta hurawa pemi'iwayaki”.

⁸ »Hiki yakatiniiyini Yawé kemainekai, ne'iwa Kanameri kaninuani netsikuxeiyaneti paratsiyu manuwe kuyaxi watakwa mipai kanetiniutahiawe: “Anatuti mukuma nekwie nemaka'etsa keneunanai, Wenikamini kwieyaritsie, 'eki heitserie pekanexeiyani meta yapemitiyurieni peminaneniki 'eki ne'iwa 'ahurawa pemihikiki”. Hiki yanekatinetimani miki Yawé niukieya mihikitikaiki.

⁹ Kanameri yatewa ne'iwa kwie 'Anatuti mekuma nekaniunanairieni, tamamata heimana 'atahuta piratayariki.

10 Hipame memineniereki nekani-warukuxeirieni, wahixie xapatsie neka-neuyu'itiani, nekanitseyumani, meta nekatiniuyutuani kemiraye'arikai.

11 Hiki xapa 'anukanati mutseyumarie 'ikiyaya nekananuhurieni meta manutayepiekai 'ikiyaya kehepai nemitinanekai miraye'ukai,

12 hiki Waruki, Neriya nu'aya nekaniye-tuirieni meta Matsehiyaxi teukarieya, Kanameri hixie, xapa memunenierixi memitseyuma, meta yunaiti huriyutsixi teiteriyari kuyaxi watakwa memititeikai wahixie.

13 Miki wahixie Waruki mipai nekatiniutahiawe:

14 “Mipai kanaineni, Yawé Naimekimitirikaiye, 'Ixaheri Kakaiyarieya: 'Xapa 'anukanati mutseyumarie 'ikiyaya kenanuhuri meta manutayepie 'ikiyaya miraka'utsie, xarita keneukayetsa miixa wiyari muwa miyekaniki’.

15 Yawé mipai kanaineni Naimekimitirikaiye, 'Ixaheri Kakaiyarieya: 'Hekwameki kanitinaiyamiki kiite, kwie meta kaxie 'etsiyari 'iki kwieyaritsie’”.

16 »Waruki Neriya nu'aya xapa miraka'utsiekai ne'iyetuiriekari, Yawé mipai nekatiniutahiawe:

17 »Yawé nekakaiyari. 'Eki 'atirikariyaki kwie meta muyuawi peputiwewi. 'Ahepaitsita tikwaniweti pitiumawe.

18 'Anaki'eriya heitserie pumatsiiki meyuwaikawame wahetsie, peru meta waniwema 'ukitsi pepitiwakwinitia wa'ukiyarima 'axamete'uyurieku. Kakaiyari pemimariwe pemitirikaiye, Yawé Naimekimitirikaiye

pemitiwewa.

¹⁹ Kepemiti'eriwa pumamariwawe, yemeki witsipi'anene 'a'uximayatsika. Pepuwataxeiya yunaime teiteri kememiteyurie, yuxexuime yapemitiwarakapitianiki kememitekaki meta kememite'u'uximayataxiaki.

²⁰ 'Eki mariwemeki kepemitiuyuri meta 'iniariteki 'Ekipitu kwieyaritsie, hikita 'akuxi yapepituriene, 'Ixaheri kwieyaritsie meta naitserie 'ena kwiepa, mipai pemitiyurieneki 'aixia pepiraxaxatsiwa.

²¹ 'Eki 'amama tirikaiyeme petatserati, meta 'iniarite mamariwawemeki, meta waikawa makaxiwameki, 'Ekipitu kwieyaritsie 'ateiterima 'ixaheritsixi pepiwarayewiti.

²² 'Ixaheritsixi 'iki kwie pepiwayetui, hakewa retsi meta xiete waikawa maxiawetsie, wa'ukiyarima kepemitiwarutahiawekai kename pewayetuirienikekai.

²³ Peru kepauka 'ena memu'axia meta yukwie memayeitianiki, mepikametsi'anueni, 'a'iniari niukiyaritsie yamepikatekaki meta kepemitiwaru'aitiakai. 'Ayumieme 'iki 'uximatirika pepiwarupitia.

²⁴ Hikiri mekanu'axiani kuyaxi kiekari hetsie tetsariya mekanutawewieni me'ika'unake. Kuyaxaki, haakaki meta kwiniyaki wawiruniyut-sixi wahetsia kiekari kaniyetuiyamiki memimietiwe. Yawé kepemainekai naiti paye'atiariwa, 'eki penierekaku.

²⁵ Yawé nekakaiyari, wawiruniyutsixi kiekari meka'unakeyutiti, 'eki mipai pepinerahiawe: "Kwie keneu'anairi ha'atikaikameki

yuwaikawa wahixie”».

²⁶ Hiki Yawé niukieya Keremiyaxi hetsia kanin-uani:

²⁷ «Ne Yawé, Kakaiyari nepihiki, yunaime teiteri wahetsiemieme. ¿Kamitsi tixaiti katiyiweti nehet-siemieme tixiawe?

²⁸ 'Ayumieme Yawé mipai kanaineni: 'Tki kiekari nekaniyetuamiki wawiruniyutsixi wahetsia nekaniwayetuamiki meta Nawukurunutsuxi hetsia, tiwa'aitiwame mihiki, miki kanika'unamiki.

²⁹ Wawiruniyutsixi kepauka kiekaritsie memitahaxiani, mepitaiya, kiite heima hakewa 'ikwa memetitaiyakai Wahari hetsiemieme menetsi yehaxiatianike, meta hipame kakaiyarixi wahetsiemieme kaxie winuyari mitiyeuriwakai mawariyari.

³⁰ Meripaititi 'Ixaheritsixi meta Kura kiekatari, 'axamepityurie nehixie. 'Ixaheri teiteriyari menetsihaxiatiatiti mepikatehayewaku yametyurieti —Yawé mipai kanaineni—.

³¹ 'Tki kiekari memukamatsie paititi hikita, miyamemiyiaki waikawameki mepinetsi'uyehaxiatia. 'Ayumieme nehixie nepuwakumaweriya,

³² naimeki 'axakememite'uyuri 'Ixaheri meta Kura teiteriyari: miki, tewa'aitiwamete, memanuyetei, mawari wewiwamete meta kakaiyari niukametema, yunaiti Kuratsie meta Kerutsaremetsie kiekatari.

³³ Miki mepikanetsixeyakai, mepinetsiwarixiwiyakai xeikia. Tsepa 'aixia nemitiwa'ikitiakai, mepikaku'enakarekai meta

'aixia memuyuyurieniki mepikanaki'eriekai.

³⁴ Netukita kenemititewaki mutateriwariwa mekaniwareuta'uitiwakaitini yukakaiyarixi ne nemuwaxani'erie, mipai kapatsiekame mekatenaeyeitiakaitini.

³⁵ Yaxeikiata Wahari hetsiemieme puretini mepitiwewiwakai Weni-Hinuni mayeweri meta mana yuniwema 'ukitsi meta 'ukari mepuwatimawakai Muruki hetsiemieme, tita mitixani'eriwaki kenemikatiwaruta'aitia mepiteyuriekai meta mipai tima nepikatiku'eriwakai. Mipai Kura 'axatiyurieneme mepite'ayeitia.

³⁶ »'Ayumieme Yawé mipai kanaineni, 'Ixaheri Kakaiyarieya, 'iki kiekari hetsiemieme, Wawiruniyatsie ti'aitame kanixetiwiyamiki kuyaxa 'ixiparayaki, haakaki meta kwiniyaki:

³⁷ Nemixeheutani'axia waikawa neha'ati meta nehaxia makaxiwakaku naitsarie nuiwarite wat-sata, nekanixekuxeirimiki, meta 'iki kiekaritsie nekanixe'atiamiki 'aixia 'iyari xemiteteniki.

³⁸ Miki mepineteiterimatini, neta Xekakaiyari nepihikitini.

³⁹ Wa'eriwametsie meta kememite'u'uwa nekaniwataxewiririemiki, yuheyemeki meminetsihayemakaxeniki, 'aixia 'anemeki memuwawaniki meta waniwema 'ukitsi.

⁴⁰ Wahamatia tiratu mikaxiwe nepuwewieni: Hatsuaku nepikawaku'eirieni nepuwaparewieka, wa'iyaritsie meminetsi'ayemakaxeniki nepuwapitiani, 'anari mepikanetsiku'eirieni.

⁴¹ Nekaniyutemawiekamiki newaparewieti, meta naime ne'iyariki meta naime

kenemitinemateki yuriki 'iki kwieyaritsie nekaniwakayatsamiki.

⁴² »Yawé mipai kanaineni: Kenemiti'atia 'uximatiarika 'iki teiteri wahetsiemieme, mipaita nekatina'atiamiki 'aixia miti'ane tita nemitiwarutaxatia.

⁴³ Kwie mekaniyutinanairiekuni 'iki kwieyaritsie, 'iki hepaitsita mipai xemutiyuane: “Kwie makumawe kanihikiti, teiteri meta tewaxi memitehakumawe, wawiruniyutsixi wahetsia puyetuiya”.

⁴⁴ Wenikamini kwieyaritsie meta Kerutsareme 'aurie, Kura kiekariyaritetsie, mayehiriya, mayeweritsie, meta Nekewi paiti, mana kwie kanitinanaiyamiki tuminiki, xapatsie meteneu'utiaxiakuni, meta kanititseyumariemiki memineniere wahixie —Yawé mipai kanaineni—, ne 'aixia me'itiariekame nekaniwarayeitiamiki».

33

Ke'aixia muwayurimikikai

¹ Yawé niukieya Keremiyaxi hetsia kaninuani hutarieka, kepauka 'akuxi mupiretsutikai kuyaxi watakwa:

² «Mipai kanaineni Yawé mititewa, kwie mutawewi 'aixia mitiuyuri mikama:

³ “Keneneutahawi, ne nekamanita'eiyamiki, pekatinetimaimiki tita mitimamariwawe meta miti'awietsie 'eki 'akuxi pemikatimate”.

⁴ Mipaitsi Yawé kanaineni, 'Ixaheri Kakaixarieya, 'iki kiekaritsie kiite hepaitsita meta Kura kwieyaritsie te'aitamete waparatsiyu hepaitsita, mika'unariexiani mana tuxiyu

memitiwewiexiani memuyuti'awietaki
 memuwakwitiwe wahepaitsita meta watetsariya
 hepaitsita:

⁵ “Wawiruniyutsixi mekani'axiakuni kiekari
 memika'unaki meta mikite memiwatahinyaki.
 Nehaxiaki 'iki kiekari nepikaxeyari,
 nekatnikwinitiamiki mekanitayunikuni
 'axamemiteyuriekaiki.

⁶ »”Yaxeikiata 'aixia meteheu'eriekame
 nekaniwarayeitiamiki, nekaniwati'uayemamiki,
 nekaniwaranayexirimiki, yuriki 'aixia 'iyari
 memu'uwaniki yanekatiniyurimiki.

⁷ Kura meta 'Ixaheri 'aixia me'tiariekame
 nekaniwarayeitiamiki, matiari hepai
 nekaniwaranukuketiamiki.

⁸ Nekaniwa'itimiki 'axamemite'uyuriki ne-
 hepaitsita, naimeki nekatiniwareuyehiwiriemiki
 meminetsi 'aye'uniekaiki.

⁹ Kerutsareme netemawierika kanihikitikamiki,
 meta ne kwikari mixawati nuiwarite kwiepa
 memitama wahixie. Mipai mekatenetimaikuni ne
 ke'aixia nemuwayurie, menitimamakuni, meni-
 tiyiyiakakuni 'aixia nemitiwareukuyatsaki, meta
 kayuwati nemuwapitiaki”.

¹⁰ »Yawé mipai kanaineni: “Xeme mipai
 xeputyuane kename 'iki kiekari 'uni, teiteri meta
 tewaxi me'umawe. Matsi Kura kiekariyaritsie
 meta Kerutsareme kayeyaritsie, makumawetsie
 tewi xeniu hawaiki mikareyeika nitewaxitima,
 hutarieka mekani'enieriekuni

¹¹ temawierika hiwariyariki, neneikeme
 meta wikiwame wakwikari meta Yawé kiita
 memitemawatiwe waniuki pamipariyutsi
 memipitia meta 'ipai mete'ukwiti:

»" 'Pamipariyutsi xekenepitiaka Yawé
 Naimekimitirikaiye,
 Yawé 'aixia mitiuka'iyariki,
 naki'eriyaya yuheyeme mumiemeki' ”.

Yawé mipai kanaineni: “Ne 'aixia me'itiariekame
 nekaniwarayeitiamiki 'iki nuiwarite, matari
 hepai 'aneti kanayeimiki”.

¹² »Yawé Naimekimitirikaiye mipai kanaineni:
 “'Iki kiekari mu'unarie, tewaxi meta teiteri
 memakumawe meta naima wakiekari, hekiameki
 'ixa kanitiyiramiki hakewa tehiwemete
 yumuxatsima memiwaraka'uxipitianitsie.

¹³ Kiekarite mihiriyatsie mukumane, meta
 muweritsie, Nekexi, Wenikamini kwieyaritsie,
 meta Kerutsareme 'aurie, Kura kiekariteyaritsie
 mukumane, muxatsi hutarieka wahiwemete
 mekaniwati'iniatakuni —Yawé mipai kanaineni—.

¹⁴ »"Tukari kanaye'amiki —Yawé mipai
 kanaineni—, kepauka kenemutayi nemeye'atiani
 ke'aixia nemuwayurienikekai 'Ixaheri meta Kura
 wanuiwarite.

¹⁵ »"Iya tukaritsie, meta 'iya wiyaritsie,
 Rawiri hetsie neneikunuiwitiamiki xeime
 'aixia tiuka'iyarime,
 miki 'aixia tiuyeikati kanayeimiki,
 heitseriemeki 'iki kwieyaritsie.

¹⁶ 'Iya tukaritsie Kura kaniwikweitsitiariekamiki,
 meta Kerutsareme 'aixia 'iyari kani-
 uyeikamiki.

Mipai katiniuteriwariwamiki:

'Yawé tahetsiemieme tita mitiheitserie
 pihiki”.

¹⁷ Karikî Yawé mîpai kanaineni: “Hatsuaku xewiti pîkaheuyeweni Rawiri xîyarieyatîti 'Ixaheri teiteriyari wa'uwenitsie mîkahayerinîki.

¹⁸ Metatsiere rewitsixi, mawari wewiwamete xewiti pîkaheuyeweka nehixie mawari taiyariyari miyetuayanîki, meta hatsi mawariyari, meta tukarikî naima mawari memiyetuayanîki”».

¹⁹ Yawé niukieya Keremiyaxi hetsia kaninuani:

²⁰ «Yawé mîpai kanaineni: “Xîka xeme netîratu tukarikî miemete mîka'aye'atîariekaki yaxete'uyurieni, meta netîratu tîkarikî miemetsie, mîpai xeme tukari meta tîkari mîka'aye'anîki xepîyîwawenîkeyu,

²¹ yaxeikîata xepîyîwawenîkeyu xemitit-sanaxîanîki netîratu netî'uximayatsiriwame Rawiri kenemîtiuwewirîekaikî, mîkaheixeiyanîki xewiti 'utîmana 'uwenîeyatsie mayerinîki, meta mawari wewiwamete, rewitsixi memînete'uximayatsiriwamete.

²² Ne yîmîireme netî'uximayatsiriwame Rawiri xîyarieya nekaniwarayeitîamîki meta rewitsixi memînete'uximayatsirîe, xîrawetsixi wahepai memîkayu'îniatsînia meta xiekari haramara tetsita mîtika hepai nekaniwatîpaîmeriyamîki”».

²³ Yawé niukieya Keremiyaxi hetsia kaninuani:

²⁴ «Pepîtimate 'ekî mîpai memutîyuane 'îkî teiteri kenama ne Yawé, newarexîri yuhutame te'aitamete nemîwaranayexeiyaikai. 'Ayumieme neteîterîma mepuwaxanî'erie nuiwari hepai mepîkatewaxeîya.

²⁵ Yawé mîpai kanaineni: “Ne xîka netîratu tukarikî mieme meta tîkarikî mieme

neka'uwewienike, meta 'iniari niukiyari
neka'uwewienike muyuawitsie meta kwiepa
mitiwa'aitia,

²⁶ hiki ne nepuwarexirienikeyu Kakuwu
xiyarimama meta neti'uximayatsiriwame
Rawiri, xeime nepika'anayexeyakekai
nuiwarieya miti'aitaniki 'Apirahami, 'Itsahaki
meta Kakuwu xiyarimama wahetsie. Peru
ne 'aixia me'itiariekame nekaniwarayeitiamiki
nekaniwatinenimayatamiki"».

34

Tserekiyaxi kemirayehitairie

¹ Yawé niukieya Keremiyaxi hetsia kaninuani
kepauka Nawukurunutsuxi Wawiruniyatsie
ti'aitame, Kerutsareme mumienekai meta
kiekarite 'auriena mamametika, yunaime
yukuyaxima wara'inieti meta yunaime
te'aitamete meta hipame teiteri mitiwa'aitiakai
warawititi:

² «Yawé mipai kanaineni, 'Ixaheri Kakaiyarieya:
“Kenemie Tserekiyaxi mipai ketinayemari'itia,
Kura kwieyaritsie ti'aitame, 'ipai kanaineni Yawé:
“Iki kiekari Wawiruniya kwieyaritsie ti'aitame
hetsia nekaniyetuamiki, miki kanitataiyamiki.

³ 'Eki pemi'ata'unaki pepikayiwekaxiani
miki tirikariyaya hetsie, yuriki pekaniwi-
yariemiki pekaniyetuiyamiki ti'aitame hetsia.
Pekanixeyiamiki kemiraka'erie ti'aitame
Wawiruniyu kiekame, miki 'ahixie 'utiniereti
kamenitahawimiki, hiki Wawiruniya paiti
pekananuhaniemiki'.

⁴»"Ayumieme, 'eki, Kura kwieyaritsie ti'aitame, Tserekiyaxi, Yawé kemaine 'ahetsiemieme keneu'eni. Yawé mipai kanaineni: "Eki 'ixiparaki pepikamierieni,

⁵ matsi 'aixia 'iyari pekanimimiki'. Yawé mipai kanaineni: 'Ne mipai nekamatinahaweni, kepauka te'aitamete meripaimiemete memukwitsie, 'apaapama miki wahetsiemieme witsimu'ia kememite'utitaiyaxi mipaita pemikikaku katiniyimiki, me'utitsuati mipai me'utiyuati 'ahetsiemieme: Xia'ui neti'aitiwame'»».

⁶ Kaka'yari niukameya Keremiyaxi 'iki naime Tserekiyaxi katiniutaxatiani, Kura kwieyaritsie ti'aitame, Kerutsareme paiti.

⁷ Hiki mekaniyeweyakaitini Wawiruniya kwieyaritsie ti'aitame kuyaximama Kerutsareme memietiweti, meta Kura kwieyaritsie kiekarite 'akuxi muyuhayewanekai, tatsiari Rakixi meta 'Atseka miki xeikia kiekarite kuraruteya 'amatitetewatika pihikitikai.

Wairiyarika memite'aitiarie kememite'ixinarie

⁸ Yawé niukieya Keremiyaxi hetsia kaninuani Tserekiyaxi ti'aitame tiratu 'uwewieku yunaime teiteri Kerutsareme wahamatia wairiyarika memite'uximayatsitarie muwaxinaki.

⁹ Mipai metenikuxatakaitini yuxexuiti 'ixaheritsixi meniwahayewakekaitini memitewareu'aitia 'ukarawetsixi meta 'ukitsi hepīrayutsixi teiteriyari, meta xewiti huriyu tewiyari pikare'aitiaka.

¹⁰ Yunaiti teiteri meta memanuyetei mipai memite'uxatakai meniwaruhayewa

memitewareu'aitiakai, xewiti pika'uhayewarie mitiwa'aitiakaki.

¹¹ Peru 'ariketa yaxeikia mekateniuyurieni, tawarita mekateniwaruta'aitiani kemi'ane memiwaruhayewakai.

¹² Yawé niukieya Keremiyaxi hetsia kaninuani:

¹³ «Yawé mipai kanaineni 'Ixaheri Kakaiyarieya: “Ne tiratu nekaniuwewieni xe'ukiyarima wahet-sie kepauka 'Ekipitu nemíwarayewititsie, hakewa wairiyarika memitehe'uximayatsitíariekaitsie. Mipai nekatiniwaruta'aitiani

¹⁴ 'atahuta wiyari 'anuyeyeikakaku mepiwakuhayeikawaníekakai hepiyutsixi kemi'ane yikimana muyutuani xeime hetsia. 'Ataxewime wiyari wairiyarika tita'uximayatayu 'ana mekaniwarutatuayaníekaitini. Peru xetutsima mepika'anuenana yamepikatekaki.

¹⁵ Xemeta mipai xe'utiyuaka, xemitewa'aitia xewaruhayewaka, 'aixia xepiyikai, kemínetínake xepite'uyuriekai. 'Akuxi matsi kepauka xeme tiratu xemuwewíekaitsie nehixie xeputiyuanekai, netukita kenemítitewaki mutateríwaríwa.

¹⁶ Hikita ta'aurie xepaxiri, meta kenemítitewa nekapatsiekame xepayeitia. Tawarita yuxexuiti wairiyarika xepiwapitia memixete'uximayatsiriekai 'ukarawetsixi meta 'ukitsi, xewaríxinakatiti hikitari hekwameki xepitewareu'aitia”.

¹⁷ »'Ayumieme Yawé mipai kanaineni: “Mepikanetsi'anueniwawe, yu'iwama memikawahayewaweki. 'Ayumieme ne xehetsiemieme yanekanaineni mítitatuiyaniki —Yawé mipai kanaineni—: kuyaxa nenitatuamiki,

kwiniya meta haakaxa, kemixetiyurieki kwiepa te'aitamete yunaiti menitimamakuni.

18 Netiratu xemutitsanaxiaki, meta nehixie kexemite'uxa xemikahaye'atiaki, tuuru xeiwiwari hikame hixiapa xemuxite hepai nenixeyurimiki, meta hutame xehayexirieka hetsiena xemuyeki tiratu yuri xemayeitianiki.

19 Kura kwieyaritsie miemete memanuyetei meta Kerutsaremetsie, meta paratsiyuta te'uximayatamete meta mawari wewiwamete, meta yunaiti kemi'ane tuuru hixiapa xitekiekametsie memuyeki,

20 neniwayetuamiki memiwaraye'unie wahetsia, memuwakuwautiwe memiwakwiniki, wakaxari wirikixi meta yeutari teyukwa'amete wa'ikwai katinayeimiki.

21 »"Kura kwieyaritsie ti'aitame, Tserekiyaxi, meta memanuyetei wahetsia miemete, nekaniwayetuamiki memiwaraye'unie wahetsia, memiwakuwautiwe mewakwinike wahetsia, tatsiari ti'aitame Wawiruniya kiekame kuyaximama wahetsia, tsepa yatewimeki mihayewakaitikaku.

22 Netinita'aitamiki —Yawé mipai kanaineni—, neniwa'atiamiki 'iki kiekaritsie. Menixetakwikuni, mexetiwiyame, kiekari menayetaiyakuni. Kura kwieyaritsie kiekarite mumanetika 'akumaweme nekanayeitiamiki, ka'akukiepayakame"».

35

Xekawitsixi 'iniari kememitehaki

¹ Yawé niukieya Keremiyaxi hetsia kaninuani, Kuhatsimi Kutsiyaxi nu'aya, Kura kwieyaritsie ti'aitametikaku, mipai katinitahiawe:

² «Xekawitsixi wahetsia kenemie, keniwareta'ini Yawé kiita memayenexianiki mirewayutixexeiritiretsie, muwa kaxie winuyari keniwaru'itia».

³ Hiki Katsaniyaxi nenikuwauni, nehepai mititewa Keremiyaxi nu'aya Kawatsiniyaxi teukarieya, meta 'iwamama meta yunaime niwemama 'ukitsi meta yunaime xekawitsixi teiteriyari.

⁴ Yawé kiita nekaniwarewitini, Kana-hani niwemama 'ukitsi memuwayutixexeiriwatsie 'Irariyaxi nu'aya, Kakaiyari hetsia ti'uximayatame. 'Iki kii memanuyetei memuwayutixexeiriwa wa'aurie kaniuwekaitini, tatsiari Matsehiyaxi Tsaruni nu'aya kiiya heima, tuki kitenie tihweme, memuwayutixexeiriwa waheima.

⁵ Xekawitsixi nekaniwarukatu'irixiani winu watsuteta meta tekixiteta hipineme, hiki mipai nekatiniwarutahiawe: «Xekene'ieka».

⁶ Miki mipai mekaneteniuta'eiya: «Tame winu tepikaye'e, Kunarawi, Xekawi nu'aya tatutsi mipai mutatiuta'aitiaki: “Hatsuaku winu xepikahe'ieka, xeme metatsiere xexiyarima,

⁷ meta kii xepikayuwewirietiwani, 'imiari xepika'etiwani, meta kaxie xepika'uka'etsani, 'iki naime xepikatehexeyani. 'Ixuriki kiiyarita xeikia yuheyemeki xekenayeteni, miixa tukari xemu'uwaniki 'iki kwieyaritsie tewanarixi xemihikiki”.

8 Tame naimeki yatepitekahu Kunarawi, Xekawi nu'aya, tatutsi kemitatiuta'aitia. Winu hatsuaku tepikahe'ieka, ta'itama meta taniwema 'ukitsi.

9 Kii tepikatiwewiwa muwa temayeteniki, kaxie tepikahexeiya meta kwie temuka'etsaniki.

10 'Ixuriki kiiyarita tepayetei meta naimeki yatepitekahu Kunarawi tatutsi kemitatu'aitia.

11 Peru kepauka Nawukurunutsuxi Wawiruniya kwieyaritsie ti'aitame 'iki kwieyari mutami, 'ana mipai teputiyua: “Hikimitika Kerutsareme paiti tepiyehu, tepitata'una, kuyaxi wawiruniyutsixi meta tsiriyutsixi waheki”. 'Ayumieme hiki Kerutsareme tepititei».

12 Hiki Yawé niukieya Keremiyaxi hetsia kanin-uani:

13 «Mipai kanaineni Yawé Naimekimitirikaiye, 'Ixaheri Kakaiyarieya: “Kenemie yunaime teiteri Kura meta Kerutsareme kiekatari mipai ketini-waretahawi: 'Ikiki mipai xeketenetimati meta ne'aitsika xekenaye'atia —Yawé mipai kanaineni—

14 Kunarawi xiiyarimama Xekawi nu'aya yamekatenikahuni kename winu meka'iekakekai memitehahawariwakaiki, hiki 'akuxi mepika'ie'e kariki mekaneienieka watutsi kemitiwaru'aitia. Xeme matsi miixa yanetixekihawekakutiti, yaxepikatekakiniwawe.

15 Yaxeikiata, nepikatihayewa nex-eheni'airiwati meminete'uximayatsirie neniukametema, mipai nemixetitahaweki: 'Huye 'axami'ane xekeneuhayewari, xekeneyumanetsikitia kexemiteyurieki meta hipameri kakaiyarixi xepikawaruweiyani

xemite'wa'uximayatsiriekaki. Mipai 'ana
 xeniu'uwakuni kwie nemixeyetuiritsie meta
 xetutsima nemuwayetuiriekait'sie'. Peru
 xeme xepikanetsi'eniwawe, kenemaine
 yaxepikatekakiniwawe.

¹⁶ Kunarawi xiiyarimama Xekawi
 nu'aya, mekaneye'atiani 'aitsika watutsi
 kemitiwaru'aitia, matsi 'iki teiteri mepikanetsi
 heu'enie'".

¹⁷ »'Ayumieme Yawé mipai kanaineni, Kakaiyari
 Naimekimitirikaiye, 'Ixaheri Kakaiyarieya:
 "Kura hetsiemieme meta yunaime Kerutsareme
 kiekatari wahetsie nekanenini'amiki,
 naime 'uximatiarika nemixe'utaxatia,
 nexe'utahiawekutiti yaxepikatekaki, nexe-
 hahiawekaku xekapinetsi'uta'ei'».

¹⁸ Yaxeikia Keremiyaxi mipai xekaw-
 itsixi katiniwarutahiawe: «Yawé mipai
 kanaineni Naimekimitirikaiye, 'Ixaheri
 Kakaiyarieya: "Xeme xemeye'atiaki Kunarawi
 xe'ukiyari 'aitsikaya, meta naime kemutayi
 yaxemitekahuki meta yaxemite'uyuriki naime
 miki kemixetiu'aitia,

¹⁹ Yawé mipai kanaineni Naimekimitirikaiye,
 'Ixaheri Kakaiyarieya: 'Kunarawi, Xekawi
 nu'aya, yuheyemeki xeime nuiwari pexeiyani
 kaheuyewekameki mineti'uximayatsiriekaki
 naime tukaritetsie'».

36

*Ti'aitame Kuhatsimi Keremiyaxi xapaya mu-
 tataiyaxi*

¹ Tki Yawé niukieya Keremiyaxi hetsia kanin-uani Kuhatsimi Kutsiyaxi nu'aya nauka wiyari ti'aitakaku, Kura kwieyaritsie:

² «Xapa mukwikwiya kenekuwawa mana ketinaka'utia naime kenemimatiutaxatia kepauka Kutsiyaxi muyeikakaitsie mieme, nematikuxaxatiwakai hiki 'akuxi yaxeikia nemutaine 'Ixaheri hepaitsita, meta Kura meta hipame nuiwarite wahetsiemieme.

³ Kepauka Kura kiekatari mipai memitehetimani naime 'uximatiarika wahetsiemieme kenemitiwaranini'airieni kenemitiku'eriwa, heiwati mete'uhayewa 'axa'anemeki kememite'u'uwa, meta ne nemitiwareueyehiwirieniki 'axakememite'uyuriki».

⁴ Keremiyaxi Waruki kaniuta'inieni Neriya nu'aya, miki tikuxaxatiwakaku, Waruki tinaka'utiwakaitini xapa mukwikwiyaitsie naime Yawé kemitiatahiawekai.

⁵ Hiki Keremiyaxi Waruki mipai katiniutahiaawe: «Nepanutahiya nepikayiwe Yawé tukita nemeutahani.

⁶ 'Ayumieme kenemie Yawé tukita hakiya tukariyaritsie, muwa kenakateriwa teiteri Kerutsareme kiekatari wahixie Yawé niukieya kenemetiutaxatia meta xapa mukwikwiyaitsie kepemiraka'utia. Yaxeikiata tsiere yunaime teiteri Kura kiekatari keniwarakateriwiri yukiekaritsie memayeixia.

⁷ Heiwati wa'iwaaurika Yawé hetsia miniye'a, yuxexuti memitehayewaki ke'axaxemite'u'uwaki, kaniyuritini waikawa kanimariweni haxia Yawé muwarutaxatia

yamitiyurieniki 'iki teiteri wahepaitsita».

⁸ Waruki Neriya nu'aya yakatinikayani Kakaiyari niukameya Keremiyaxi kemitita'aitiakai: Yawé tukieyata, xapa mukwikwiyaitsie kemiraye'ukai kanakateriwa.

⁹ 'Atanauka metseriyaritsie 'auxiwime wiyari ti'aitakaku Kuhatsimi Kutsiyaxi nu'aya, Kura kwieyaritsie ti'aitame, yunaiti Kerutsareme kiekatari meta hipame Kura kiekariteyaritsie memayeixiakai kiekatari, meniuta'inierieni memuyuhakieniki Yawé hetsiemieme.

¹⁰ Waruki wapaiti kanautiyani Yawé tuki takwa 'upaiti, Kitenie Mihekwa mititewa miranutahakitiretsie, mana Kemariyaxi Tsapani nu'aya memuwayutixexeiriwatsie paiti, kemituiyi ti'utiwame, xapa mukwikwiyaitsie Keremiyaxi niukieya maye'ukai kanekateriwa yunaime teiteri wahixie.

¹¹ Mikahiyaxi Kemariyaxi nu'aya Tsapani teukarieya, naime Yawé niukieya kaniu'enieni xapa mukwikwiyaitsie maye'ukai.

¹² Hiki kaneyani ti'aitame paratsiyuy-ata, kemituiyi ti'utiwame kiita, hakewa memeyuxeiriekai yunaiti memanuyetei, tatsiari, kemituiyi ti'utiwame 'Eritsama, Rerahiyaxi Tsemahiyaxi nu'aya, 'Erinatani 'Akuwuxi nu'aya, Kemariyaxi Tsapani nu'aya, Tserekiyaxi 'Ananiyaxi nu'aya meta yunaiti memanuyetei.

¹³ Mikahiyaxi naime katiniwarutaxatiani tita mitiu'eni Waruki mirakateriwakai teiteri wahixie.

¹⁴ Hiki yunaiti memanuyetei Yehuri Netaniyaxi nu'aya mekaneni'ani, Tseremiyaxi teukarieya, Kutsi tutsieya, Waruki mipai mititahiaweki: «Xapa

mukwikwiya teiteri wahixie pemekateriwaxi kenahurieti, kenamie». Waruki Neriya nu'aya xapa 'utihurieka wahetsia kaninuani.

¹⁵ Hiki memanuyetei mipai mekatenitahiawe:

—'Akenayerika ketanakateriwiri miki xapa mukwikwiya kimiraye'uxa.

Waruki wahixie kanekateriwa.

¹⁶ Kepauka mekani, kwini metemamati kwi mekaniyuxexeyakaitini, mipai metenitahiawe:

—Hikimi 'ikiki naima mipai tepite'itahiawe ti'aitame.

¹⁷ Hiki Waruki mipai mekateniuta'iwawiya:

—Ketatineutaxatia, ¿kepereimaika kuta 'iki pepiraka'utia? ¿Keremiyaxitsi menetaxatia?

¹⁸ Waruki mipai katiniwaruta'eiya:

—Huu, miki pineretaxatia, neta xapa mukwikwiya yiwimeki nepiraka'utia.

¹⁹ Hiki memanuyetei Waruki mipai mekateniutahiawe:

—'Eki meta Keremiyaxi, xekeneyuti'awieta. Xewiti karakumaikaku hakewa xemeyu'awieta.

²⁰ Xapa mukwikwiya me'uku'eirieka kemitiuyi ti'utiwame 'Eritsama kiita, memanuyetei takwa mekaniu'axiani, ti'aitame hixie, mipai mekatenitahiawe kemitiuyikai.

²¹ Ti'aitame, Yehuri kaniutani'ani xapa mukwikwiya muwaumieki, Yehuri neyani 'Eritsama memuwayutixexewatsie xapa mukwikwiya nekuhurieni nekateriwa ti'aitame hixie meta yunaima memanuyetei wahixie hamatiana memayetekai.

22 'Atanauka metseriyaritsie mekaniyiakaitini, 'ayumieme ti'aitame yukiita nayekateitini muhaitikaiki, ti tatikaime 'aurie nikixekaitini.

23 Kepauka Yehuri yapapaimeme miyeteriwarimekai hahaiakame yatini nanaukakame, ti'aitame ti'utiwame nawaxayaki nenuxitekekaitini taipa neiwiwakaitini. Mipai xapa mukwikwiya naime katiniutaxitiani, naiti taipa kaniutaxini.

24 Ti'aitame meta memanuyetei tima mepika'utimama, nitima yukamixa mepikaheukatsanaxia.

25 Mipai ti'aitame katiniuyurieni, me'iku'imaiyakakutiti 'Erinatani, Rerahiyaxi meta Kemariyaxi xapa mukwiwiya mikatataianiki, peru ti'aitame pikawaru'eni.

26 Matsi pita Kerameri kaniutani'ani yuniwe 'uki, Tserahiyaxi 'Atsirieri nu'aya, meta Tseremiyaxi 'Awireri nu'aya, ti'utiwame Waruki memuwiyaki meta Kaka'yari niukameya Keremiyaxi. Peru Yawé puwaruti'awietakairi.

27 Ti'aitame xapa mukwikwiya 'utataiyakuri Waruki miraka'utiakai Keremiyaxi tikux-axatiwakaku, Yawé niukieya Keremiyaxi hetsia kaninuani:

28 «Tawari xeime xapa mukwikwiya keneuti-hurieka, yaxeikia ketineu'utia xeime xapa mukwikwiyakaitisie kemireuku'ukai, Kuhatsimi mitataiyaxi, Kura kwieyaritsie ti'aitame.

29 Mipai Kuhatsimi ketineuta'imaiya, Yawé mipai kanaineni: “Eki 'iya xapa mukwikwiyakai peputataiyaxi, mipai pe'utaiti: ‘¿Titayari 'ena peraka'utia kename Wawiruniya kwieyaritsie

ti'aitame 'uhamie 'iki kwie mika'unaki meta yunaima mitiwatayuniyaki teiteri meta tewaxi?"

³⁰ 'Ayumieme Yawé mipai kanaineni, Kuhatsimi, Kura kwieyaritsie ti'aitame hetsiemieme: "Xewitiri miki nuiwarieya Rawiri 'uwenieyatsie pikahayerini, kaxarieya nehiiyamiki, xiripa ni-huimiki meta tikariki haitipa kaniukaikamiki.

³¹ Nekatinikwinitiamiki 'axakemitiuyuriki, xiiyarimama meta te'i'uximayatsiriwamete. Wahetsiemieme nekanenini'amiki, meta Kerutsareme meta Kura kiekatari wahetsiemieme, nekatiniwaranini'airiemiki 'axamiti'anene tita nemitiwarutaxatiakai, memikanetsi'anuneniki"».

³² Hiki Keremiyaxi tawari xeime xapa mukwikwiya kaniutihurieni, ti'utiwame Waruki kaniuhuritariani Neriya nu'aya. Waruki xapa mukwikwiyatsie katinaka'utiani naime Keremiyaxi kemutayi, matiari xapa mukwikwiyakai hepai ni'anekaitini, ti'aitame Kuhatsimi mitataiyaxi. Matsi tawari waikawa nanutiniitarieni hepaina raniyitikaiti.

37

Kemiranutahiya Keremiyaxi

¹ Wawiruniyatsie ti'aitame Nawukurunutsuxi, Kura kwieyaritsie miti'aitametini ki Tserekiyaxi, Kutsiyaxi nu'aya kananukakeni, Kekuniyaxi Kuhatsimi nu'aya hetsiemieme.

² Peru Yawé niukieya mepika'u'eni Keremiyaxi kemitiwarutaxatiakai, Tserekiyaxi meta ni'arimama, ni teiteri Kura kwieyaritsie memitamakai.

³ Hiki ti'aitame Tserekiyaxi, Kukari Tseremiyaxi nu'aya meta mawari wewiwame Tsupuniyaxi

Matsehiyaxi nu'aya, Kakaiyari niukameya
 Keremiyaxi mipai memitehetahiaweki:
 «Tahetsiemieme keneuyutanenewi, Yawé
 takakaiyari pewawirieti».

⁴ 'Ana 'akuxi Keremiyaxi teiteri watsata kani-
 uyeikakaitini, kapanutahi yawekai 'akuxi.

⁵ Miki tukaritsieta Parahuni kuyaximama
 mekanayekinekaitini 'Ekipitu kwieyaritsie.
 Kepauka wawiruniyutsixi memite'utamari
 Kerutsareme mekunati hiki 'ana menekine.

⁶ Yawé niukieya Kakaiyari niukameya
 Keremiyaxi hetsia kaninuani:

⁷ «Yawé mipai kanaineni, 'Ixaheri Kakaiyarieya:
 “Mipai xeketenetahiawi ti'aitame Kura kwieyarit-
 sie mieme mixehetani'a xeminetsita'iwawiyaki:
 ‘Parahuni kuyaximama memayeki mexe-
 parewienike, mekanakunuaxiakuni 'Ekipitu paiti.

⁸ Wawiruniyutsixita mekanakunuaxiakuni 'iki
 kiekari memika'unaki, menixetiwiyakuni, 'ana
 kiekari menitataiyakuni’”.

⁹ »Yawé mipai kanaineni: “Mipai
 xepikateku'eriwani kename wawiruniyutsixi
 meyehu. Yaki xekateniku'eriwani. Miki
 mepikayehu.

¹⁰ Tsepa yunaime xemitewarukwi
 kuyaxi wawiruniyutsixi, hipati xeikia
 xika meyuhayewake mete'uka'eniwati
 mematiteitsie, miki mekananuku'uikuni kiekari
 mekanitataiyakuni’».

¹¹ Kepauka Parahuni kuyaximama
 me'ayekineku, kuyaxi wawiruniyutsixi
 Kerutsareme memuku'eiri,

12 'ana Keremiyaxi Kerutsareme
nayejanikekaitini Wenikamini kwieyaritsie
niyemiekaitini, mana 'iwamama wakwie
miyetuiyarijenikekai ranupiihike.

13 Hiki Wenikamini kitenieyaritsie
hautahaximekaku, Kaka'yari niukameya
Keremiyaxi, kuyaxi tiwa'aitiwame 'Iriyaxi
Tseremiyaxi nu'aya, Kananiyaxi teukarieya,
mipai katinitahawe:

—'Eki wawiruniyutsixi pewatinihike
pekaniihieneni.

14 Keremiyaxi mipai katinitahawe:

—Yaki pepaine, ne wawiruniyutsixi
nepiwatinini nepikatiku'eriwa.

Peru 'Iriyaxi yaki tinita'eririeni, 'iwiyaka kanei-
hana memanuyetei wahetsia.

15 Miki waikawa mekaniuyeha'ani Keremiyaxi
hepaitsita, meheitiwaxiaka menenutahiani
kemituiyi ti'utiwame Kunatani kiita, katsariyana
memayeitiata.

16 Mipai Keremiyaxi katinanutahiiyani, watix-
awakaku neukahiiyani, miixa tukari muwa nati-
wekaitini.

17 Ti'aitame Tserekiyaxi katiniutani'ani
Keremiyaxi mi'atiarijeniki paratsiyuyata, muwa
kanita'iwawiya 'awie:

—¿Tawari Yawé niukieya 'ahetsia katiye'awe?

Keremiyaxi mipai katinita'eiya:

—Huu, ti'aitame pekaniiyetuiyamiki ti'aitame
Wawiruniya kiekame hetsia.

18 Hikita, Keremiyaxi ti'aitame Tserekiyaxi ka-
niuta'iwawiya:

—¿Ketita 'axanetiuyuri 'ahepaïtsita ti'aitame, yatini pemiŋiwa'aitia wahepaïtsita, yatini 'ateiterima wahepaïtsita, ketitayari peneranutaŋia?

¹⁹ ¿Hakewari Kakaïyari niukametemama, memitexekuxaxatiwakai mipai me'utiyuati, kename Wawiruniyatsie ti'aitame kaxetakwinikekai xeme meta 'iki kwieyari?

²⁰ Peru hiki yemeki nepimatsiwawirie ti'aitame pepinetsi'enieni, tawari pepikanetsiheni'awani kemitiuyi ti'utiwame Kunatani kiita, muwa titi neminemi.

²¹ Hiki ti'aitame Tserekiyaxi, Keremiyaxi kaniuta'aita kuyaxi watakwa miyewiyaniki, mexi paa xuawekai kiekaritsie, katiniuta'aita mukumikiwaniki paa huxunuta mukwaxiyarietika, mawewiya kayeyaritsie. Mipai tinaka'iyuniwakaitini tukariki Keremiyaxi kuyaxi watakwa.

38

Keremiyaxi putsuta matiwe

¹ Tsepatiyaxi Matani nu'aya, Kerariyaxi Patsuxi nu'aya, Kukari Tseremiyaxi nu'aya meta Patsuxi Marikiyaxi nu'aya, mipai mekatenumarieni kename Keremiyaxi mipai tiwakihawekai teiteri:

² «Yawé mipai kanaineni: “Kemi'ane 'iki kiekaritsie muyuhayewa kanimimiki haakaki, 'ixiparaki yatini kwiniyaki. Peru kemi'ane wawiruniyutsixi wahetsia muyuyetuani kaniuyeikamiki. Meme'iwapai kaniyuyetuamiki, 'ana matsi kanitawikweimiki”.

3 Yawé mīpai kanaineni: “‘Iki kiekari Wawiruniyatsie ti'aitame kuyaximama mene'iwakuni meta xenitiwiyariekuni”».

4 Memanuyetei ti'aitame mīpai mekateniutahiawe:

—‘Iki tewi tepimieni. Mīpai tikuxatati puwamariuta kuyaxi meta teiteri 'iki kiekaritsie memuyuhayewatiwe. ‘Iki tewi 'aixia mīti'ane pikatikuwaune 'ena kiekatari wahetsiemieme, matsi 'axamemi'itiarieniki xeikia.

5 Ti'aitame Tserekiyaxi mīpai kaniutayini:

—Nepixeyetuirie. Ne tsepa nemiti'aitame xeme nexeyaye'unieti nepika'ayani.

6 Hiki miki Keremiyaxi me'uwiyaaka, kaunariki me'iwitiati putsuta mekaneikahiani kuyaxi watakwa, Marikiyaxi kaniputsuyatikaitini ti'aitame nu'aya. Peru miki putsuta haa pika'uyemakai, haxu xeikia puyekatei mikita Keremiyaxi kaniukahanieni.

7 'Etiupe tewiyari 'Ewemereki, ti'uximayatame ti'aitame hetsiemieme, katiniutamarieni kename putsuta Keremiyaxi heukahiyakai. Hiki kepauka mirakuxaxatsiwa ti'aitame 'uyeikakaku Wenikamini 'itupariyari meuwetsie,

8 'Ewemereki paratsiyuta kaniwayeyani mīpai katinitahiawe:

9 —Ti'aitame meta neti'aitiwame, 'iku teiteri 'axamepīte'uyuri. Keremiyaxi putsuta mepeukahia, muwa haakaki kanimimiki, paa mumawekiri 'iki kiekaritsie.

10 Hiki ti'aitame 'etiupe tewiyari 'Ewemereki mīpai katiniuta'aitiani:

—Yuhaikame 'ukitsi keniwareta'inieka
Keremiyaxi xekenewatihani putsuta mexi
kahemiwe.

¹¹ 'Ewemereki mipai katiniuyurieni,
meta paratsiyuta neutahani 'ixurikite
mirewati'utsiwatsie, meripaiti timieme
rewayehurieka, putsuta Keremiyaxi tineuka-
tuirieni kaunaritsie.

¹² 'Ewemereki Keremiyaxi mipai katiniu-
tahiawe:

—Axetia keneuta'itaxia 'iki 'ixurikite
'axamiti'anene, kaunari mikamerekwinitiakaki.

Mipai katinikayani Keremiyaxi.

¹³ 'Ukitsi kaunari muwa meheukawiwieka
mekanewatihana putsuta. Keremiyaxi kuyaxi
watakwa kaniyuhayewa.

Tserekiyaxi Keremiyaxi kemitiuta'iwawiyaxi

¹⁴ Tserekiyaxi ti'aitame katiniuta'aita
Keremiyaxi manuwitikieniki Yawé tukita
hairieka kitenieyaritsie, muwa mipai
katinitahiawe:

—Tixaitiki nepimatita'iwawiya, ximixixi tixaiti
pepikaneranukanamiriwani.

¹⁵ Keremiyaxi mipai ti'aitame katiniuta'eiya:

—Xika nemetsi'utaxatiani neti'aitiwame, 'eki
pekanenita'aitamiki nemumierieniki. Xika
nemetsi'uta'ixatsitiani, pekapinetsi'enieni.

¹⁶ Peru Tserekiyaxi 'awie mipai Keremiyaxi ka-
tiniutahiawe:

—Yawé hixie mipai nepimerahiawe, tukari
mitatsi'upitia, nepikamatsimieni meta
nepikamatsiyetuani 'iki memetsimieku wahetsia.

¹⁷ Keremiyaxi mipai Tserekiyaxi katiniu-
tahiawe:

—Mipai kanaineni Yawé Naimekimítirikaiye, 'Ixaheri Kakaiyarieya: “Xika 'eki ti'aitame peyutatواني kuyaxi tewa'aitiwamete Wawiruniya kwieyaritsie ti'aitame hetsia miemete wahetsia, pekanitawikweimiki meta 'iki kiekari pikatataiyarieni, 'Eki ti'aitame meta 'atiriyama 'amekaniu'uwakuni.

¹⁸ Peru xika pekayuyetواني kuyaxi tewa'aitiwamete Wawiruniya kwieyaritsie ti'aitame hetsia miemete wahetsia, karireutsixi 'iki kiekari mekana'iwakuni, kanitataiyariemiki meta xeme xemuyuta'una xepikayiwexaxiani”.

¹⁹ Tserekiyaxi ti'aitame mipai kaniutayini:

—Ne huriyutsixi nepiwareumakaxe wawiruniyutsixi memiwarutini, tititi miki wahetsia neminiyetuiya meminetsitinanaimaniki.

²⁰ Keremiyaxi mipai katinita'eiya:

—Ti'aitame Yawé niukieya keneu'enieka ne kenemetikuxaxatiwa, 'ana wawiruniyutsixi wahetsia pepikayetuiyani. 'Eki 'ana 'atsipepikaranuyeyani, 'atukari pepitawikweitsitiani.

²¹ Peru xika heitseriemeki pekayuyetواني, Yawé mipai kanetinahaweni:

²² Yunaiti 'ukarawetsixi Kura kwieyaritsie ti'aitame paratsiyuyata memuyuhayewatiwe mekaniyetuiyakuni kuyaxi tewa'aitiwamete Wawiruniya kwieyaritsie ti'aitame hetsia miemete wahetsia, mikita mipai mekanitiyuakuni 'ahepaitsita:

»“Ahamikuma 'aixia pemitiwamate mekameniu'itani meta mekamena'iwa. 'A'ikate peuyuyune haxupa, 'ahamikuma mepimetsi'uku'eiri”.

23 »Yunaiti 'ukarawetsixi meta 'aniwema 'ukitsi mekaniyetuiyakuni wawiruniyutsixi wahetsia, 'ekita ti'aitame pepikayiwekaxiani pemi'ata'unaki, matsi Wawiruniyatsie ti'aitame hetsia pekaniyetuiyamiki meta kiekari kanayetaiyariemiki».

24 Tserekinyaxi Keremiyaxi mipai katiniuta'eiya:

—'Iki niukiyari hepaitsita xewiti pikatimaika, nikahirixia pe'umini.

25 Xika memanuyetei metehetimani kename ne 'ahamatia netiutaxa, xika me'u'axiame mipai memete'utahiawe: “Ketatineutaxatia ti'aitame kehepai pemiutahawixi, meta miki kehepai metiutahawixi, tixaiti pepikataranukanamirieka, mexika pekatiutaxata tame tekamenimiekuni”,

26 'ekita mipai pekatiniwatahiawimiki: “Ti'aitame netawawirienike nepunua tawari mikanetsiheni'awaniki Kunatani kiita, muwa neheminiki”.

27 Hiki mipai katiniyini. Yunaiti memanuyetei mekaniu'axiani Keremiyaxi meti'iwawiyake, peru miki kaniwaruta'eiya kehepai mititahiawekai ti'aitame. Hiki mekanihayewa, xewiti mika'u'enakaiki miki kememite'uxataka.

28 Keremiyaxi Kuyaxi watakwa kaniyuhayewakaitini kepaukake Kerutsareme muka'unarie.

*Kerutsareme kemitiuka'unixi
(Ker 39:1-10 - 2Te 25.1-12, Ker 52:4-16)*

Kerutsareme mipai katiniuka'unarieni:

39

¹ Tamamata metseriyaritsie, Tserekiyaxi ti'aitakaku 'atanauka wiyari Kura kwieyaritsie, 'ana ti'aitame Nawukurunutsuxi Wawiruniya kiekame yunaime yukuyaxima warawititi Kerutsareme mekaniu'axiani menaketikine.

² Naurieka metseriyaritsie, 'atanauka tukaritsie, tamamata heimana xewi wiyaritsie Tserekiyaxi ti'aitakaku, kiekari kuraruyaritsie meneu'ine,

³ muwa meneuhaxiani Wawiruniya kwieyaritsie ti'aitame kuyaximama tewa'aitiwamete yunaiti, kitenie hixiapa miemetsie menitiyaxe: Nexikari-Tsaretsexi Tsamikaxi kiekame, Newu Tsaritsekini, xewiti mariwemeki mihiritiari, Nexikari-Tsaretsexi, meta yunaiti ti'aitame Wawiruniyu kiekame hetsia miemete memanuyetei memihikitikai.

⁴ Waruxeiyaka Tserekiyaxi Kura kwieyaritsie ti'aitame meta kuyaxi yunaiti meniuyuta'una, yiwikita meniwayekine ti'aitame mira'etsa huyeyari 'utia, 'itupari hutakuraruyari meuwiettsie meniuyekine, 'Arawa huyeyari menanukuweiya.

⁵ Peru Kuyaxi wawiruniyutsixi mekaniwaranukuweiya Keriku makuweritsie mekaniwaruye'axe. Mana Tserekiyaxi mekaniuwiya mekaneihana Nawukurunutsuxi ti'aitame Wawiruniyu hetsia, Xiwira mukatei Kamati kwieyaritsie. Mana yaniutayini kemi'itiarikenekai Tserekiyaxi,

⁶ nierekaku niwemama 'ukitsi wakiipi kananutixitekiexiani, metatsiere yunaiti Kura kiekatari waikawa memiparewiekai.

⁷ Hikî Tserekiyaxi kaniuta'aitsieni hixiteya mayetikiexianiki, wurunitse tepîayariki kaniuwitiarieni manuhanieniki Wawiruniya paiti.

⁸ Wawiruniyutsixi paratsiyu mekaniutaiya meta teiteri wakii, Kerutsareme kuraruyari mekaniuta'una.

⁹ 'Imatirieka Nawutsararani kuyaxi tiwa'aitiwame, teiteri memuyuhayewatîwekai metatsiere wawiruniyutsixi memuwartinîkai, Wawiruniya paiti kaniwarehapani.

¹⁰ Nawutsararani Kuyaxi wa'ukiyari, Kura kwieyaritsie xeikia kaniwaruhayewa teiteri tixaiti memikateheuxeiyakai. Miki 'ana kwie kaniwaruxatiani meta kaxie maye'etsiekai.

¹¹ Keremiyaxi hetsiemiemeta, ti'aitame Nawukurunutsuxi Wawiruniya kiekame mipai Nawutsararani kuyaxi wa'ukiyari katiniuta'aitiakaitini:

¹² «'Aixia ketine'iwiyani pekatikwinitiatî, tita mireuyehîwa naime ketinekupiniriekâ».

¹³ Kuyaxi wa'ukiyari Nawutsararani, Newutsatsiwani ti'uximayatame waikawa mitihiritiarie, Nexikari-Tsaretsexi xewiti mariwemekî mitihiritiarie meta yunaiti Wawiruniya kwieyaritsie ti'aitame hetsia te'uximayatamete,

¹⁴ mekateniuta'aita Keremiyaxi muwayehanianiki kuyaxi watakwatsie, Kerariyaxi 'Akikani nu'aya hetsia mekanihiani, Tsapani teukarieya, memenuwitiniki tawari yukie. Mipai Keremiyaxi teiteri wahamatia 'uyeikati kanayani.

15 'Akuxi Keremiyaxi pîretsutikaku kuyaxi watakwa Yawé mîpai katinitahiawe:

16 «Kenemie meta 'Ewemereki mîpai ketinetahiawi, 'etiupe tewiyari, Yawé Naimekîmitîrikaiye mîpai kanaineni 'Ixaheri Kakaiyarieya: “Neniuki nekanaye'atiamiki kenemutayi 'iki kiekari hepaitsita, 'axamiti'aneki meta hawaiki 'aixia miti'aneki. 'Iya tukaritsie, 'eki pekaninierimiki kepauka mîpai mitiyinitsie.

17 Peru miki tukaritsie ne nemenitawikweitsitiamiki, —Yawé mîpai kanaineni—, teiteri pemîwarayemakaxe mepîkametsi'axe.

18 Netsi yuriki nekamanitawikweitsitiamiki, —Yawé mîpai kanaineni—, pekapîmierieni 'ixiparaki, matsi 'atukari pekana'iwamiki, nehetsie yuri pemituuta'eriki”».

40

Keremiyaxi kemitiuxinarie

1 Yawé niukieya Keremiyaxi hetsia kaninuani 'arike Nawutsararani kuyaxi tiwa'aitiwame 'ixînakû Xama kiekariyaritsie. Nawutsararani mana nitaxeyakaitini pîretsutsiekame hiakame tepiaki, Kura kiekatari meta Kerutsaremetari wahamatia Wawiruniya memanuhapanienikekai.

2 Kuyaxi tiwa'aitiwame Keremiyaxi yuxaitame 'uta'inieka mîpai katinitahiawe: «Yawé 'akakaiyari 'iki 'uximatiarika hetsiemieme mîpai katiniu'aita 'iki kwieyari hetsiemieme,

3 hikîri Yawé kemutayikai kaneye'atiani. 'Iki naiti yapîtixeyurie Yawé hepaitsita 'axaxemite'uyuriki meta niukieyatsie yaxemîkatekakiki.

⁴ Peru hiki nekamenixinamiki 'amamatetsie tepiaki pemihiki. Xika peheuyeimikini nehamatia Wawiruniya, hikimitsi, ne nekamaneta'iwiyamiki. Xikata yapekara'eriwani, keneukunua. Keneutanierixia kemakuyewa, hakewa metsihekunanakeni kenemie».

⁵ Keremiyaxi 'atsikahainekaku, Nawutsararani tawari mipai tinitahiawe: «Kenemie Kerariyaxi 'Akikani nu'aya hetsia, Tsapani teukarieya, ti'aitame Wawiruniya kiekame kanenukakeni Kura kiekariyaritsie kuwexinaruri mihikitiniki, hamatiana keneyeikani meta 'ateiterima wahamatia, yatini tsepa hakewa mimatsihenakeni».

Hiki kuyaxi tiwa'aitiwame tinimini 'ikwai meta 'imikieri, hiki nitatuani.

⁶ Hiki Keremiyaxi neyani Kerariyaxi 'Akikani nu'aya hetsia, Mitsipa kiekariyaritsie, hamatiana niuyuhayewa kiekari hixiapa, kiekari 'akuxi muiyuhayewanekai miki kwieyaritsie.

Kerariyaxi kemitiumierie

(Ker 40:7-9, 41:1-3 - 2Te 25:22-26)

⁷ Kepauka memitehetima memanuyetei meta kuyaxi yeuta memititekai kename ti'aitame Wawiruniya kiekame Kerariyaxi 'anukakekai 'Akikani nu'aya, mikuwexinaruritiniki miki kwieyaritsie, kename 'ihiritiakai 'aixia mitimaikaiki teiteri 'ukitsi, 'ukarawetsixi metatsiere tiri, meta tixaiti memikateheuxeiya miki kwieyaritsie memitamakai 'akuxi Wawiruniya memikahehapaniewawekai,

⁸ hiki menekine Mitsipa Kerariyaxi hetsia meheyutaxatake. Menihikitikaitini: 'Itsimaheri Netaniyaxi nu'aya, Kuhanahani Kunatani Kareya

niwemama 'ukitsi, Tserahiyaxi Tanikumeti nu'aya, 'Epahi niwemama 'ukitsi Netupa kiekame, meta Ketsaniyaxi Mahaka kiekame nu'aya teiterimama yunaiti.

⁹ Kerariyaxi, 'Akikani nu'aya, Tsapani teukarieya, mipai tiniwarutahiawe meta teiterimama: «Wawiruniyutsixi xepikawamakaka. Xika xeme 'ena xeyuhayewani 'iki kwieyaritsie xeheyexeiyati ti'aitame Wawiruniya kiekame, ne mipai nepaine 'aixia 'iyari xepu'uwani.

¹⁰ Ne Mitsipa nenyuhayewakamiki xehetsiemieme nemaniukaniki wawiruniyutsixi wahetsia 'enapai memiye'axetsie. Peru xeme xeketenetsutiaka xete'utati kaxie winuyari, 'ikwaxi wita timieme meta hatseiti, kiekaritsie xekeneutiteni hakewa xemetitekai».

¹¹ Yunaiti huriyutsixi Muhawi memu'uwakai 'Amuni meta 'Erumi, metatsiere hipame kwieyaritsie memu'uwakai, mipai metenetimani kename ti'aitame Wawiruniya kiekame yayupaimeme waruhayewakai Kura kwieyaritsie mieme, kuwexinaruriki 'enukakeka Kerariyaxi, 'Akikani nu'aya, Tsapani teukarieya.

¹² Hiki yunaiti huriyutsixi menu'axiani Kura kwieyaritsie, naitsarie hakewa memekinekai. Me'u'axiaka Mitsipa meniyutaxata Kerariyaxi hetsia, mikitatsiere kaxie winuyari meniuti'ina meta 'ikwaxi wita timieme waikawame.

¹³ Kuhanahani Kareya nu'aya, meta yunaiti manuyetei, kuyaxi meyiniti yeuta memetitekai, meniyutaxata Kerariyaxi hetsia Mitsipa kiekariyaritsie,

¹⁴ mipai mekatenitahiawe:

—¿Petimate Warixi ti'aitame 'Amuni kiekame, 'Itsimaheri meyení'a Netaniyaxi nu'aya mumet-simieniki?

Peru Kerariyaxi, 'Akikani nu'aya yuri pikatiwaruta'eriri.

¹⁵ Mitsipa kiekariyaritsie Kuhanahani Kareya nu'aya mipai Kerariyaxi katiniutahiawe 'awie:

—Keneneupitia 'Itsimaheri Netaniyaxi nu'aya nemumiemiaki. Xewiti 'atsikatimaikaku. ¿Ketitayari tete'l'eirieka mimetsimieniki? Matsi xika mipai tiyini mekanitayeixiakuni huriyutsixi 'a'aurie memu'axia, mekaneuyewekuni keyupaumeti memuyuhayewatiwe Kura kiekariyaritsie.

¹⁶ Peru Kerariyaxi, 'Akikani nu'aya mipai Kuhanahani Kareya nu'aya katiniuta'eiya:

—Mipai pepikatiku'eriwani. Pi'itarika kepe-mainie 'Itsimaheri hetsiemieme.

41

¹ 'Atahutarieka metseriyaritsie 'Itsimaheri Netaniyaxi nu'aya 'Eritsama teukarieya, te'aitamete wanuiwari wahetsie mayenekai meta ti'aitame ti'uximayatsiriwame meripaiti mihikitikai, Mitsipa kiekariyaritsie kaninuani tamamata teiteri warawititi, Kerariyaxi 'Akikani nu'aya hetsia niuyutaxata. Mitsipa kiekariyaritsie metekwati yunaiti,

² 'Itsimaheri Netaniyaxi nu'aya kananukukeni meta tamamata memeweiyakai yunaiti, Kerariyaxi 'ixiparaki kaniumieni 'Akikani nu'aya, Tsapani teukarieya. Mipai mekatenimieni kemi'ane manukakeriekai kuwexinaruriki miki

kwieyaritsie miemekî ti'aitame Wawiruniya kiekame menukakekai.

³ Meta 'Itsimaheri yunaime kaniwarukwini huriyutsixi meta kuyaxi Mitsipa kiekariyaritsie memititekai Kerariyaxi hamatia.

⁴ 'Uxa'arieka kepauka 'akuxi xewiti 'atsimikatimaikai Kerariyaxi 'umierieku,

⁵ menu'axiani Tsikenî, Tsiru, Tsamariya me'ayenexiaka nauka tewiyari teiteri yumixiya me'ataxitikaiti, yukamixa meheukat-sanatikaiti, meheuxitekietikaiti yikimana miyameheyutiyurieka. Metenapikaitini hatsite mawariyari, 'ikwa, me'iyetuanike Yawé kiita.

⁶ Mitsipa yeyaka 'Itsimaheri Netaniyaxi nu'aya, niwarekunake 'utatsuati, mipai tiniwarutahiawe:

—Xekenaxeiyayu Kerariyaxi, 'Akikani nu'aya.

⁷ Meka'aye'axiawawekaku 'akuxi kiekari hixiapa, 'Itsimaheri Netaniyaxi nu'aya meta teiterimama memeweiyakai mekaniwarukwini meta watixawakaku mekaniwareukaxirieni.

⁸ Hipati miki wahamatia memuhukai tamamata 'Itsimaheri meniutawawirieni wairiyarika mipai me'utiyuati:

—Pepikatatsikukukuyani, 'itsita tepitehe'awieta tiriku, tsewara, hatseiti meta xiete.

'Itsimaheri waru'enieka pikawarukwi wa'iwama wahepai.

⁹ Ti'aitame 'Atsá putsu kaniutawewiekaitini kepauka Watsaha 'Ixaheritsie ti'aitame mitamiekaitsie, miki putsu 'Itsimaheri kaniutahiniya teiteri muwarukwi waheki meta Kerariyaxi muwa kaneukahiani.

10 Mīya tiuyurieka 'Itsimaheri niwarehapani ti'aitame niwemama 'ukari meta yunaime teiteri memuyuhayewatuwekai Mitsipa kiekariyaritsie, Nawutsararani kuyaxi tiwa'aitiwame Kerariyaxi mihiritiakai, 'Akikani nu'aya. 'Itsimaheri, Netaniyaxi nu'aya nayeyani warahapati 'amunitsixi wakwieyaritsie hepa.

11 Kepauka Kuhanahani, Kareya nu'aya meta yunaiti kuyaxi tewa'aitiwamete hamatiana memuwakai, memitehetima 'Itsimaheri Netaniyaxi nu'aya kemitiuyuriekai,

12 yuteiterima mewarukuxeiriekai mekanekine memeitamieniki. Mekaniwaranuku'axe haa waikawa matiniere 'aurie Kawahuni kiekariyaritsie.

13 Hiki 'Itsimaheri memaweyakai kuyaxi mekaniyukatemamawieni Kuhanahani me'uxeiyaka Kareya nu'aya, yunaiti kuyaxi tewa'aitiwamete me'eweiyakaku.

14 Yunaiti teiteri 'Itsimaheri Mitsipa miwayehapa Kuhanahani Kareya nu'aya hetsia pita menekine.

15 Peru 'Itsimaheri Netaniyaxi nu'aya meta 'atahaikati teiterimama mekaniuyuta'una 'Amuni kwieyaritsie paiti mekaniyuta'una.

Kememiteyuta'unaxi 'Ekipitu

16 Hiki Kuhanahani Kareya nu'aya, yunaiti kuyaxi tewa'aitiwamete memeweyakai, meniwarutawikweitsitiani Mitsipa 'Itsimaheri Netaniyaxi nu'aya miwayehapakai, Kerariyaxi 'umieka 'Akikani nu'aya, miki mekanihikitikaitini: kuyaxi, 'ukarawetsi, tiri, meta te'uximayatamete memimamariwawe.

17 Menekine Keruti-Kimani meniye'axiani Wereni 'aurie, 'Ekipitu menitayunekekaitini mipai mana meteniku'eriwakaitini

18 meyuta'unake wawiruniyutsixi mewamakati. Waikawa menimamakaitini, 'Itsimaheri Netaniyaxi nu'aya Kerariyaxi mumiekaiki 'Akikani nu'aya, ti'aitame Wawiruniya kiekame kuwexinaruriki menukakekai miki kwieyaritsie miemeki.

42

1 Hiki Kuhanahani Kareya nu'aya meta 'Atsariyaxi 'Utsahiyaxi nu'aya, meta kuyaxi wa'ukiyarima meyuniti meta yunaiti teiteri tiri 'etsimemiyumate meta memu'ukirawetsixi,

2 mipai Kakaiyari niukameya Keremiyaxi mekateniutahiawe:

—Neuxei ketaneu'eni ketemutiyuane, Yawé 'akakaiyari keneutahiawi tame temitahayewatiwe tahetsiemieme. Pekatini-maika meripaiti waikawa temihikitikai hikiri 'etsitekaniyupaimeni.

3 Yawé 'akakaiyari keneutahiawi ketatsi'uxeitsitiani huye ke'aneme temanukuweiya meta ketemiteyurieka.

4 Keremiyaxi mipai katiniwaruta'eiya:

—'Aixia pi'ane. Yawé nekanitahiawimiki, xekakaiyari, kexemaitika. Nepitixetaxatiani naime keminetitahiawe, nitixaiti nepikatixe'anukanamirieni.

5 Mikita mipai Keremiyaxi mekateniutahiawe:

—Yawé 'akakaiyari kehikiti munierixi yuri mitikuxata tahapaitsita mieme, xika

yatekatekakine miki kemitatita'aitiani 'eki yapetatitaxatiayu.

⁶ Xika tatsinakimiki yati pikatatiunakixi, tame Yawé takakaiyari kemitayini yatetenikakinikuni, miki kemi'ane hetsia temimatsini'a. Mipai Yawé takakaiyari niukieya te'anuenieme, 'aixia 'iyari te'u'uwati tekanakinikuni.

⁷ Tamamata tukari 'anukayaku, Yawé niukieya Keremiyaxi hetsia kaninuani.

⁸ Hiki Kuhanahani kaniuta'inieni Kareya nu'aya meta yunaime kuyaxi wa'ukiyarima memeweiyakai, metatsiere yunaime teiteri 'etsimemuyumate meta 'ukirawetsixi,

⁹ mipai katiniwarutahiawe: «Mipai kanaineni Yawé, 'Ixaheri Kakaiyarieya, hetsiana xeminetsi'utani'a xehetsiemieme nemtitaxatiani:

¹⁰ “Xika 'ena xeyuhayewani 'iki kwieyaritsie, ne kii hepai nekanixekatsutiamiki, hatsuaku nepikaxeka'una, ne nekanixeka'emiki, hatsuaku nepikaxehahuna, hikike nemi'iyarixieki 'uximatariika nexepitiaka.

¹¹ Ti'aitame Wawiruniya kiekame xepikamakaka, hiki xemeyemakaxe, xepika'imakaka ne xehamatia nekaniuyeikani nexetawikweitsitiani miki tirikariyayatsie, — mipai kanaineni Yawé—.

¹² Ne nenixetinenimayatamiki mikita kanixetinenimayatamiki meta kanixepitiamiki yukwietsie xemi'axianiki”.

¹³ »Peru xika xekahenu'enieni Yawé xekakaiyari niukieya, xika mipai xe'utiyuani: “Tame 'iki kwieyaritsie tepikatahayewa,

¹⁴ matsi 'Ekipitu tepiyehu, kuyaxa memawet-sie, hakewa kuxineta temikahe'enieni, hakewa temikahehaakakwini, mana tekanetitekuni”,

¹⁵ 'ayumieme 'iki Yawé Naimekimitirikaiye 'Ixaheri Kakaiyarieya niukieya xekeneu'eni, xeme Kura kwieyaritsie kiekatari xemuyuhayewatiwe: Mipai kanaineni Yawé Naimekimitirikaiye, 'Ixa-heri Kakaiyarieya: “Xika xeme xeka'anuenanani 'Ekipitu pita xehekine mana xemetiteniki,

¹⁶ kuyaxa waikawa xemimakaxe xehetsia paiti kanenuamiki, haakaxa xemimakaxe kanixe'anukuweiyamiki 'Ekipitu paiti, hiki mana xekanekwikuni.

¹⁷ Yunaiti kemi'ane memika'enana memiyehuxime 'Ekipitu paiti memetiteniki, mekanekwikuni mana kuyaxaki meta haakaki meta kwiniyaki. Nixewiti pikaheyuhayewa meta nixewiti pikaheyuta'una miki 'uximatiarikatsata wahetsiemieme nemenuni'ani”.

¹⁸ Mipaiti kanaineni Yawé Naimekimitirikaiye, 'Ixaheri Kakaiyarieya: “Kehepai Kerut-sareme kiekatari wahetsiemieme waikawa nemitiuyeha'a, mipaita xehetsiemieme waikawameki nekatiniyeha'amiki xika xehekine 'Ekipitu. 'Axaxe'itarieti xepakine, waikawa mepumamaka hipati mexexeiyati, meta xepitixani'eriwa xepuyuriyarieka meta hatsuakuri 'iki kwieyaritsie xepika'axiani”.

¹⁹ »Xemiyuhayewatiwe Kura teiteriyari. Yawé mipai katinixehahiaweni 'Ekipitu xepikaheuhuni. Yuriki hiki ne nekanixehayehitiwani.

²⁰ Xeme 'axaxekaniiyini kweriwa
'anekia xekaniyuka'uitiani kepauka

xeminetsi'utani'a Yawé xekakaiyari hetsia, mipai xepinete'utahiawixi: Yawé keneutahiawi, takakaiyari, tahetsiemieme, ketatineutaxatia kemitayini naime mipai yatemitekakineki.

²¹ Hikiri nekatnix'e'utaxatiani xeme, peru yaxemitekakine xepikayuwaitiririya Yawé takakaiyari niukieya kemaine, ni'etsiwatima yaxepikatekakniku.

²² Peru mipai xeketenemaika hakewa xemeyuhayewaku mana xepekwinu kuyaxaki, haakaki meta kwiniyaki».

43

¹ Kepauka Keremiyaxi mitiutahayewaxi teiteri tiwakuxaxatiwati naime Yawé Kakaiyari kemititahiawekai kemitiwataxatianikekai,

² 'Atsariyaxi 'Utsahiyaxi nu'aya, Kuhanahani Kareya nu'aya, meta yunaiti teiteri memiyuti'irekai mipai Keremiyaxi mekate-niuta'eiya: «Kepemitikuxata kani'itarikatini. Yawé takakaiyari mipai pikamerahiawe kename 'Ekipitu tekaheuhuni mana temetiteniki.

³ Waruki Neriya nu'aya tahepaitsita yapemitayiniki yakametinikihaweni, tatsiyetuanike wawiruniyutsixi wahetsia, memitatsikwiniki yatini temanuhapanieniki Wawiruniya paiti».

⁴ Hiki Kuhanahani Kareya nu'aya meta kuyaxi tewa'aitiwamete meta nixewiti tewi, Yawé kemainekai yapikatikatia, nixewiti pika'ukunua Kura kwieyaritsie.

⁵ Matsi pita, Kuhanahani Kareya nu'aya meta kuyaxi memanuyetei, mekaniwarewitini

teiteri Kura kiekariyaritsie kiekatari
memuyuhayewakai, tatsiari memakunuaxiakai
meripaiti memeutayeixiakai naitsarie kwiepa:

⁶ 'ukitsi, 'ukarawetsixi, metatsiere tñiri, ti'aitame
niwemama 'ukari, yunaiti teiteri Nawutsararani
kuyaxi tiwa'aitiwame Kerariyaxi mihiritiakai,
'Akikani nu'aya, Tsapani teukarieya, metatsiere
Kakaiyari niukameya Keremiyaxi, meta Waruki
Neriyaxi nu'aya.

⁷ Yawé mikahaine hepai mekanekine 'Ekipitu
kwieyaritsie, Tapinetsi kiekariyatsie paiti me-
niu'axiani.

⁸ Tapinetsi kiekariyaritsie paiti Yawé niukieya
Keremiyaxi hetsia kaninuani:

⁹ «Tetexi 'aneneme keneutitiki, huriyutsixi
wahixie keneukateuki haxu mitse'iki
kenanu'ixuma makukiraunitsie Parahuni
paratsiyuya manutanenitsie Tapinetsi
kiekariyaritsie.

¹⁰ Hiki mipai ketiniwarutahiawi mipai
kanaineni Yawé Naimekimitirikaiye, 'Ixaheri
Kakaiyarieya: “Neti'uximayatsiriwame Nawuku-
runutsuxi muwawiemieki nekatinitani'amiki
ti'aitame Wawiruniya kiekame, 'iki tetexi
heima nekanekemiki 'uwenieya, mana ti'aitame
xamaruya kanitakemiki.

¹¹ 'Ekipitu kwieyaritsie kaninuamiki
kanitamiemiki, 'ana hipati mekanikwi'iwakuni,
kemi'ane memikwi'iwakekai, hipatita 'ana
mekananuhapaniekuni xeime kwieyaritsie,
kemi'ane memanuhapanieniekai, hipatita
'ixiparaki memukwi'iwakekai, 'ixiparaki
mekanikwi'iwakuni.

12 Tuki kanititaiyamiki 'ekipitutari kakaiyarixi memiwayetei, hipame kakaiyarixi kaniwatitaiyamiki hipameta xeime kwieyaritsie kaniwaranutimiki pirtsutsixi wahepai, 'Ekipitu kanitakatsiemiki muxatsi wahiweme yukemaritsie 'atetsi kemitiwarukatse hepai, hiki kaniyemieni 'atsi'iyarieya kati'aneaku.

13 Tetexi memuwarayexeiya Weti-Tsemetsi miti'u kanatixirimiki, meta kakaiyarixi 'ekipitutari watukite kanititaiyamiki'».

44

*'Uximatiarika memikakakaiyarixi
memiwarayexeyakaiki*

1 Yawé niukieya Keremiyaxi hetsia kaninu-ani huriyutsixi 'Ekipitu memi'uwakai wahet-siemieme, tatsiari, Mikiruri memititekai, Tapinetsi meta Menipitsi memititekai, metatsiere 'Ekipitu tsutua meukayunetsie memititekai:

2 «Mipai kanaineini Yawé Naimekimitirikaiye, 'Ixaheri Kakaiyarieya: “Xeme xekaniuneniere 'uximatiarika kenemitiuwewi Kerutsareme meta Kura kiekariyaritetsie. Hiki mana kii 'u'uniti kanexuaweni, nixewiti mana kapeka,

3 'axamemite'uyuriki mekatenanuyekine. Miki mekaneniuyehaxiatiani hipame kakaiyarixi memiwarayexeyakaiki meta 'ikwa memuwatairietiwekaiki mekawamateme meta watutsima memikawaretima.

4 Miixamexia Kakaiyari niukametemama meminete'uximayatsirie nekaniwareyeni'ani, miki hepaitita memiwata'imaiyaki mipai memikateyuriekaki kenemitixani'erieki.

5 Peru miki mepika'anu'enana, mepikate'uhayewaxi ke'axamemiteyuriekaiki, matsi mepiyeweyakai hipame kakaiyarixi 'ikwa mewatairietiweti.

6 'Ayumieme nehaxia Kura kiekariteyari hetsie katiniunake, 'ayumieme waikawa nehaxia putai Kerutsareme kayeyarite hetsiemieme, miki 'akumaweti kanayani hiki 'akuxi yaxeixia piti'ane".

7 »Hikita, mipai kanaineni Yawé, Kakaiyari Naimekimitirikaiye, 'Ixaheri Kakaiyarieya: "¿Ketitayari xeme yuxaitame 'axamiti'ane xeteyuwewirie mariweme? ¿Ketitayari xete'iwiwie teiteri Kura kiekatari memikwiniki, 'ukitsi, 'ukari, meta tiiri xike memutinunuiwaxi, yunaiti memikwiniki?"

8 Xeme xekanenihaxiatiaka kexemiteyurieki, hipame kakaiyarixi 'ikwa xewatairietiweti 'Ekipitu kwieyaritsie, hakewa xemeki muwa xemetiteniki. Kexemiteyurieki xemika'unarieniki xeikia kani'ayumiemetini, meta 'axaxemi'itarieniki meta xemuyuriyariakaki naitserie nuiwarite kwiepa memitama watsata.

9 ¿Kamitsi xetehatimai naime ke'axamemite'uyuri xetutsima, meta Kuratsie te'aitamete ke'axamemite'uyuri meta wa'itama, meta xeme ke'axaxemite'uyuri meta xe'itama Kura kwieyaritsie meta Kerutsareme kayeyari'utima?"

10 Matsi, hiki 'akuxi nehixie xepikatehayewaku kexemiteyurie meta xepikatimamawawe, ne'iniari niukiyari meta ne'aitsikate kemaitika mipai xepikate'u'uwa, nemixeyetuiiri xeme meta

xetutsima”.

11 »'Ayumieme mipai kanaineni Yawé Naimekimitirikaiye, 'Ixaheri Kakaiyarieya: “Mipai 'ari nekaniutayini nexeye'unieti nekanayuyeitiamiki, 'axaxemi'itiarieniki, meta yunaime Kura teiteriyari nemixeheuyehianiki.

12 Keyupaimeti memiyuhayewa Kura teiteriyari, kemi'ane 'Ekipitu mekinikuti memikatehayewakai, miki yunaiti mana mekanikwikuni, 'ixiparaki, yatini haakaki mepikwini. 'Etsimemiyumate meta 'amemiyumate yunaiti mekanikwikuni hakaki yatini 'ixiparaki. 'Axaxe'itiarieti xekanakinikuni, waikawa hipati mepumamaka mexexeyati yuriyariwamete xepakine meta xexani'eriwati.

13 Haakaki, kwiniyaki meta 'ixiparaki nekatiniwakwinitiamiki 'Ekipitu memitama, kenemiwaruyuri Kerutsaremetari.

14 Nixewiti pikatawikweni memuyuhayewaxi Kura kiekatari 'Ekipitu memeki, meta mepikatawikweni tawarita Kura kwieyaritsie memi'axianiki. Tsepa mema'eriwa memi'axianiki Kura kiekariyaritsie, mepikayiwexaxiani, hipati xeikia meyu'unarimetit mepiyiwexaxiani”».

15 Hiki 'ukitsi memitemaikai wa'itama hipame kakaiyarixi 'ikwa memuwatairietiwakai, meta 'ukarawetsixi mana memita'enanakai, miyatiti mepiyumiirekai mana memuwakai meta 'Ekipitu kwieyari tsutia memitamakai, mipai Keremiyaxi mekateniutahiawe:

16 —Tame tepikahenu'enieni Yawé niukieya pemitatsi'utaxatia.

¹⁷ Matsi pita, tepiyeweyani ketemutiyua: 'Ikwa tepitairietiwani meta kaxie winuyari tepitiyeuririwani kakaiyari 'Uka Muyuawitsie Ti'aitame ketemiteyuriekai meta meripaiti tatut-sima kememiteyuriekai meta tate'aitiwamete meta waparewiwamete, Kura kiekariyaritsie meta Kerutsareme kayeyari'utima. 'Ana tukaritsie waikawa 'ikwai tepexeyakai 'aixia 'iyari tepu'uwakai meta tepikate'uka'eniwakai.

¹⁸ Peru kepauka paititi temite'uhayewaxi kakaiyari 'Uka Muyuawitsie Ti'aitame 'ikwa tetairietiweti meta kaxie winuyari mitiyeuriwa te'iyetuiwati tinaime teteheuyehiati tepaki, meta haakaxa kuyaxa pitatsitixitiaxime.

¹⁹ 'Ukarawetsixita mipai mekaniutiyuani:

—Kepauka tame 'Uka Muyuawitsie Ti'aitame kakaiyariyari 'ikwa temitairietiwekaitsie meta kaxie winuyari mitiyeuriwa, takinama mekateni-maikaitini tsuira ketemite'utiwewiwakai 'ikiyaya hepai 'aneneme.

²⁰ Hiki Keremiyaxi yunaime teiteri mipai katiniiwaruta'eiya, 'ukitsi meta 'ukarawetsixi memenati'eiyakai:

²¹ —¿Kamitsi xeme Yawé 'atsikaretimaime xete'erie kexemiteyuriekai, xeme meta xetutsima, texe'aitiwamete meta waparewiwamete meta yunaiti teiteri, kepauka 'ikwa xemiwatairietiwekai Kura kiekariyaritetsie meta Kerutsareme kayeyariteyaritsie?

²² Kepauka Yawé 'ari mikatinewiwakai ke'axaxemiteyuriekai ki miki kemikatinake meta tita mitixani'eriwaki yaxeteyuriekaku, xekwie 'axa'itairiet kanayeitiarieni, 'akumaweti, meta

ka'akukiepayati kanayeitiarieni, hiki yaxeikia pi'ane.

²³ Xeme hipame 'ikwa xepiwarutitairi mikiki 'axaxepite'uyuri Yawé hetsiemieme, niukieya xepika'anu'eni, meta 'iniari niukiyari hetsiana mieme xepika'aye'atia, meta 'aitsikateyatsie yaxepikatekaki. 'Ayumieme 'iki tukaritsie 'iki 'uximatiarika xehetsie kaninuani.

²⁴ Keremiyaxi mipai katiniwarutahiawe yunaimete'iteri meta 'ukarawetsixi:

—Yawé niukieya xekeneu'eni yunaiti xeme, Kura kwieyaritsie kiekatari 'Ekipitu xemititei:

²⁵ Mipai kanaineni Yawé Naimekimitirikaiye, 'Ixaheri kakaiyarieya: “Kepauka xeme yi'itati mipai xemutiyuane: ‘Tame tetenaye'atiakuni ketemutiyua 'ikwa tepitaiyatiweni meta kaxie winuyari mitiyeuriwa tepiyetuiirwani kakaiyari 'Uka Muyuawitsie Ti'aitame’, mipai xeteyurieti xepumatsiiki kename yaxetekahu 'aku kexemutiyua. 'Aixia kani'aneni, xekenehu xeketenaye'atia kexemutiyua.

²⁶ Peru xekeneu'eni Yawé niukieya xeme xeyunaiti, Kura te'iteriyari 'Ekipitu xemititei. Yawé mipai kanaineni: ‘Yikimana yuhiritiati mumariweki, xewiti tima Kura kiekame 'Ekipitu memititei pikanetsitahiawe, meta mipai mepikatiyuani: Yawé naimekimiyiwe mayeyuri hetsiemiemeki.

²⁷ Netsi nekaniwata'iwiyamiki 'ax-anemiwayurieniki xeikia, hawaiki 'aixia nemwayurieniki. Haakaxaki meta kuyaxaki yunaiti Kura kiekatari 'Ekipitu memitama mekanitayunikuni.

28 'Etsiyupaimeti xeikia mekaniyiwekaxiakuni memakunuaxianiki Kura kwieyaritsie meyuta'uname kuyaxatsata. Hiki 'ana yunaiti Kuratsie kiekatari 'Ekipitu memeki mipai mekatenetimaikuni xika neniuki 'aye'atiariemiki yatini miki waniuki' ”.

29 »Yawé mipai kanaineni: “Iki 'iniari kanihikitikamiki kename ne netixekwinitiani miki kwieyaritsie, mipai xemitemaikaki kenemutayi paye'atiarieni.

30 Yawé mipai kanaineni: ‘Ne Parahuni Hupira mititewa, 'Ekipitutsie ti'aitame, kemi'ane memeye'unie me'imienike wahetsia nekaniyetuamiki, Tserekiyaxi kenemiyuri Kura kwieyaritsie ti'aitame hepai, meye'uniekai 'imienike hetsia Nawukurunutsuxi, Wawiruniya kwieyaritsie ti'aitame’ ”».

45

Niuki Waruki hetsiemieme

1 'Iki niuki kanihikitini Kakaiyari niukameya Keremiyaxi Waruki mutaxatia Neriya nu'aya, naurieka wiyari ti'aitakaku Kuhatsimi Kutsiyaxi nu'aya, kepauka Waruki miraka'utiwakai xapa mukwikwiyatsie Keremiyaxi mipia tikihiawekaku:

2 «Yawé mipai kanaineni, 'Ixaheri Kakaiyarieya, 'ahepaitsita Waruki:

3 “Eki mipai peputayi: ‘Xia'ui ne. Yawé matsi waikawa pinetsi'uximatia. Nepu'uxeri ne'uta'aiwati, 'uxipiya nepikakaxeyawe’.

4 »”Mipai ketineutahiawi, Yawé mipai maineki: ‘Nekanika'unamiki tita nemitiutawewi meta tita

nemitiukaye nekanahunamiki, miyatiti naime 'iki kwieyaritsie nekatinakumaweriyamiki.

⁵ ¿Timamariwaweme petikuwaune 'ahet-siemieme? Miki pepikatiwauka, kariki yunaime 'iki teiteri wahetsie 'uximatiarika nekananuni'amiki, peru 'eki nekamanipitiamiki pemayeyuriniki tsepa hakewa pemetia, miki 'a'iwarika pihikitini' —Yawé mipai kanaineni—”».

46

Niuki 'Ekipitu hetsiemieme

¹ Yawé niukieya Kayaɣyari niukameya Keremiyaxi hetsia kaninuani nuiwarite wahetsiemieme.

² 'Ekipitu hetsiemieme, 'iki niuki Parahuni Nekahu mititewa ti'aitame 'Ekipitu kiekame kuyaximama kaniwahetsiemietini, naurieka wiyari ti'aitakaku Kuhatsimi Kutsiyaxi nu'aya, Kura kwieyaritsie ti'aitame, kana'iwarieni Karikemitsi tiyetewakaku, hatuxame 'Eupirate manuyeka 'aurie, ti'aitame Wawiruniya kiekame Nawukurunutsuxi kane'iwa:

³ «Yuheima nunuwame 'amiyewa meta 'etsimiyewa xekeneukuha'arita, meta xekeneuhuniri xemuyutakwiniki.

⁴ Kawayutsixi xekeniwaranutixiratiaxia, xekenanutiyaxi memanautsawawe wahetsie. Xekeneuyukuha'aritia, yumu'utsie nunuwame xekenanuti'uitia.

Pitsika xekenanuyemitsitiaxia, tepia kamixayari xekenanakatixia.

⁵ Peru neuxei, ¿ketiti nepitiniere? Kuyaximama mepa'iwarie,

- memamati yi'utima mepekika.
 Meka'anakuneniereti mekaniyuta'unani.
 Naitsarie memitama mekanimamaka
 —Yawé mipai kanaineni—.
- 6 Kemi'ane waikawa manautsawe pikayiwe
 muyuta'una
 meta waikawa mitirikaiye pikayiwe
 muwatawikweiya.
 Tayeta, 'Eupirate hatetsitayaritsie
 mekanitakeitsarietikikani meta meka-
 natixiriweni.
- 7 »¿Kemi'ane piyiane manatimie Niru hatiayari
 hepai?
 haa muwatayuitiariwa hepai kaniuyineni.
- 8 'Ekipitu kaniyaneni, Niru hatiayari
 muwayeneka hepai kanitimieni,
 haa muwatayuitiariwa hepai kaniuyineni.
 'Ekipitu mipai kanaineni: “Teiki nekanitiyeimiki,
 kwie naima nekananukanamiki,
 kiekarite naima nekanika'unamiki meta
 wateiterima”.
- 9 Xekeneuyutakuya, kawayutsixi kwinie
 xemayiwawe.
 Kaxetate, karima xekeneyekini.
 Meke'uhuni yemeki yukukuyamete.
 Kimana memeyukunani meke'uti'ini
 kuyaxi Kutsi meta Puti kiekatari.
 Yutupi mekehatseiriyaxiani
 kuyaxi Ririyatari.
- 10 »'Ana tukari
 tati'aitiwame Yawé Naimekimitirikaiye
 pihetsiemietini.

'Ana tukaritsie p̄yikihiani,
 memeye'unie katiniwarakapitiamiki.
 'Ixi para tiyumieneti kanitahuxaimiki,
 hauharim̄iti xuriyaki 'aixia katinika'erimiki.
 Tayeta kwieyaritsie,
 'Eupirate hatetsitayaritsie,
 tati'aitiwame, Yawé Naimekim̄itirikaiye,
 waikawa puwakwini mawari hepai.

11 » 'Uka 'iimari 'Ekipitu niweya,
 Karaha kenemie waritsamu kenewaumie.
 Yaki xeikia 'uayete pep̄itixeirie,
 pep̄ika'anayeweni.

12 Nuiwarite yamep̄itemateri kepemira'iwarie,
 'ahiwari naitsarie kwiepa p̄i'enierie.
 Yukimana kuyaxi yuhetsie mekaniuyex̄iriweni,
 hiki yunaiti kwiepa mekanatix̄iriweni».

13 'Iki Yawé niukieya kanihikitini, Kakaiyari
 niukameya Keremiyaxi hetsia munua, kepauka
 Nawukurunutsuxi Wawiruniyatsie ti'aitame
 'Ekipitu tamienike munua:

14 « 'Iki xeketeneutaxata 'Ekipitu kwieyaritsie,
 xekeneutaxata Mikiruri kiekariyaritsie,
 Menipitsi meta Tapinetsi:
 “Aixia xeketeneuyu'uitia. Xekeneyukweri-
 wayurieka.

'Ixi para yu'aurie katinamiet̄iyeikani”.

15 ¿Titayari 'akuyaxima metetih̄iximawetika?
 Mep̄ikayiwawe 'amem̄iti'uka,
 Yawé muwaratix̄iriki.

16 Yamekatenekax̄iriweni,
 yuhetsie mekaniuyex̄iriweni.

Mipai mekatenyik̄ih̄iaweni: “Kenanukukexi,

tekani'axiakuni tateiterima wahetsia,
hakewa temetinunuiwaxi,
'ateewa mikarayukwinetsie paiti".

- 17 Mana mipai mekateniuhiwani: "Parahuni
yuarika xeikia kanihikitini.
Ti'aitame 'Ekipitu kiekame
mirayu'iwakekaitsie 'ari panuyetia"».

- 18 Ti'aitame mipai kaniutaineni: «Ne
nekanayeyurini.
Yawé Naimekimitirikaiye nekatinitewaka.
Tawuxi hiriyari hirite naimé kemitiwara'iwa,
meta hiri Kaximeru haramara kemira'iwa,
mipai timariwetí 'upamie mixe'aye'unie.

- 19 'Eki, 'Ekipitu pemikiekame,
'a'ika keneukuha'aritia xeime kwieyaritsie
xemanuhapanieniki,
kariki Menipitsi mirakutewatsie 'akumaweti
kanayeimiki,
kii 'u'uniti puku'uni teiteri mepumaweni.

- 20 »Tsikeru wakiya xeiwiyari mexeiya 'Ekipitu
kanihikitini,
peru 'umekanahuni hetsiana meye'axianike
nakatarixi tayeta miemete.

- 21 Kuyaxi xaitsie kiekatari pareku me'uhuti
tsikerutsixi memeuwiyamatika wahepai
mepitematsiiki,
mikitatsiere mepukununuwa,
yunaiti meyiniti mepuyuta'una
meka'uku'uweti,
watukari maye'aki kememiteka'unarienikekai,
kepauka memitekwinitarienikekai.

- 22 'Ekipitu kaniyuta'una kuu hepai 'utaiti,
 meye'unie hepana yitirikarima 'amumieki.
 Hurawa hepana mekaniuhuni hatsa me'utikiti,
 ki'ewemete wa'ati mepiteyia,
- 23 tsepa wa'itsi mikahayeyeyiki,
 naime mekanakuwitekeni —Yawé mipai
 kanaineni—.
 Mepuyumiire 'utsikari wareuyeta,
 miki ki'ewemete,
 nixewiti muwaruti'iniata pikayiwe.
- 24 'Ekipitu witsimiti'imari kanitewiyarikat-
 sitiariemiki
 meta kaniyetuiyamiki teiteri tayeta kiekatari
 wahetsia».
- 25 Yawé Naimekimiritikaiye, 'Ixaheri
 Kakaiyarieya mipai kanaineni: «'Amuni
 nekatini kwinitiamiki, Tewatsi kiekari-
 yari wakakaiyari, meta 'Ekipitu, meta
 wakakaiyarixima meta mana te'aitamete, meta
 Parahuni meta yunaime kemi'ane hetsiena
 memitewiya.
- 26 Nekaniwayetuamiki kemi'ane
 memiwaraye'unie wahetsia, Nawukurunutsuxi
 hetsia, ti'aitame Wawiruniya kiekame, meta
 teiterimama wahetsia. 'Ariketa 'Ekipitu kiepa
 kanayeimiki meripaiti hepai —Yawé mipai
 kanaineni—.
- 27 »Peru 'eki, Kakuwu neti'uximayatsiriwame,
 pepikamaka,
 pepika'utimamaweni, 'Ixaheri.
 'Ateewa pe'uyeikame nekamenitawikweit-
 sitiamiki,
 xeime kwieyaritsie pehanuhanieyu.
 Kakuwu kayuwati pehexeyati pekanayeimiki,

'aixia 'iyari pe'uyeikati pekanayeimiki.
 28 'Eki Kakuwu neti'uximayatsiriwame,
 pepikamaka,
 kariki ne 'ahamatia nekaniuyeikani —Yawé
 mipai kanaineni—.
 »Tsepa yunaimenuiwarite nemuwarutayuniyaxi
 kemi'ane wahetsia nemumatsiheutani'a,
 'eki matsi nepikametsihauehiani.
 Kemitiheitserieki nepimatsita'ixatsitiani
 peru metatsiere nepimatikwinitiani».

47

Niuki Pirsitsiutsixi wahetsiemieme

¹ Parahuni Kahatsa katamiewekaku 'akuxi,
 Yawé yuniuki Kaka'yari niukameya Keremiyaxi
 kaniupitiani, pirsitsiutsixi wahepaitsita:

² «Yawé mipai kanaineni:
 »«Neuxei xekeneuxeiya. Haa tayeta mieme
 haa muwayeneika hepai putaine.
 Kwie panukayunitiwa meta tita mirexeiya,
 meta kiekarite metatsiere teiteri.
 Yunaiti teiteri meputihiwa.
 Meputitsuana teiteri kwiepa memitama.
³ Mewa'enieti wakawayutsixi wanautsari
 wakaxetate wayuarika me'enieti
 meta kaxetate waketate me'enieti,
 wapaapama yuniwema 'ukitsi mepiwata'e'eiriwa,
 mepikatikawari marikaki.
⁴ Tukari kanaye'aniri
 pirsitsiutsixi memakumaweriyarieniki,
 Tiru meta Tsiruni minawaiyarieniki
 kemi'ane 'akuxi mini'i miparewie.

Piritsiteutsixi kaniwarakuyuniyamiki Yawé
metatsiere yunaime haramara tetsita
kiekatari Katuri mititewatsie.

5 Yumu'utsie mekaniyukaxikani Kahatsa
kiekatari,
'Atsikaruni kiekatari mekaniuwaweti
mekanakine.

Xemeta, muweritsie kiekatari xe-
muyuhayewatiwe,
xepikatehayewa xeyutixiteketi yuwaiyarit-
sie.

6 »"Ai nepaine, Yawé 'ixiparaya hetsiemieme.
Pepikatihayewa peyumieneti.
'Anawita kenakunuari.
'Ari kenewakexi, kayuwatiri.

7 »"¿Ketitayari ti'uxipieka,
Yawé kanitani'ani
'Atsikaruni mitamieniki
metatsiere haramara tetsita memitama?"»

48

Niuki Muhawi hetsiemieme (Ker 48:29-36 - Kits 16:6-12)

¹ Mipai kanaineni Yawé Naimekimitirikaiye, 'Ix-
aheri kakaiyarieya, Muhawi hetsiemieme:

«Xia'ui Newu hetsiemieme, kariki
kanika'unariemiki.

Kiriyatahini kaniwiyarieriki meta kanitewi-
yarikatsitariemiki.

Kiekarieya kuraruyari 'amatitewa nitixaiti
pikarayeitarieni kanika'unariemiki.

2 Muhawi witsikemitixeyarieikai kaniuku-
mawere,

Hetsiwuni kiekariyaritsie mekatenikuxatani
hepaitsitana mieme 'axamemiyurieniki:

“Neuxei, hikimitika 'iki teiteri
tepiwarakumaweriya”.

'Ekitsiere Marimeni, kayuwati pekanitamarimiki,
pekananukuweiyariemiki 'ixiparaki.

³ Tsuari hiwariyari kana'eniiriikini Kurunahini
kiekariyaritsie mieme:

memuta'unarieki meta memakumaweri-
yarieki.

⁴ Muhawi kanika'unariemiki,
tiiriyamama watsuari 'ari kani'enierieka.

⁵ Ruhiti teikimanayaritsie
mekaniutihuni tsuariki mekatehayewati,

Kurunahini kiatsaritayaritsie
kukuiniya hiwariyari kaniwati'eniiriikini,
memuka'unarieki.

⁶ Xekeneuyuta'unaxia. Kemi'ane miyiweni
ke'uyutawikweitsitani.

'Itsi makumawetsie mieme xekeneyu'erieka.

⁷ 'Awewiyatsie pemitiwiyaki meta 'api-
initiarikatsie,
'ekitatsiere pekaniwiariemiki.

'Akakaiyari Kemuxi mititewa kananutikiemiki
xeime kwieyaritsie,

mara'akatemama meyunaiti meta
memiwaparewiekai.

⁸ Ti'uname 'ukanamieni naime kiekarite
ka'unake,
nixewiti kapitawikweni.

Mayeweritsie ka'ayekiepayati kanayeimiki,
meta hiri manaweri kanita'unariemiki,
yemeki Yawé kemutayi.

9 Tetetsie xeteha'utiame xekeneutaketsa
ma'eriwaniki Muhawi hetsiemieme,
kariki 'ari kaniuka'unarieni,
kiekariteya kanakumaweni,
nixewiti tima tewi mana puka'uyeika.

10 »'Axake'itiarieka kemi'ane yamikatikayani
Yawé 'uximayatsikayatsie.
'Axake'itiarieka kemi'ane
xuriya mikatayeurieni yu'ixiparaki.

11 »Muhawi kwieyaritsie kayuwati kaniumakaitini
'amitiuyukamatsietiti,
kaxie winuyari mikawatayuitiariwa hepai.
Hatsuaku mana kiekatari xeime kwieyaritsie
mepikahehapaniewawe.
Winu hepai xeime haxu tekixiyarita
pikakatuariewe.
'Ayumieme 'aixia kema'ane pikaheuyeawe,
meta yaxaikia 'aixia pu'ia».

12 Yawé mipai kanaineni: «Peru tukari
kanaye'amiki
kepauka teiteri nemiwatani'ani Muhawi het-
sie,
yutekixite memitiyeuriexianiki,
meta yuye'irite memititaraxianiki.

13 Hiki Muhawi kaniyutitewiyamiki yukakaiyari
Kemuxi hetsiemieme,
'ixaheritsixi kememiteyutitetewiyaxi Weteri
hetsiemieme,
tuki hetsie yemek memitewiyakai.

14 »Xeme mipai xepite'uyu'irekai:
“Tame temitehayu'iwa tekanihikitini,

- teiteri kuyaxata miemekî temîkamama”.
- 15 Muhawî kanîka'unariemîkî
meta kiekariteya,
—mîpai kanaineni Ti'aitame,
Yawé Naimekimîtirîkaiye mititewa—:
Mana kiekatari temari 'aixia memî'anene
mekanikwî'iwakuni.
- 16 Muhawî mîka'unarienitsie kanehuranîrî,
'uximatîarikaya kanaye'aximenîrî.
- 17 Xekeneutitsuanani hetsiena mieme yunaitî 'au-
riena kiekatari,
kemî'ane xemimariiekai kemîtimariwekai.
Mîpai xekeneutiyuaneni: “Itsi panumurarîe
mitîrikaiyekai meta mumariwekai”.
- 18 »'Eki, Riwuni pemîkiekame:
kenanakaye'a 'a'uwenitsie
kwiepa makunaraunitsie keneutayexi,
karîkî Muhawî 'uname 'ekîta kamentamîemîkî
'akuraru 'amatitetewa kanîka'unamîkî.
- 19 'Eki 'Aruhîxi kiekariyaritsie pemîkiekame,
huye 'utia keneutakeka keneutanierîxia,
memîyu'unatîwe kenîwaruta'iwawîya, 'ukitsî
meta 'ukarawetsîxi:
“¿Kekuta muwa reyî?”
- 20 Muhawî tîxaitî pîkarayeitîarie,
kana'îwarienî.
Xekeneutitsuanani meta xekeneutihiwani.
'Axinuni hatîayari 'utia xeketeneutaxata
kename Muhawî 'uka'unarie.
- 21 'Uximatîarîka kanînuani hîrî makuweritsie
paitî:
Huruni, Yahatsa meta Mepatî kiekariyaritsie,
- 22 Riwuni, Newu meta Wetî-Rîwîratahîni wahet-
sie,

23 Kiriyatahini, Weti-Kamuri meta Weti-Mekuni
wahetsie,

24 Keriuti meta Wutsira wahetsie,
meta naime kiekarite Muhawi kwieyaritsie
miemete,

hurawa meta 'ateewa mukumanekai.

25 Muhawi tirikariyaya kaniukumawere,
tirikariya pikahexeiyari
—Yawé mipai kanaineni—.

26 »Muhawi xekeneuhayewa matiweniki
tawekame hepai,
Yawé hixie mariweme mayuyeitiaki.

Yuhayaritsie ke'ukaweni,
'atsieriwame kehayani.

27 'Eki Muhawi, neteiterima 'ixaheritsixi
pepuwananaimakai,
pepiwakuxataakai pewayuriyati,
tenawayamete wahamatia pemuwarutax-
eiya hepai.

28 Muhawi kwieyaritsie kiekatari,
yukiekaritetsie xekenayekini,
'aita xekeneuteni.

Kukuruxi wahepai xekene'aneni
'aitekia memuyuti'ituatiwa.

29 »Tekanimaika kemituyuta'ire Muhawi,
'irikaki panutiyeika.

Waikawa pituyukatawe'erie meta puyuta'ire.

Waikawa payu'eriya meta mariweme
payuyeitiwa.

30 Ne nekanimaika kemitiyuwa'riya 'axa'utaiti,
peru tsepa kemitiyuta'ire tixaiti 'at-
sipikatiyurieni

- Yawé mipai kanaineni—.
- 31 'Ayumieme neputatsuaka Muhawi
 hetsiemieme,
 yunaime teiterimama wahetsiemieme
 nepinehiwerie,
 meta neputa'aiwa kiekari Kixi-Keretsi het-
 siemieme.
- 32 'Ahetsiemieme neputatsuaka Tsiwima kiekari-
 yari, kaxie haraweriyari hepai pemi'ane,
 keyuri Katsexi hetsiemieme,
 'amamate yirariyari haramaratsie peuka'axe
 meta Katsexi paiti,
 peru kaninuamiki ti'uname
 'aharawerita hetsie naime katinika'unamiki.
- 33 Kwie 'aixia mitiu'anetsie Muhawi kwieyaritsie
 kaniukumawere temawierika meta nanai.
 Winu nepukumaweriyaxi memiwewiekai,
 meta kaxie ketsinamete memutihiwakai
 meyutemamawietu mepukumawerixi,
 hiwari hiki mieme temawierika hiwariyari
 pikahikiri.
- 34 »Hetsuwuni 'aiwarieya kana'eniirikini 'Eraré
 meta Yahatsa paiti,
 metatsiere Tsuhaxi paiti,
 meta Kurunahini paiti meta 'Ekirati-
 Tseritsiya paiti.
 Meta haixate Nimirini mieme
 kaniukawaxani.
- 35 Teiteri nekaniwarakumaweriyamiki Muhawi
 kiekatari
 mawari memiwawewirie kakaiyarixi
 memite'atimawiyariwatsie
 meta yukakaiyarixi 'ikwa memiwatairie

—Yawé mîpai kanaineni—.

³⁶ »Ne'iyari pirikîxa muyuhiwerie hepai putaine,
ne'iyari patsuaka Muhawi hetsiemieme,
pirikîxa hiwerika mukayuitiwani hepai putaine
ne'iyari patsuaka Kixi-Keretsi hetsiemieme,
mirakumaweriyarieki
piiniteya ketipaimeme mîtiuxeiriekai.

³⁷ Yunaiti mepumu'umetse
meta yunaiti mepanuyexirietika,
meta yumamatetsie naitsarie mepeuxitekietika,
metatsiere yunaiti hiwerika kamixayari
mepanakatitika.

³⁸ Naitsarie Muhawi kwieyaritsie kii heima
meta naitsarie kaye 'utima,
tsuari xeikîa kani'enierieka,
Muhawi nemutataraxiki
tekixi 'axami'ane mehîiyani hepai
—Yawé mîpai kanaineni—.

³⁹ Kekuta tiutsanarie.
Neuxei mîya mekateniutsuanani.
Muhawi kanawarini
tewiyarikaki.
'Auriena kiekatari hetsiena mieme
mekanimamaka meta mekaniyuriyani».

⁴⁰ Yawé mîpai kanaineni:
«Neuxei. Muhawi maye'unie kwixi hepai katini-
wieneni,
Muhawi heima kaniwieneni.

⁴¹ Kiekariteyatsie katinitahaxîamîki,
meta kiekariteya kuraruyari 'amatititi
kana'iwarieni.
'Iya tukaritsie, kuyaxi Muhawi kiekatari wa'iyari
'uka tiniwerîmeti mîtiuyîyîaka hepai pi'aneni.

- 42 Muhawi kwieyari kanikumaweriyariemikiri,
Yawé hixie mariweme mayuyeitiaki.
- 43 Marika, miki teukiya meta winiyari,
kaniwatakwewieka Muhawi kiekatari
—Yawé mipai kanaineni—.
- 44 Kemi'ane muyuta'una marikaki putsuta ka-
neukawemiki,
kemi'aneta putsuta muwatiyani winiyaritsie
kaniyihiamiki,
kariki ne nekani'atiamiki Muhawi hetsie
'uximatiarika kepauka tukarieya maye'ani
—Yawé mipai kanaineni—.
- 45 »Kiekatari hipati mekaniyuta'unani Hetsiwuni
'etiriyaysie paiti,
mekaniuku'uweni mekatirikawiti.
Hetsiwuni kiekariyaritsie tai payeneika,
Tsikuni kiekariyaritsieta, tai
Muhawi kanaya mitaxitsitianiki
meta yunaime teiteri muwanake hipame
wahamatia memuyukwitiweniki meta
memuyuti'ire wamu'ute.
- 46 Xia'ui, Muhawi.
Kemuxi kiekarieya puka'unarie,
'aniwema temari mepanuhapanieni, meta yax-
eikia
'aniwema 'ukitsi mepanuhapanieni xeime
kwieyaritsie.
- 47 Peru 'arikeketa,
Muhawi hetsie 'aixia 'itiariekame
nekanayeitiamiki»,
Yawé mipai kanaineni.
'Ena kaniu'aka Muhawi kemitikwinitiarieni.

49

Niuki 'Amuni hetsiemieme

¹ Yawé mipai kanaineni 'amunitsixi wahet-siemieme:

«ǂKarikuta 'Ixaheri niwemama 'ukitsi
mepika'u'uwa?

ǂPiiniteya memite'anupiniki kari
pikawarexeiya?

ǂTitayari kakaiyari Muruki Kahari kwieyari yupi-
ini rayeitia,

meta teiterimamata miki kiekariteyaritsie
metetitei?»

² Yawé mipai kanaineni: «Tukari kanaye'amiki,
kepauka ne kuyaxi nem'wa'atiani
me'utihwame memiyutakwiniki

Xawaha kiekariyaritsie 'amunitsixi wahetsia,
kiekarieya 'uniti meta ka'akukiepayati
kanayeimiki,

meta kiekariteya kanititaiyariemiki.

Hiki 'Ixaheri mipai mepitewanawairieni yukwie
meripaiti memunawaiyariakai

—Yawé mipai kanaineni—.

³ »Keneutatsuakani, Hetsiwuni, kariki 'Ahi kiekari-
yari muka'unarieki.

Xekeneutihwani Xawaha niwemama 'ukari.
Hiwerika kamixayari xekenanakatitikani,
xekeneutitsuanani,

kuraru 'amatitewa taita paiti xekenewanaut-
satiweni,

Muruki kakaiyariyari 'ateewa paiti
kananutikiemiki,

yunaiti mara'akatemama meta waparewi-
wamete.

4 'Eki pepuyuta'ire 'akwie mayeweri hetsiemieme,
'akwie mayeweri 'aixia mitiuyuruwa hetsiemieme,

Neniwe 'uka peminetsi'aye'unie, 'apiinitiarika
miraye'atikatsie pemitwiya,

mipai pmutaine: “¿Kemi'ane
pinetsitamieni?”

5 Ne marika nekananuni'amiki 'ahetsiemieme
pemi'akuweiyeneniki naitsarie kwiepa

—Yawé Naimekimitirikaie mipai kanaineni —.

Yunaiti xekanitaweyariekuni yuxexuiti xekani-
tayeixiakuni,

nixewiti pikaxekuxeirieni xe-
muyuta'unaxiani.

6 »Peru 'arieketa,

'amunitsixi 'aixia me'itiariekame
nekaniwarayeitiamiki»,

mipai kanaineni Yawé.

Niuki 'Erumi hetsiemieme

(Ker 49:9-10, 14-16 - 'Awi 1:1-6)

7 Yawé mipai kanaineni Naimekimitirikaie
'Erumi hetsiemieme:

«Kaniumaweniri memitemaiwawe Temani
kwieyaritsie.

Memitemaiwawekairi mepikatekuxata
mete'uyemaiti.

¿Kamitsi kemitimaiwe tiutsewiximarie?

8 Rerani kiekatari:

Xekeneuyuta'una, yu'itima xekenehu.

Terita meutatetewatsie xekeneuyuti'awietaxia.

'Uximatiarika nekanipitiamiki 'Etsahu hetsie,
kanaye'akari tukarieya mirakwinitiarienitsie.

9 Kaxie 'iniwemete xika 'ahetsia me'u'axiani,

tsiereta yapaimeme kaxie mepihayewa.

Xika tikariki tenawayamete 'ahetsia me'u'axiani,
tinaime mepikatehanutini.

¹⁰ Peru ne naime 'Etsahu nekatininawairiemiki,
meta hakewa meyuti'awiweta nekanitax-
eyamiki, muyuti'awieta pikayiwe.

Yunaiti mekanikwi'iwakuni niwemama,
'iwamama meta yunaiti 'auriena kiekatari,
mekanikumaweriyariekuni meta
mepika'u'uwaniri.

¹¹ Nutuite 'ahetsia miemete keniwaruku'eiri,
ne watukari nepi'iwiyani.
Meta wiuraxi nehetsie meketewiyani».

¹² Yawé mipai kanaineni: «Kemi'ane wahetsie
mikarahiwa mitiukwinitiarieniki tekixiyari
memanu'i, 'eki matsi 'ahetsie mirahiwa
pepikahayewarieni pekatikwinitiarieti.
Kaneuyeweka pemitikwinitiarieni, matsita 'eki
miki tekixi pekananu'imiki».

¹³ Yawé mipai kanaineni: «Ne nekimana
mipai nekatininehiritiaka, Wutsira 'axa'itiariti
kanayeimiki, teiteri mekanitimamakuni,
tewiyarika kanipitiariemiki meta kanakumaweri-
yariemiki. Yuheyemeki naiti kiekariteya 'u'uniti
kaniyuhayewamiki».

¹⁴ Yawé niukieya nepu'eni.

Xewiti tixaxatame nuiwarite mipai
pitiwakihawe:

«Xekeneuyukuxeiriek, 'Erumi kiekariyari
xekeneutami'a.
Xekeneuyukuha'aritia xemitamieniki».

15 «Kiekari nitixaitiki mikatiyunaki'erie
nepimatsi'ayeitiani,
yunaiti teiteri mepimatsixani'erieka.

16 'Eki 'aita mukatataritsie pemikiekame,
meta hiri 'amanutititsie:
pepi'akwamanaxi hipame pewamariutati
meta 'a'iyari 'uyuta'irekaku.

Tsepa 'ateewa paiti pemiyuti'itiatia kwixi hepai,
mana paiti nemenanakahiamiki
—Yawé mipai kanaineni—.

17 'Erumi, 'umariwekaremeki
pekanika'unariemiki,
xewiti miki kiekari 'aurie xika 'uyeyani,
kanitimamiki kiekari 'unime xeiya.

18 Tsuruma, Kumuxa meta kiekarite 'auriena ma-
manetika
kememite'uka'unarie mipai pitiyini,
nixewiti tawari mana
tewi pikayutakitiani
—Yawé mipai kanaineni—.

19 »Kurutani mi'itsiyata maye mayeneika
makutsiiraiye 'ixapa yapauka mi'axe hepai,
yapauka neniwatimariutamiki 'erumitsixi,
wahetsiemieme xeime nekananayex-
eiyamiki.

Tawari Kakaiyari pumawe nehepai 'aneti.
Xewiti minetsita'iwa pikayiwe.
Nixewiti muxatsi wahiweme netsi 'aye'unieti
pika'ayeawe».

20 'Ayumieme, xekeneu'eni Yawé kemitiyurieniki
yatikuxatati:
'Erumi hetsiemieme,

xekeneu'eni kemitiyurieni

Temani kiekatari wahetsiemieme:

Waniwema 'etsimemiti meknanuhapaniekuni

muxatsi tiirixi wahepai,

'ayumieme maki'ixaya wahetsie mumiemetikai

'akumaweti kanayeimiki kaniti'unariemiki.

²¹ Kwie kaniutayuani

'Erumi matihiiyatsie,

Haramara Mixeta hetsie paiti

kanewa'eiyani wahiware.

²² Mirayuye'unie kananutiyani mitawieniki

mexiwa kaniyutamieniki kwixi hepai,

Wutsira kiekariyatsie yu'anate

kanitaweraxiamiki.

'Iya tukaritsie 'Erumi kiekatari kuyaxi

kwinimieme memite'ayu'iwa mete-

niuka'eniwakuni,

'uka tiniwerimetiti mitiuka'eniwa hepai.

Niuki Ramatsiku hetsiemieme

²³ Niuki Ramatsiku hepaitisa mieme:

«Kamati meta 'Axipari kiekatari waikawa mekani-
mamaka,

memite'utamarikiri 'axakemitiyini hepaitisa.

Waikawameki mekani'iyarixietikani,

memiyunitiani mepikayiwawe hamewari

kemitiyuane hepai.

²⁴ Ramatsiku kiekatari mepikayumaiwawe,

mepuyuta'unakekai, peru marikaki

mepika'uyiwexaxia.

Hiwerikaki meta kukuiniyaki mepikayiwawe

memayekine,

'ukarawetsixi matiari memitiniwexiaximeni

wahepai.

- 25 Ramatsiku kiekariyari yunaiti 'aixia
 memutiyuane 'ahepaitisa meta
 peminetsitemawieritia.
 ¿Ketitayari 'ateiterima mekame-
 tekueiriwawe?
- 26 'Iya tukaritsie temari
 kiekaritsie kaye 'utima mekaniuheitikaikuni,
 kuyaximama yunaiti mekanikwi'iwakuni
 —mipai kanaineni Yawé Naimekimitirikaie—.
- 27 Ramatsiku kuraruyari nekanitaiyamiki,
 meta miki Weni-'Arari paratsiyuteya kani-
 tixitsitiamiki».

Niuki Tseraxi meta Katsuxi wahetsiemieme

- 28 Yawé mipai kanaineni Tseraxi hetsiemieme
 meta Katsuxi mitiwa'aitia wahetsiemieme,
 Nawukurunutsuxi Wawiruniyatsie ti'aitame
 muwarutakwikai:
 «Xekeneuhuni, Tseraxi xekeneutami'a.
 Xekeniwarutayuniya miki teiteri tau man-
 atineika hepa kiekatari.
- 29 Wa'ixuriki kiiyarite meta watewama
 mepitenawaiyarieni,
 wanawi 'ikariyarite, tinaime wapiinite meta
 wakameyutsixi.
 Teiteri mipai metenixehiwiekuni:
 “Naitsarie marika puxuawe”.

- 30 »Xekeneuyuta'unaxia, Katsuxi kiekatari.
 'Ari xekeneuyuta'unaxia, xekeneuyuti'awieta
 kwieta 'ameukateewata
 —Yawé mipai kanaineni—.
 Nawukurunutsuxi, Wawiruniyatsie ti'aitame,
 katinikuxatani xehetsiemieme
 kemixeyurieni,

kanitaxewiriyari
kemitiyurieni.

xehetsiemieme

31 »Xekenehu, xekeneutami'a miki kiekari kayuwati
mitima
tixaíti 'atsikatiyuriweme muyu'erie,
kiekari mikareka'itupari meta kiyexi meuku'uwe
mikahexeiya,
meta yuxaitame 'ateewapaiti mukuma
—Yawé mipai kanaineni—.

32 Wakameyutsixima xepiinite pirayani,
meta wawakaitsixima memiyumiire xekani-
wanawairiekuni,
Naitsarie kwiepa nekaniwataxiriexiamiki
miki teiteri yumu'utsie naime
memuyukaxika,
tsepa hakewa meme'uwani
mepe'uximatiarieka
—Yawé mipai kanaineni—.

33 Katsuxi yawixi memayu'eririya wakie
kanayeimiki,
kakiepatiri kanayeimiki yuheyemeki.
Nixewiti tewi mana pikatayerini,
xewititima mana kieti pika'ayani».

Niuki 'Erami hetsiemieme

34 Yawé kemutayi 'Erami hepaitsita mieme,
yuniukame Keremiyaxi pitiutaxatia mititaxataki
mexiakame wiyaritsie Tserekixaxi ti'aitakaku
Kura kwieyaritsie.

35 Mipai kanaineni Yawé Naimekimitirikaie:
«'Erami tupieya nekanitamuramiki,

tita hetsie mītiyutirikariyakai nekanikumaw-
eriyamiki.

- 36 'Erami kwieyari hetsie kuyaxi naitsarie
kiekatari nekaniwa'atiamiki
naitsarie kiekatari nekaniwarawitixiamiki.

Naitsarie kiekatari wahetsia nekani-
wataxiriexiamiki,
naitsarie kwiepa kemakuyewa
mekananuhapaniexiakuni yayupapaimeti.

- 37 'Erami kiekatari marika nepiwapitiani
memiwaraye'unie wahixie,
memiwakwiku wahixie,

ne nekaniha'aka wahetsiemieme,
wahetsie 'uximatiarika nekani'atiamiki
—Yawé mipai kanaineni—.

Memiwaraye'unie mepiwaranukuweiya
yunaimewakwimeke mepitehayewa.

- 38 Ne'uweni 'Erami nepitakeni,
meta ti'aitame mana kiekame
nekanika'unamiki meta 'iparewiwame-
temama

—Yawé mipai kanaineni—.

- 39 »Peru 'arikeketa
'Erami 'aixia 'itiariekame nekanayeitiamiki»,
Yawé mipai kanaineni.

50

Niuki Wawiruniya hetsiemieme
(Ker 51:15-19 - Ker 10:12-16)

¹ Yawé yuniukame Keremiyaxi kemitiutaxatia
wawiruniyutsixi wahepaitsita meta wakwieyari
hepaitsita mieme:

2 «Xeketeniwarutaxatia yunaime nuiwarite kwiepa
memitama.

Xekeneutihwani xe'ikuxatati, patera
xe'anuwieti.

Tixaiti xepikate'anukanaka, matsi mipai xekeneu-
tiyuaneni:

“Wawiruniya kana'iwarieni.

Weri kaniyutitewiyamiki.

Maxiruki kanitimurariexiamiki 'etsipepeti.

Kakaiyarixi memiwewiyatika meta wa'ikiyarite
mekaniutimurarieni tixaiti
mepikatehayeitiarie”.

3 Xewiti nuiwari mimieneki tayeta mieme,
'akumaweme mayeitianiki kwieya.

Teiteri meta tewaxi mekanayekinikuni
meyu'unarimeti,
xewititima mana kapitayerini.

4 »'Iya tukaritsie, 'iya wiyaritsie
'ixaheritsixi meta Kura teiteriyari
mekaniyehuni me'utitsuati Yawé
mekuwautiweti, yukakaiyari
—Yawé mipai kanaineni—.

5 Mekanita'iwaukuni Tsiyuni huyeyari
kemireuyune,
hiki miki huye 'utia mekaniyehuni.

Me'axiame Yawé hetsie yemeki mekateni-
wiyakuni

tiratu mekaniwewikuni yuheyemeki,
hatsuakuri memikahetimaiya.

6 »Neteiterima muxatsi xeikuraruyari
memeuyexiri hepai mepi'ane,
wahiwemete mepiwarutayutsitia,

hīritsie yuxaita me'u'uwame mepiwarayeitia.
 Xeime hīriyaritsie me'u'uwati xeime hīriyaritsieta
 mepekika,
 yukuraru mehatimaiyaka.

⁷ Kemi'ane memiwarukaxexeiya, mepiwaitikwa'a,
 memiwaraye'unie mipai meputiyuane:
 “Tame tahetsie pikarahiwa,
 miki pita Yawé hepaitsita 'axamepite'uyuri,
 wakuraru miheitserie kanihikitini,
 meripaiti xetutsima memitakwewiekai”.

⁸ »Xekeneuyuta'una Wawiruniya xe'u'uwati,
 miki kwieyari xekeneuku'eiri.

Tsipuri 'ukitsi xekenehikitini
 muxatsi memiwaruwitixime.

⁹ Kariki ne Wawiruniya hepaitsita nekani-
 waha'aritiaka
 yumireme teiteri tayeta miemete memuyu-
 taxewireki.

Mekaniyukuha'aritiakuni memitamieniki,
 tayeta kiekatari mekanika'unakuni.

'Iriki kwiniemieme mepiteheutamiwawe
 yu'iwarika mete'apiti mepakununuwa.

¹⁰ Wawiruniya naime katininawatsiyariemiki,
 kemi'ane memite'inawatsirieni mekanitihux-
 aikuni

—Yawé mipai kanaineni—.

¹¹ »Xeme, neteiterima xemitewarunawatsiri,
 xekenyutemamawieka xekeneutinaweni.
 Tsikerutsixi wahepai xekenetsunatiweni tupiriya
 tsata,
 kawayutsixi wahepai xekeneutiyaneni.

¹² Peru xekwieyari

tixaiti pikarayeitiarieni,
kemi'ane tukari mixe'upitia tewiyarika ka-
nipitiariemiki.

Wawiruniya 'imatireme kanayeimiki,
makuwaki, makumawe meta
maku'ayepariya kanayeimiki.

¹³ Yawé hetsiena mieme muyeha'aki
kiepa mana pika'ayaniri,
matsi yeuta mana kanayeimiki.

Kemi'ane Wawiruniya 'aurie muyeyani
kanitimamiki niereti kemu'itiarieki.

¹⁴ »Wawiruniya warita xekenaketikini,
yunaiti tupiki temimimete.

Xekeneutami'i, naime yu'iriki,
Yawé hepaitsita 'axakatiniuyurieni.

¹⁵ Waritana xekenaketikineka xekeneutihiwa,
mipai xe'utiyuati:
Wawiruniya puyuyetuari.

Tuxiyuya patixiri,
kuraruya pa'unetiya.

Hikiri Yawé katinekapitiamiki.
Xemeta meripaiti kemixe'uyuri,
yaxeikiata xeme xekeneuyuri.

¹⁶ Wawiruniya kwieyaritsie memuka'etsa
yunaimexekeniwarukuya,
meta memi'itsanatiwe.

'Ixiparaki memitakwikwiwaki 'ayumieme,
yuxexuiti yukiekaritsie mepitakika,
meta yukwieyaritsie mepuyuta'una.

¹⁷ »'Ixaheritsixi muxatsi xaitsie memeukuyunixia
mepihiki,

mayetsi mekaniwareutaxiriexiani.
 Matiari 'Atsiriyatsie ti'aitame kaniwarutikwani,
 hutarieka Nawukurunutsuxi, Wawiruniyatsie ti'aitame,
 naime 'umeteya peutimuraxia».

¹⁸ 'Ayumieme mipai kanaineni Yawé
 Naimekimitirikaiye, 'Ixaheri Kakaiyarieya:

«Wawiruniyatsie ti'aitame nekatini kwinitiamiki
 metatsiere kwieya
 'Atsiriya kwieyaritsie ti'aitame
 kenemitiukwinitia hepai.

¹⁹ Yanepitiyurieni 'ixaheritsixi
 memakunuaxianiki maki'ixayatsie
 Kaximeru hiriyaritsie meta Watsani
 kwieyaritsie memitekwa tiweniki.

Kememiteheukwaikukai mepitihuxani
 'Epirahini meta Karaha hiriyaritetsie.

²⁰ 'Iya tukaritsie 'Ixaheri ke'axamitiuyuri
 pitiwawiyarieni,
 peru pikakaxeiriyarieni.

'Iya tukaritsie Kura hetsie 'axamiti'ane
 pitiwawieni,
 peru hetsiena pikakaxeiyarieni,
 kariki ne nekatiniwareuyehiwiriemiki
 kemi'ane memuyuhayewa
 —Yawé mipai kanaineni—.

²¹ »Xekeneutami'a Meratahini kwieyari
 meta Pekuri memikiekatari.

Xekeniwarukuya, xekeniwaruka'una yunaime.
 Xeketenaye'atia naime kenemiti'aita

—Yawé mipai kanaineni—.

- 22 Miki kwieyaritsie kuyaxa yuariyaya
 payu'eniiriiki
 yemeki mariwemeki mepekumaweriyariwa.
- 23 Ketiumurarie meta keratihiiya tepia titsuname
 kwiepa memitama yunaime muwatit-
 sunakai.
 Wawiruniya makumawe kanayani
 yunaime nuiwarite wahixiapa.
- 24 Winiyari nekaniuwieni 'ahetsiemieme,
 hiki mikitsie pekaniuwiere ni'atsipekatimaiti.
 Pepikatumaritariarie yapauka pepuwiyarie,
 Yawé pe'aye'unieti pematiaiki.
- 25 Yawé katineuyepieniri piinite kuyaxa timieme
 mitiuyepinetsie,
 katinewayepini muyutamieniki yuhaxia
 maye'atianiki,
 Yawé naimekimiyiwe, meta Naimekimitirikaiye,
 miki yu'uximayatsika pexeiya 'eye'atianike
 wawiruniyutsixi wakwieyaritsie.
- 26 Xekeneutami'a naitсарie kwiepa xemutetika.
 Wa'iku muye'inetikatsie xeketeneuyepiexia.
 Xekeneukuxeiri 'iku kwauyari hepai,
 xekeniwarukuya yunaime.
 Xewiti tima pikayukuhayeikawani.
- 27 Watsikerutsixi yunaime xekeniwarukuya.
 Hakewa memetikwikwiwa mana
 xekeniwaranuhapani.
 Xia'ui nepaine wahetsiemieme, watukari
 maye'aki,
 kepauka memitekwinitarienitsie.
- 28 Yu'unamete wahiwari pa'eniuriuki,
 Wawiruniyatsie memayuye'unaxia,
 Tsiyuni mekatenikuxatatiweni

Yawé kemitiwarakapitia, takakaiyari,
tukieya memuka'unaxiki.

29 »Tupiki temimimete xekeniwarukuxeiri
Wawiruniya memitamieniki,
yunaimé kemi'ane memiteheutamiiwawe,
waritana xekenayaxetikini,
nixeime xepikayatutsitiwani.

Kememite'uyuri mipai xekeniwaruyuri,
yaxeikia xeketeniwarakapitia ke-
memixe'uyuri.

Miki Yawé muta'iwaxiki,
Mipatsie 'Ixaheri hetsiemieme.

30 Ayumieme 'iya tukaritsie
temari mana kiekatari kaye 'utima
mekanikaxirikuni
meta yunaiti kuyaximama menikwikuni
—Yawé mipai kanaineni—.

31 »Nekamenaye'unieka 'eki, kiekari pemi'ata'ire
—Ti'aitame mipai kanaineni, Yawé
Naimekimitirikaiye—,
'ari 'atukari kanaye'ani,
kepauka pemitikwinitiarienitsie.

32 Muyuta'ire kanekawitseimiki, kanekawemiki,
pumaweni kemi'ane menukuhana.
Nekanititaiyamiki naime kiekariteya,
tai naime katinititaiyamiki wa'aurie
mirahane».

33 Mipai kanaineni Yawé Naimekimitirikaiye:
«'Ixaheritsixi meta Kura kiekatari
memu'uximatiairie mekanihikitiini,
memiwaraye'unie mepiwaranutaxiri,
mepikawapitia mexixiniti memu'uwaniki.

34 Peru waxiname kanitirikaiyeni,
 Yawé Naimekimitirikaiye katinitewaka.
 Yutirikariyaki wahetsie kanitanuamiki,
 'aixia 'iyari kwiepa memu'uwaniki
 kaniwapitiamiki,
 peru Wawiruniya hetsiemieme, marika ka-
 nipitiamiki.

35 »Wawiruniyutsixi miia piwapitiani.
 Memanuyetei meta memitemaiwawe mana
 kiekatari puwakwini
 —Yawé mipai kanaineni—.

36 Kaka iyari niukametemama memite'itawa
 puwakwini.
 Meka'u'iyarime piwarayeitiani.
 Wakuyaxima memiyiwawe puwakwini.
 Memamakame puwarayeitiani.

37 Wakawayutsixima meta wakaxetate
 meke'ukwi'iwa.
 Yunaiti 'inierimama meke'ukwi'iwa.
 'Ukarawetsixi wahepai meke'utimamani.

Tita memitehexeiyakai miraye'atika
 kereuyehiiyani.
 Mekete'unawatsiyarieni.

38 Haa mana mieme ke'ukumaweriyarieni.
 Ke'ukawatsixarieni.
 Wawiruniya kakaiyarixi wa'ikiyari kwieyari
 mihikiki,
 kakaiyarixi 'axamemi'anene teiteri rukutsixi
 mekaniwarayeitiwani.

39 »'Ayumieme teyukwa'amete makumawetsie
 miemete

tsiikiri yeutari wahamatia mana
 mepu'uwani,
 metatsiere 'aruxi 'ameminene wakie
 kanayeimiki.

Tawariri kiepa pikahayani,
 'akumaweti kanayeimiki yuheyemeki.

- 40 Kepauka Tsuruma meta Kumuxa Kakaiyari
 mika'unaxi hepai raku'aneti payani,
 meta kiekarite 'auriena mamanetikatei,
 Mana nixewiti pikayutakiitiani,
 nixewiti tewi mana pikatayerini
 —Yawé mipai kanaineni—.

- 41 »Tayeta kuyaxi mekanayehuni,
 kwie manuye'atikatsie paiti kiekatari
 kaniyuha'aritiaka xewiti kiekari mariweti
 meta te'aitamete meyumireti.

- 42 'Umekanahuni tupi me'u'iti meta pitsika 'amititi,
 miki 'axamekateniu'iyarini
 mepikate'uyukanenimaya.

Kawayutsixi wahetsie me'uteti mekanahuni,
 wayuarika haramara kemutaine mipai ka-
 tini'eniiriikini.

Kiekari Wawiruniya witsimiraye'ane,
 mematsika'unake,
 'ahepa 'umekanahuni xuruku mehewetikaiti,
 muyuxewini hepai meteyuxexeyati.

- 43 Ti'aitame Wawiruniya kiekame katiniuta-
 marieniri,
 katirikaïyetiri kanayani,
 hiwerika hexeyati patia,
 meta kukuiniya hexeyati kanayani hukame
 mitiniwerimeni hepai.

44 Kurutani mi'itsiyata maye mayeneika
 makutsiiraiye 'ixapa yapauka mi'axe hepai,
 'ixapa makutsiiraiyetsie,
 yapauka neniwatimariutamiki Wawiruniya
 kiekatari,
 wahetsiemieme ne xeime nekananayex-
 eiyamiki.

Tawari Kakaiyari pumawe nehepai 'aneti.
 Xewiti minetsita'iwa pikayiwe.
 Nixewiti muxatsi wahiweme netsi'aye'unieti
 pika'aye'iwe».

45 'Ayumieme xekeneu'eni Yawé kemitiyurimiki
 Wawiruniya hepaitsita,
 xekeneu'eni kemitiyikihawe,
 wawiruniyutsixi wakwieyari hepaitsita:
 Mekananyehapanietikinikuni
 muxatsi 'etsimemupepe,
 miki miyamemite'uyuriki,
 memitehatikwa'akaitsie 'akumaweti
 kanayeimiki.

46 Kwie kanitayuamiki
 Wawiruniya matiwenitsie mika'unarienitsie,
 watsuari kani'enieriekamiki
 nuiwarite watsata.

51

1 Yawé mipai kanaineni:

«'Eka tirikaiyeme tiyu'uname nekaninetiamiki
 Wawiruniya hetsiemieme meta Rewi
 Kamahi* kiekatari wahetsiemieme.

2 Wawiruniya hetsiemieme nepuwaranuni'ani
 teiteri teiki memeihianiki,

* 51:1 51:1 Hepirayuki panuyine Meminetsi'aye'unie Wa'iyari.

tiriku kemiti henariwa hepai mi'itiarieniki,
 kepaukake 'akumaweme memihayewa.

Kepauka mu'uximatarieni
 naitsarie kiekatari mepitamieni.

3 Tupiki temimimete xepikawapitiaka
 memitetaminiki,
 xepikawapitiaka tepia kamixayari
 memanakatikini.

Waniwema temari xepikawahayewani,
 wakuyaxima yunaime xekeniwarukuya.

4 Wawiruniyutsixi yukwieyaritsie
 mekanikaxirikuni,
 kaye'utima 'ixiparaki mekananuyet-
 sekiexiakuni.

5 Tsepa 'Ixaheritsixi meta Kura kiekatari waikawa
 wahetsie mirahiwa
 Mipatsie 'Ixaheri hetsiemieme hixie,
 wakakaiyari pikawaruku'eiri,
 Yawé Naimekimitirikaiye.

6 »Wawiruniya xemu'uwa xekeneuyuta'una.
 Ke'uyutawikweitsitiani kemi'ane miyiweni.
 Kapa miki 'axamemite'uyuriki mana
 xe'ukwi'iwa wahetsiemieme.

Kariki kanaye'aniri tukari
 kepauka Yawé mitiwarakapitiani,
 miki yapuwayurieni kememite'uyuriki.

7 Yawé mamayatsie
 Wawiruniya huru tekixiyari kanihikitikaitini
 naitsarie kwiepa memitama
 miwarutitariwaitia.

Nuiwarite mikita winu mekananu'ieni
 hiki meka'u'iyariti mekanayexirieni.

8 Peru yapauka Wawiruniya kanatiweni kaneu-
timurixiani.

Xekeneutitsuanani hetsiena mieme.
Waritsamu xekene'atia temi'uayemaniki,
heiwati 'anayeweni.

9 »“Wawiruniya tepu'uayemakai,
peru pika'anayewe,
tepiku'eirieni, xekenakunuaxia yuxexuiti yuk-
wiewaritsie,
muyuawitsie paiti kanematiwani
ke'axamitiuyuri,
hai manuyekate paiti kaneuti'aka”.

10 »“Yawé pitiuhekiataxi heitserie
ketemitehexeixi.
Xekenayeixia, Tsiyunitsie tepitetaxata
Yawé kemitiuyuri, takakaiyari”.

11 »Yu'iri xekenanuyemixia.
Yuhetsie nunuwame xekeneuti'ii.
Yawé mipai pitiwaru'iyaritia
Meriya kiekatari te'aitamete
Wawiruniya memika'unaki.
'Iki kanihikitini Yawé kemitiwarakapitiani,
kemitiyukihiani yutuki hetsiemieme.

12 Kuyaxa paterayari xekenanuwi
Wawiruniya kuraruyari hetsiemieme.
Xehiwemete xekeniwarutirikariya.
'Ateewa nenieremete xekeniwaru'uitia.
'Imieri xekeneukuha'arita.
Yawé katinaye'atiamiki ke'ayumieme
mitiyurienekai,
kemitiuta'aitakai wawiruniyutsixi
wahetsiemieme katinaye'atiamiki.

13 'Eki, haa waikawa xuawekaku pemikiekame
 meta waikawa miraye'atika pemirexeiya
 pemixiku,
 'a'imatiriekaka tukaritsie pekaniyaneni,
 pe'uyeikati 'ena xeikia pekanati'ani.

14 Yawé Naimekimitirikaiye yuhiritiati mipai kani-
 utayini:
 “Memimetsi'aye'unie 'utsikari memiyumiire
 wahapai meyupaimeme nepiwarayeitiani,
 'ahetsiemieme meputihiwani
 memimatsiha'iwaxiki”.

15 »Yawé kwie kaniutawewieni yitirikariyaki,
 kemitimaiweki kwie 'aixia katiniuyeni,
 muyuawi 'ayeume kanayeitiani
 kemirakumateki.

16 Tiranarieya heyuayu, wiyeri kanikuyuaneni
 muyuawitsie,
 kwie manu'atika paiti
 hai kanewa'iniwani,
 mimierika tsata wiyeri kaneyeni'awani,
 meta 'eka muye'inetikatsie peiyepiwa.

17 »Yunaiti teiteri 'atsimemikatemate meta
 memite'ukatawe'erie mepihiki,
 yunaiti kakaiyarixi wawewiwamete
 mepiyutetewiya yuwewiyaki.

Wakakaiyarixi 'itarika memihikiki,
 mepika'ayeneniere mepika'uti'iwe.

18 Tixaiti mepikateyunaki'erie, wawewiya
 pinanaiyiki xeikia,
 kepauka tukari maye'ani
 memitekwinitiarienitsie mepika'unarieni.

19 Kakaïyari Kakuwu manayexei nuiwarieya
 mayaniki miki wahepai pika'ane,
 miki naime mitiunetia kanihikitini.
 Yawé Naimekimitirikaiye katinitewaka,
 Meta nuiwarieya 'Ixaheri kanihikitini.

20 »'Eki nemaxu pepihiki, nemiyutamemiwatsie
 mieme,
 'akimana nuiwarite meta te'aitamete
 nepiwatitsuna.

21 'Akimana memutei meta kawayutsixi
 nepiwatitsuna,
 'akimana kaxetate kuyaxa miemete meta
 memiwaruni'a nepiwatitsuna.

22 'Akimana 'ukitsi meta 'ukari nepiwatitsuna,
 'akimana temari meta 'ukirawetsixi
 nepiwatitsuna,
 'akimana temari meta 'iimarixi
 nepiwatitsuna.

23 'Akimana muxatsi wahiwemete meta muxatsi
 nepiwatitsuna,
 'akimana teiteri 'etsamete meta tuurutsixi
 kwietsanamete nepiwatitsuna,
 'akimana memanuyetei meta te'aitamete
 nepiwatitsuna.

24 »Peru xeme xehixie nekatinekapitiamiki
 Wawiruniya meta yunaime mana kiekatari
 'axamemite'uyuriki Tsiyuni kiekariyaritsie
 —Yawe mipai kanaineni—.

25 »Ne nekamenaye'unieka
 hiri pemit'i'aka'uname,
 naime kwie pemuka'unaxi —Yawé mipai
 kanaineni—.
 Netirikariyaki nekamanimayiamiki,

tekia nekamaneukakurupamiki
hiri mita'i nekamanayeitiamiki.

- 26 'Ahetsia mieme tete 'itsikina mieme mayaniki
pikatituiyani,
meta tete kii tsutimeyari mayaniki
pikatituiyani,
yuheyemeki pe'akumaweti pekanayeimiki
—Yawé mipai kanaineni—.

- 27 »Kuyaxa paterayari xekenanuwi miki kwieyarit-
sie.

Kuxineta xekeneutahitsi nuiwarite watsata.
Xekeniwaruta'ini memeye'uniekaki
te'aitamete 'Ararati kiekame, Mini kiekame,
meta 'Atsikenatsi kiekame.
Xeime kuyaxi wa'ukiyari xekenanuyeyetsa.
Kawayutsixi meke'ayekine 'utsikari
memiyumiire wahepai meteyuxexeiyati.

- 28 Xekeniwaruta'ini nuiwarite memeye'uniekaki,
te'aitamete Meriya kiekatari,
kuwexinaruritsixi meta teparewiwamete 'ahu-
rawa memuti'u.

Keyeume kwietsie miti'aita xekeniwaruta'ini.

- 29 Kwie kanitayuumiki meta kaniyutakatsimiki,
Yawé katinaye'atiwani kemitiyurienikekai
Wawiruniya hetsie,

hakumaweme kanayeitiamiki
nixewiti mana pikayutakiitiani.

- 30 Mekateniuhayewa kuyaxi Wawiruniya
kiekatari meywukwitiweti,
mekaniuyuti'awieta kiekari yukuraru 'am-
atitetewa mexeyatikata.

Mekatirikawiti mepaki,

'ukarawetsixi wahepai metemamati
mekanakine.

Wakii kaniutitaiyarieni

wakiita mireunatikatei katineumurariexiani.

31 Tixaxatame kanayenautsa xeime tixaxatame
'utima,

xewiti tupiri xeime tupiri kananukuweiya,

Wawiruniyatsie ti'aitame memitetaxatiani

kename naima kiekaritsieri mewata-
haxiakairi kuyaxi.

32 Hapa 'etsimatiyeyeutsie memanukikatsie
mekaniutetikani,

mayehakayatika mekaniutitaiya,

hiki waikawa kuyaxi mekanimamaka».

33 Mipaitsi kanaineni Yawé Naimekimiritikaye,
'Ixaheri Kakaiyarieya:

«Wawiruniya kiekariyari witsimiraku'ane, tiriku
waxayari hepai pi'ane,

ka'itsanarieximeti,

'ari tukarieya kanaye'ani mika'itsanarieniki».

34 «Nawukurunutsuxi, Wawiruniyatsie ti'aitame,

kaneniutakwani, kanenihixiyatsitiani,

xaki mayewaki hepai ne'aneme kaneni-
uhayewa.

Tiyukwa'ame mimariwe haramaratsie

muyeyeika hepai kanenanukaxini,

'aixia minetiu'iniataxiki putahuxai

'ariketa minetsi hanatihayaniki.

35 Kerutsareme kiekatari mipai mekanaitikani:

“Wawiruniya hetsie ketiunake

nanaimarikaki ke'axamitatsi'uyuri”.

Mipai mekanaitikani Tsiyuni kiekatari:

“Taxuriya ke'utayeurieni

wawiruniyutsixi wahetsie”».

- ³⁶ 'Ayumieme, Yawé mipai kanaineni:
«Kepemiranuyetia 'ahetsie nekanitanuamiki,
mipai nekatiniwarakapitiamiki,
naime haramaraya nekanikawatsiixamiki,
meta haixateya nekanikawatsiuxamiki.
- ³⁷ Wawiruniya 'uniti kaniyuhayewamiki,
yawixi memayu'eririya wakie kanayeimiki,
hipati mepumamaka me'ixeyati
'axamitiyuxexeyaki meta tewiweti,
ka'akukiepayati kanayeimiki.
- ³⁸ Mana kiekatari yunaiti mayetsi wahepai meka-
niutiyuaneni,
mayetsi tixixi wahepai mekateniutsuanani.
- ³⁹ Kepauka mixikanitsie, nekaniwaraka-
haritiamiki,
nekaniwatitariwaitiamiki yamemitiyini
kemitiwanake.
Mipai yuheyemeki mekaneukutsikuni
hatsuaku mepika'anutaneniere
—Yawé mipai kanaineni—.
- ⁴⁰ Nekaniwaranuhapamiki memekwi'iwaki,
muxatsi tixixi memihikitini wahepai,
muxatsi 'ukitsi yatini tsipuri memihikitini wa-
hepai.
- ⁴¹ »Kehepai tiuwiyarie Tsetsaki.†
Kehepai ra'iwarie,
yunaiti kwiepa memitama hetsiena mieme
memiyuti'irekai.
Wawiruniya makaxiwati kanayani

† 51:41 51:41 Hepirayuki panuyine 'Awie Wawiruniya hetsiemieme mitikuxata.

nuiwarite wahetsiemieme.

⁴² Haramara Wawiruniya heima kaneutiyeurieni,
hamewarieya kanenukanani.

⁴³ Kiekariteya 'akumaweti kaniyuhayewaxiani:
makuwaki hepai, makumetse hepai.

Nixewiti mana pikakie,
meta nixewiti mana pika'uyeyeika.

⁴⁴ Weri kakaiyariyari wawiruniya mieme neka-
tinikwinitiamiki,
tita mitiutikwai mihayaniki yaneka-
tiniyurimiki.

Nuiwariteri hetsiana tawari mepika'axiani,
meta Wawiruniya kuraruyari 'a'uwetiri
pikahayewarieni.

⁴⁵ »Neteiterima, mikitsie xekenayekini
xekeneuyuta'una.
Kemi'ane miyiweni ke'uyutawikweitsitiani
nehaxia mitiyutaiyatsie.

⁴⁶ Xepikaku'amaweni, xepikamamaka
kemitikuxaxatsiwaki 'iki kwieyaritsie.

Xexuiti witari manuyekikatsie, yiki 'anetita
panuyeyeika niuki,
nanaimarika miki kwieyaritsie pitixuawere,
meta te'aitamete me'ayuye'unieti mepakine.

⁴⁷ Tukari 'ari kanaye'aximeni
kepauka nemitiwakwinitiani kakaiyarixi
Wawiruniya miemete.

Naiti miki kwieyari kanitewiyatsitiariemiki,
hetsiana miemete memikwi'iwa mana
mekanikaxirikuni.

⁴⁸ Hiki muyuawi meta kwie,
meta yunaiti mana memite'u'uwa,

temawierikaki menitihiwakuni Wawiruniya het-
 siemieme,
 kariki tayeta menayenexiakuni memika'una
 —Yawé mipai kanaineni—.

49 »Peuyewetse Wawiruniya mika'unarieniki
 'ixaheritsixi muwarukwiki,
 meta naitsarie kwiepa miemete
 Wawiruniya muwarukwiki.

50 Xeme, xemuyuta'unaxi xekwi'iwake
 xekeneuyu'unarimeni xekatehayewati.

Yawé xekenahiaweni 'ateewa paiti,
 xepikatehayewani Kerutsareme xe-
 heku'eriwati».

51 «Tepeuyutetewiyakai 'axatemitekihiawariwakaiki,
 tewiyarikaki tepihipinekai,
 teiteri memikata'iwama 'ateewa kiekatari
 Yawé tukieyata memeutahaxiaki».

52 «'Ayumieme, tukari 'ukanamieni
 kepauka wakakaiyarixi nemitiwakwinitianitsie,
 'ayumieme naitsarie miki kwieyaritsie
 memite'uka'eniwa meniti'iteikakuni
 —Yawé mipai kanaineni—.

53 Tsepaneti Wawiruniya muyuawitsie paiti
 meuti'axe,
 meta tsepa mana paiti yukuraru mitirikaie
 mutawewi,
 ne te'unamete nekaniwaranuni'amiki
 hetsiena mieme
 —Yawé mipai kanaineni—.

54 »Hiwari pa'eniiriki mariwemeki muka'unarieki,

Wawiruniya kwieyari.

⁵⁵ Yawé pika'una naime,
hiwarieya peutiparitiani.

Memeye'unie hamewari miha'a hepai
pi'tiyu'eniiriiki,
wahiware piwa'eiya.

⁵⁶ Kaniye'aka Wawiruniya 'uname,
kuyaximama mekanitiwiyariekuni,
watupi kanitimurariemiki.

Kariki Yawé Kakaiyari kanihikitini
yakatiniwarakapitiwani yuxexuime.

⁵⁷ Memanuyetei meta temaiwawemete neniwati-
tariwaitiamiki,
meta kuwexinaruritsixi, teparewiwamete
meta kuyaxi,

hiki mekaneukutsikuni yuheyemeki,
hatsuakuri mepikahayuhitiani,

Ti'aitame mipai kanaineni,
Yawé Naimekimitirikaiye mititewa.

⁵⁸ Yawé mipai kanaineni Naimekimitirikaiye:
«Wawiruniya kuraruyarite 'amatayeyeu
naiti kanika'unariemiki,
meta 'itupariteya mumamariwawe
pititaiyarieni.

Teiteri yaki xeikia meputi'uxixi,
nuiwarite yaki xeikia mepite'uyu'uxitia
kitsi xeikia matiaki hiki».

⁵⁹ Iki 'aitsika kanihikitini Kakaiyari niukameya
Keremiyaxi Tserahiyaxi mihiritia Neriya nu'aya
Matsehiyaxi teukarieya, kepauka Tserekiyaxi,
Kura kwieyaritsie ti'aitame, hamatia metia
Wawiruniya, naurieka wiyari ti'aitakaku. 'Ana
Tserahiyaxi memewitikie mitiwa'aitia pihikitikai.

⁶⁰ Keremiyaxi tinaka'utiakaitini xapatsie kemiti'uximatiarienikekai Wawiruniya, naiti hepaitsitana raxaxatame.

⁶¹ Keremiyaxi mipai Tserahiyaxi katiniutahiawe: «Kepauka pemeta'ani Wawiruniya, pepikaratitimaiani pemiwarakateriwirieniki 'iki niuki naime.

⁶² Hiki mipai pepetayini: “Yawé, 'eki mipai pepaine kename 'iki kiekari peka'una, kename hakumaweme pehayeitani, nixewiti hawaiki kareyeikame, tewi meta niyeutanakatima”.

⁶³ Kepauka pemekanini xapa, tete kenakahiaka hapa 'Eupirate hetsie keneukawiwi.

⁶⁴ Hikita mipai ketiniwaretahawi: “Ipai Wawiruniya katinikayunimiki, tawari pika'anukukeniri 'uximatiarikatsata nemi'atirienitsie”».

'Ena kanikinitsiriken Keremiyaxi niukieya.

52

Kerutsareme kemitiuka'unarie

(*Ker 52:1-21 - 2Te 24:18-20, 25:1-21, 2Kem 36:11-20, Ker 39:1-10*)

¹ Tserekियaxi xetewiyari heimana xewi wiyari kanexeiyakaitini kepauka mitsutia ti'aitati, Kerutsareme katiniuta'aita tamamata heimana xewi wiyari. Maamaya Kamutari katinitewakaitini Keremiyaxi niweya, Riwina kiekame.

² Kuhatsimi hepai, Tserekियaxi Yawé kemikatinake katiniuyurieni,

³ Yawé waikawa 'uyeha'aka, Kerutsareme meta Kura piwarexiri hixiena memika'u'uwaniki. 'Iki

naiti mīpai katiniyini Kerutsareme meta Kura kwieyaritsie.

Tserekiyaxi, Wawiruniyatsie ti'aitame kiekame 'aye'unieti kanayani.

⁴ 'Atanauka wiyaritsie, tamamata metseriyaritsie meta tamamata tukaritsie ti'aitakaku Tserekiyaxi, ti'aitame Wawiruniya kiekame Nawukurunutsuxi, yunaime yukuyaxima warawititi neyani Kerutsareme niye'ani. Kiekari hixie 'utayerika tetsariya mekaniutiwewieni kiekari kuraruyari heima memeukatsunaxianiki.

⁵ Kiekari mepuhupiekai kepaukake Tserekiyaxi tamamata heimana xewi wiyari ti'aitati maye'atarie.

⁶ 'Atanauka tukaritsie naurieka metseriyaritsie, kepauka haakaxa yemeki matia miki kiekariyaritsie, 'ari 'ikwai katixuawekaku kiekaritsie,

⁷ kiekari kuraruyaritsie mekaneu'ine, tsepaneti Wawiruniyutsixi memiwaranutinakai, yunaiti kuyaxi mekaniuyuta'una. Tikariki mekanipayekine, xeime 'itupariyaritsie mekaneyehaxiani kuraru 'ayehutametsie meuyexawakaita, ti'aitame haraweriyaya witsimitiuye'ane 'aurie. Hiki mekaniyuta'una 'Arawa huyeyari 'utia,

⁸ peru kuyaxi wawiruniyutsixi Tserekiyaxi mekananukuweiya makuweritsie paiti Keriku meni'axe. Kuyaximama meneutanautsaxiani meniku'eirieni yuxaitame,

⁹ hiki wawiruniyutsixi meniwiya. Hiki meneihana ti'aitame Wawiruniya kiekame hetsia Xiwira mekatei Kamati kwieyaritsie. Mana

Nawukurunutsuxi yakaniutayini Tserekiyaxi kemi'itiarienikekaiki,

¹⁰ hiki hixiena niwemama 'ukitsi mekani-waranutixitexiani meta Kura kwieyaritsie kiekatari ti'aitame memiparewiekai.

¹¹ Hiki yakatiniuta'aíta Tserekiyaxi hixiteya muwatitikiyariexianiki meta wurunitse tepiyari karenayariki memihianiki Wawiruniya memenuhanaki, mana katsariyanata hayeweti kanemini.

¹² 'Auxiwirieka metseriyaritsie tamamata tukaritsie, tamamata heimana 'atanauka wiyari ti'aitakaku Nawukurunutsuxi Wawiruniya kiekame, ti'uximayatsiriwame Nawutsararani kuyaxi tiwa'aitiwame, kaneyani Kerutsareme,

¹³ hiki Yawé tukieya kaniutataiya, ti'aitame paratsiyuya meta naime kiite Kerutsareme mieme, metatsiere naime kiite 'amupapakai waikawa meuyewekai.

¹⁴ Hiki kuyaxi wawiruniyutsixi naime kiekari kuraruyari meniuta'una miki tiwa'aitiakaku.

¹⁵ Meta Nawutsararani kaniwarehapani teiteri miki kiekaritsie memiyuhayewatiwekai 'akuxi, yumamaki tewewiwamete memuyuhayewakai meta hipati tiratu memuwewiekai Wawiruniya kwieyaritsie ti'aitame hamatia.

¹⁶ Matsi kaniwaruku'eirieni yemeki tixaíti memikateheuxeiya, kaxie mumanetikatei meta kwie memi'iwianiki.

¹⁷ Wawiruniyutsixi tuxiyu tuki hixie mukawetikatei wurunitse tepiyariki miwewiyatikatei miki mekaniutitara meta kaxetate haa tuayamete wurunitseki

miwewiyatikatei, meta katsu 'emiyewa haa makamarike Yawé tukieya hixie mumakai, hiki miki naime Wurunitse menetini Wawiruniya paiti.

¹⁸ Metatsiere xarite, kutsara 'amipapa, kimeme kixeme titsamete, watsute 'eminene, katsuwerate, meta naime mana mitiyukumaiwakai wurunitseki mitiwewiyatikatei Kakaiyari kimana memayexeyaniki mi'ayumiemetetikai.

¹⁹ Metatsiere, kuyaxi tiwa'aitiwame katinepini tihauxiname, 'ikwa taiyame, xakirite xuriya kwekwewiwamete, xarite, kixeme 'uitiwamete, xakirite metatsiere tekixite kaxie winuyari mukatuarike naiti miki huru meta pirataki pitiwewiyatikatei.

²⁰ Tuxiyu muhuta wurunitseki muwewiyatikatei meta haa mayemakai 'emiyewa, meta tamamata heimana huta tuurutsixi haa mayemakai hetia memaye'ukai, meta kaxetate hatuayamete wurunitseki miwewiyatikatei, ti'aitame Tsarumuni miwarutiwewiekai Yawé tukieya hetsiemieme memihikitiniki, miki niwaikawakaitini wurunitse mi'iniata kemirahete pikayiwekai.

²¹ Tuxiyu tuki hixie mukawetikatei 'atahaika meturuyari putitikai, meta 'auxiwime heimana 'imeriyu kanipapakaitini, meta 'atahaika tsen-itimeturuyari kanitsutsuikaitini,* taitana kaniux-axawakaitini.

* **52:21 52:21** Hepirayuki: *tamamata heimana 'atahaika tsikuriyari putitikai, meta tamamata heimana huta tsikuriyari kanipapakaitini, meta nauka mamate tixixiyari kanitsutsuikaitini.*

22 Tuxiyu mu'uteya heimana man-atetikatei huta meturuyari[†] kaniutitikaitini, 'etsireuku'utikaiti, herie karena wipiyari pikaweretikatei meta kiranara 'ikiyari panakutetikatei wurunitseki wewiyatikaiti. Hutati tuxiyu yaxeikia tineuku'utikateitini.

23 Xexuiti tuxiyu yikitsie nenakuyatsatikateitini nauka tewiyari heimana tamamata heimana 'ataxewi kiranara 'ikiyari, meta karena wipiyari hetsie meukatekai xeitsienituyari kanihikitikaitini.

24 Meta Nawutsararani kuyaxi wa'ukiyari, kani-warutiwiya Tserahiyaxi mawari wewiwamete wa'ukiyari, Tsupuniyaxi mawari wewiwame hutarieka mieme, meta memuyuhaika kitenie tehewemete.

25 Meta kiekaritsie memiyuhayewatiwekai, kuyaxi mihiritiariekai kaniuwiya, meta 'atahuta meyupaimeme ti'aitame memiparewiekai, meta kuyaxi wahetsiemieme kemitiuyi ti'utiwame, kuyaxi mihiritiariekai muwakuwauneniki yuteiterima watsata meta haika tewiyari kiekatari kiekaritsie memiyuhayewatiwekai 'akuxi.

26 Hiki Nawutsararani warutiwiya niwarehapani ti'aitame Wawiruniya kiekame hetsia, Xiwira mukatei.

27 Mana, Kamati kwieyaritsie, ti'aitame katini-uta'aita memikwi'iwaki.

Mipai mekatnayehapanieni, Kura kwieyaritsie kiekatari 'ateewa paiti.

[†] 52:22 52:22 Hepirayuki: 'auxiwime tsikuriyari.

28 'Ipaï mekaniyupaimekaitini Nawukurunut-suxi miwarehapa:

'atahuta wiyari ti'aitati, puwarehapa haika miriyari heimana xeitewiyari heimana haika (3.023) huriyutsixi,

29 tamamata heimana 'atahaika wiyari ti'aitati, 'atahaika tsienituyari heimana xeitewiyari heimana tamamata heimana huta (832) meyupaime Kerutsareme kiekatari,

30 xeitewiyari heimana haika wiyari ti'aitakaku, Nawutsararani kuyaxi tiwa'aitiwame, niwarutiwiya 'atahuta tsienituyari heimana huta tewiyari heimana meyu'auxiwime (745) huriyutsixi.

Miki meyunaiti mepaki nauka miriyari heimana 'ataxewime tsienituyari (4.600) teiteri.

*Kuhakini kemitixinarie
(Ker 52:31-34 - 2Te 25:27-30)*

31 Xeitewiyari heimana 'atahutarieka tukar-itsie, tamamata heimana huta metseriyaritsie, xeitewiyari heimana tamamata heimana 'atahuta wiyari 'anuyemiekaku Kuhakini manutahiyyatsie kura kwieyaritsie ti'aitame, 'Ewiri-Meruraki, Wawiruniyatsie ti'aitame mexiakame wiyaritsie ti'aitati Kuhakini kaniutinenimayata kaniwayexina katsariyanata manutahiyyakai.

32 'Aixia tixeiyati kanayani, wapaiti nekakeni hipame te'aitamete Wawiruniya kiekariyaritsie hamatiana memu'uwakai wareuyeta.

³³ Kuhakini yu'ixurikite tiuku'eirieka
katsariyanata mieme, kemireuterixi 'a'uyeikati
ti'aitame mexayatsie katinitikwa'akaitini.

³⁴ Metatsiere, kemureuterixi 'ayeyuriti
kepaukake mumi, Kuhakini Wawiruniy-
atsie ti'aitame tumini kaniku'itiwakaitini
mitiyunanairiekaki ketita mireuyehiakai.

**KAKAFYARI NIUKIEYA XAPAYARI
WIXARIKAKI**

**The Holy Bible in the in Huichol language of Mexico,
2020 edition**

**La Santa Biblia en lengua huichol de México, edición
2020**

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Huichol

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Huichol [hch], Mexico

Copyright Information

© 1988-2020, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The Holy Bible

in Huichol

© 1988-2020, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-09-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 6 Sep 2025 from source files dated 4 Sep 2025

79690d81-fd4b-51b4-a3a6-712e0fddaca3